

PULSUL GEOSTRATEGIC

Publicație lunară-bilingvă de analiză geopolitică

Moto: "Opiniile sunt libere, dar nu și obligatorii" I. L. Caragiale

Încep negocierile finale pentru noua hartă de putere a lumii

Vladimir Putin. Un țar ales democratic

Orientul Mijlociu sau pacea ca business

Comerțul mondial sub semnul tensiunilor dintre SUA și China

O dilemă a serviciilor de informații moderne

Vă recomandăm să citiți:

**Reunirea (realități, costuri,
beneficii)**

Contribuții speciale (În ordine alfabetică)

Adrian CONSTANTINESCU

Doctor în economie internațională și master în drept internațional public

Cercetător științific și șef de sector la Institutul de Economie Mondială, reprezentant permanent adjunct și negociator șef rezident al României la GATT/OMC, apoi diferite funcții în diplomatie până la Ambasador în Regatul Suediei și Republica Macedonia. Autor și co-autor a circa 20 de cărți.

Adrian SEVERIN

Născut în martie 1954, a avut o evoluție politică deosebită după 1989. Astfel a fost ministru al afacerilor externe 1996-1997, deputat în Parlamentul României în 1990, apoi între 1992-2007. De la 1 ianuarie 2007 a fost ales membru ale Parlamentului UE. Raportor special ONU pentru drepturile omului în Belarus și membru PACE între 1993-2007 și 2003-2007.

Un politician de talent, care probabil nu a găsit cea mai bună conjunctură pentru a progresa mai mult la nivel național și european.

Andrei KORTUNOV

Director General al Consiliului pentru Afaceri Externe al Rusiei (RIAC)

Absolvent al Institutului de Stat pentru Relații Internaționale din Moscova (MGIMO), studii post-universitare la Institutul pentru studii SUA și Canada și Academia de Științe a URSS. Este doctor în istorie. A fost Director Adjunct al Institutului pentru studii SUA și Canada. Fondator și prim președinte al Fundației pentru Științe Publice din Moscova.

A predat politica externă a Rusiei la Universitatea din Miami (SUA) și la Colegiul Lewis&Clark din Potland (Universitatea California).

Autor a peste 120 de publicații dedicate analizei relațiilor Sovieto/Ruse – Americane, securitate globală și politica externă și internă a URSS și Rusia.

Anis. H. BAJREKTAREVIĆ

Prof. (FH) Dr. Anis Bajrektarevic, Acting Deputy Director of Studies EXPORT EU-ASEAN-NAFTA Professor and Chairperson International Law and Global Political Studies University of Applied Sciences IMC-Krems AUSTRIA

Fost diplomat de carieră în Bosnia Herțegovina (la începutul anilor '90), este membru al Institutului Internațional IFIMES, autor a zeci de prezentări, discursuri, seminarii, colocvii, ca și a numeroase evenimente publice (mese rotunde, excursii de studiu etc).

Dan DUNGACIU

Director - Institutul de Științe Politice și Relații Internaționale al Academiei Române

Master în politologie, doctorat în sociologie, cu numeroase stagii în străinătate la instituții prestigioase din Marea Britanie, SUA, Austria, Grecia, Italia. Fost secretar de stat în MAE România și consilier al președintelui Republicii Moldova pentru integrare europeană. Autor și coautor a numeroase articole, studii și cărți. Președintele Fundației Universitare a Mării Negre.

Anton COSTESCU

Orientalist și specialist în relații economice internaționale

Fost ministru consilier (relații economice) cu activitate de peste 30 de ani în Orientul Mijlociu. Unul dintre cei mai fini cunoscători ai lumii arabe.

Dieter FARWICK

Senior Vice-Președinte World Security Network Foundation

General de brigadă (ret), fost consilier al lui Manfred Woerner, fost Șef al Operațiilor la Cartierul general NATO și al serviciului de informații al armatei germane. Este membru al Institutului Internațional de Studii Strategice (IISS) - Londra. Autor a șase cărți de geopolitică și securitate, numeroase articole și analize.

Dorian VLĂDEANU

Cercetător științific principal gr.I în cadrul Academiei Române. Profesor universitar asociat.

Licențiat în economie și automatizări și calculatoare, doctor în economie, autor a peste 100 de lucrări în domeniul macroeconomiei. A elaborat prima strategie în domeniul serviciilor publice comunitare la nivel național. Autor, coautor și coordonator a primei generații de legislație realizate de Guvernul României în serviciile publice (2002-2004).

Emilian M. DOBRESCU

Profesor universitar doctor

Născut în 1954, ocupă de 25 de ani poziția de Secretar Științific al Academiei Române la Departamentul de Economie, Legislație și Sociologie. Este în principal specializat în Integrarea europeană, Managementul general, Economia socială, Sociologia managementului.

Hrant KOSTANYAN

Dr. Hrant Kostanyan este cercetător la CEPS, Senior Expert la Colegiul european Natolin și profesor adjunct la Colegiul Vesalius. Cercetarea sa se concentrează pe instituțiile UE și deciziile acestora, în principal privind Serviciul European de Acțiune Externă (EEAS), Politica Europeană de Vecinătate (ENP) și relațiile UE cu vecinii estici și Rusia.

Iulian FOTA

Născut în 1965, fost Consilier pentru Securitate Națională a Președintelui României. A fost de asemenea adjunct al Secretarului de Stat pentru politica de apărare în Ministerul Apărării, șeful secției de apărare în cadrul misiunii României la NATO și WEU, la cartierul general NATO de la Bruxelles. În 2005 a fost numit Director al Colegiului Național de Apărare al României. Este doctor în științe politice la SNSPA - București, a mai absolvit Colegiul de apărare NATO - Roma, și Colegiul Național de Apărare - România. Membru al consiliului Centrului European pentru Analize Politice (CEPA) și alte numeroase fundații și instituții internaționale.

Liliana POPESCU

Conferențiar universitar la SNSPA București. A studiat la Universitatea București, Facultatea de Istorie-Filosofie (1982-1986) și în Marea Britanie între 1991 - 1996. A obținut un M.A. (Econ) și un Ph.D. (cu grad A) de la Universitatea din Manchester. A fost consilier al Ministrului Afacerilor Externe și Director (Direcția de Planificare Politică, 1998 - 1999). Actualmente este Prorector al Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative (SNSPA) București, cu responsabilități în domeniul relațiilor internaționale. Cea mai recentă carte de autor: *Construcția Uniunii Europene*, București, Ed.C.H.Beck, 2009. Liliana Popescu este editor șef al revistei românești de limbă engleză, *The Romanian Journal of Political Science*.

Contribuții speciale (în ordine alfabetică)

Maksym BUGRIY

Este Visiting Fellow la Jamestown Foundation în Washington D.C. Are a largă experiență ca cercetător și analist la cele mai importante think-tank-uri din Ucraina, inclusiv Institutul Național pentru Studii Strategice.

Mihaiu MĂRGĂRIT

Analist politico-militar, director de proiect în Fundația EURISC - Institutul European pentru Managementul Riscului, Securității și Comunicării

Analist politico-militar de finețe, autor al mai multor studii și articole apărute în presa de specialitate și presa civilă privind armata, cercetarea strategică, strategia de securitate națională, serviciile de informații și democrația, integrarea în NATO, etc.

Murray HUNTER

Profesor asociat la Universitatea Malaysia Perlis

Antreprenor, consultant, profesor și cercetător de 30 de ani în mediul de afaceri din zona Asia-Pacific. Membru editorialis a nouă jurnale academice internaționale și face parte din consiliul consultativ al "Diplomatic Insight", "4th Media", precum și al "Addelton Academic Publishers" din New York.

Sergiu MEDAR

Atașat militar la Washington, Șef al Direcției Informații Militare, apoi al Direcției Generale de Informații din Ministerul Apărării, pentru ca, în finalul carierei, să fie Consilier Preșidențial pentru Securitate Națională la Președinția României. În calitate de profesor universitar, se preocupă în continuare de problematica securității naționale și a serviciilor de informații. Autor al numeroase studii și comunicări pe probleme de securitate națională, al cărții "Diplomația apărării" și coordonator al volumului "Informațiile militare în contextul de securitate actual" -2006. În prezent abordează aspecte legate de "Managementul securității companiilor".

Vladimir SOCOR

Senior fellow la The Jamestown Foundation și Eurasia Daily Monitor

Analist politic pe probleme est-europene, îndeosebi ale fostelor republici ale URSS și actualul spațiu al CSI, specializat pe probleme politice, conflicte etnice și resurse energetice. Senior fellow la Institutul de Studii Strategice și Politice Washington, autor a numeroase articole și comunicări publicate în Wall Street Journal, alte publicații prestigioase. Este frecvent guest lecturer la Harvard University - National Security Program la Kennedy School of Government și membru al Euro-Atlantic Security Study Group.

Marian RIZEA

Ofiter de contra-informații economice (colonel în rezervă), este prof.univ.dr.ing. la Universitatea Ecologica din București, cadru didactic asociat al Universității de Petrol și Gaze Ploiești, membru titular al DIS-CRIFST Academia Română, are expertiza în domeniul asigurării securității informațiilor clasificate, a infrastructurilor critice energetice și a protecției mediului, analizei de risc și studiilor geopolitice, este autor/coautor, a 17 cărți și peste 250 articole de specialitate publicate în reviste din țară și străinătate.

Mihnea CONSTANTINESCU

A fost Șef al Cabinetului Primului Ministru și Consilier de Stat în cinci guverne, Șef de Cabinet și Consilier al ministrului român de externe, Purtător de cuvânt al Guvernului României și Sub-Secretar de Stat pentru Informații Publice. Doctor în inginerie nucleară, bursă în management la Universitatea Tennessee și trei tipuri de cursuri la Kennedy School of Government de la Universitatea Harvard. Membru fondator al Institutului Aspen - România și al Asociației "Casa NATO". A îndeplinit diferite misiuni internaționale la Bagdad, OSCE și în Georgia.

Paul SÂNDULESCU

Om de afaceri și investitor în instrumente financiare speculative. Licențiat în comerț internațional, cu experiență vastă în activitățile de import-export, comerț, turism și speculații financiare. Pasionat de analiză investițională și geo-strategică.

Simion COSTEA

Conferențiar universitar doctor la Universitatea de stat "Petru Maior" Târgu Mureș

Doctor în istorie, "Profesor Jean Monnet" de integrare europeană acreditat de UE, laureat al Premiului Academiei Române pentru opera de istoric al integrării europene. Redactor șef al revistei "L'Europe unie" din Paris, autor și coautor a numeroase cărți, studii și articole.

Vasile DÂNCU

Născut 25 noiembrie 1961, este un politician român, de profesie sociolog. Profesor la Facultatea de Sociologie a Universității București, dar și la Facultatea de Sociologie și la Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării din cadrul Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca. Este fondator al Revistei SINTEZA – revistă de cultură și gândire strategică. Este președintele și proprietarul Institutului Roman pentru Evaluare și Strategie (IRES) A publicat peste 10 cărți de autor și numeroase alte articole.

Vasile PUȘCĂS

Profesor universitar dr. la Universitatea Babeș Bolyai Cluj-Napoca

Predă cursuri de istorie contemporană, relații internaționale și negocieri. A lucrat în diplomație la New York și Washington D.C, apoi a fost membru al Guvernului și negociator șef pentru aderarea României la Uniunea Europeană, Șef al Departamentului pentru Afaceri Europene în Guvernul României, membru al parlamentului. Consultant pentru numeroase societăți române și străine, autor a numeroase cărți. Membru în conducerea mai multor organizații profesionale internaționale, predă la prestigioase instituții de învățământ superior din străinătate.

Yuriy RADKOVETS

Vice-președinte al Centrului de Studii Geopolitice "Borysfen Intel", doctor în științe militare, profesor asociat, general-locotenent (ret.).

I. EDITORIAL

5 „Fake news” - „totul se schimbă pentru că nimic nu se schimbă”

- **Corneliu PIVARIU**

II. Actualitatea geostrategică mondială

7 Noua ecuație a puterii globale: Putin et Comp se află pe poziții

- **Cristian UNTEANU**

8 Încep negocierile finale pentru noua hartă de putere a lumii

- **Cristian UNTEANU**

11 Evoluții la frontiera estică a României, Uniunii Europene și NATO

- **Vladimir SOCOR**

18 Vladimir Putin. Un țar ales democratic

- **Liliana POPESCU**

21 Confruntarea cu SUA și cu Europa ca și geneză a celui de-al patrulea mandat de președinte al lui Putin

- **Victor HVOZD**

24 Despre „Europa islamică”

- **Dumitru CHICAN**

III. Principalele elemente ale situației din Orientul Mijlociu**35 PUNCTE DE VEDERE**

Siria - al Treilea Război Mondial nu începe pe Twitter

- **Corneliu PIVARIU**

36 Orientul Mijlociu: înapoi,

la geografia politică

- **Dumitru CHICAN**

39 Orientul Mijlociu sau pacea ca business

- **Dinu COSTESCU**

42 Iran și milițiile sale în Siria

- **Reza SHAHRESTANI**

47 În Irakul de după Da'ish vin alegerile. Cu ce perspective?

- **Reza SHAHRESTANI**

49 Federația Rusă - noul peacemaker între palestinieni și israelieni ?

- **Munir SALAMEH**

52 De la „arcul șiiit” la „semiluna șiiită” trecând prin „coridorul șiiit”

- **Dumitru CHICAN**

55 Siria: anul al VIII-lea

- **Maher NABOULSI**

57 Același „Da'ish” ...altă geografie

- **Dinu COSTESCU**

61 Erdogan își duce mai deprte „ramura de măsline”

- **Dumitru CHICAN**

IV. Orizont Economic

64 Comerțul mondial sub semnul tensiunilor dintre SUA și China

- **Adrian CONSTANTINESCU**

66 Spre un „război al gazelor” în Mediterana orientală?

- **Lamya FOUAD**

69 Gazoductul BRUA – autostrada energetică a României

- **Marian RIZEA**

V. Serviciile de informații în secolul XXI și problemele de securitate

72 O dilemă a serviciilor de informații moderne

- **Octavian DUMITRESCU**

76 Trupele de Uscat ale SUA modernizează rețelele de comunicații

- **Ionuț CALAFETEANU**

VI. Tehnologii și echipamente cu întrebuințare militară, noi sisteme de arme

85 Despre vehiculele aeriene de luptă fără pilot (UCAV) (I)

- **Cornel VAIDA**

86 Vehicule aeriene de luptă fără pilot (II)

- **Cornel VAIDA**

VII. Apariții editoriale, studii, materiale noi

87 Strategic Survey 2017, evaluare geopolitică anuală, IISS-Londra, prezentată de **Cornel VAIDA**

88 REUNIREA (realități, costuri, beneficii), autori Dan DUNGACIU și Petrișor PEIU, prezentată de **Cornel VAIDA**

Motto: "Opiniile sunt libere, dar nu și obligatorii"—I.L.Caragiale

EDITORIAL

„Fake news” - „totul se schimbă pentru că nimic nu se schimbă”

Corneliu PIVARIU

Știri false (fake news -FN) a fost cuvântul anului în 2017 (conform dicționarului Collins), un termen care nu era foarte folosit în urmă cu doi ani. Cu toate acestea guvernele și oamenii influenți au folosit informația ca armă cu mii de ani în urmă, pentru a-și menține și întări puterea, precum și a-și slăbi oponentii/concurenții. Exemplul folosit adesea pentru a ilustra termenul este încă din perioada romană, când Octavian a folosit o campanie de dezinformare pentru a-l învinge pe Marc Antoniu (care s-a și sinucis).

În secolul XX noile forme de comunicare în masă au permis desfășurarea unor acțiuni mult mai extinse de dezinformare și manipulare, mai ales în timp de război, exemplul cel mai notabil fiind regimul fascist din Germania.

Sunt mai multe definiții pentru FN și nu s-a ajuns la una internațional acceptată (dacă nu s-a reușit încă definirea unitară a terorismului, cum să se definească FN?), sunt diferite estimări privind importanța și efectele FN, precum și acțiunile ce trebuie întreprinse pentru a limita consecințele negative în societate ale FN. Subliniem caracterul deliberat al FN. De altfel, FN este în strânsă corelație și cu un alt termen în vogă, *post-adevăr* (cuvântul anului 2016 conform dicționarului Oxford - vezi și Editorialul în Pulsul Geostrategic nr.232/05.03.2017), relevanța FN crescând în politica epocii post-adevăr.

Un studiu Freedom House în 65 de țări care plătesc comentatori pro-guvernamentali arată că numărul țărilor care plătesc sume pentru FN a crescut treptat de la 20 de țări în 2013 la 30 țări în 2017. Interferența guvernamentală în mediul on-line (în același număr de 65 de țări analizate) a dus la creșterea mijloacelor media guvernamentale în 33 de țări, FN despre alegeri au fost constatate în 16 țări, iar în 10 țări se practică furtul de identitate electronică.

Se înregistrează, în general, o scădere a încrederii publicului în media tradițională, în timp ce încrederea în mediul on-line evoluează diferit (crește sau scade), datorită unor factori care țin, printre altele de educație, cultură, libertatea de exprimare ș.a.

Înainte de apariția Internetului procesul de diseminare a informațiilor, implicit al FN, era mult mai costisitor, câștigarea încrederii unui anumit public putea dura mai mulți ani, iar reglementarea sau auto-reglementarea media era mult mai facilă. Dezvoltarea social media a eliminat multe din limitele care preveneau diseminarea FN în regimurile democratice, inclusiv cel financiar. Practic s-a ajuns ca fiecare să poată crea și disemina date. Facebook și Twitter (cu 2 miliarde și respectiv 330 milioane de utilizatori) permit un schimb de informații în timp real și la o scară care în trecut nici nu putea fi anticipată, în timp ce platforme ca WordPress permit oricui să-și creeze cu ușurință un site dinamic. Practic, barierele pentru răspândirea FN sunt aproape inexistente. Dacă însă este relativ ușor de măsurat capacitatea de diseminare a FN, este dificil de apreciat influența acestora. Multitudinea de date și informații care se vehiculează face tot mai dificilă filtrarea acestora de către simplul cetățean, care de multe ori este bulversat de rapiditatea, multitudinea și diversitatea datelor cu care este bombardat, fiind pus în situația de a nu ști ce să creadă. Este situația în care acesta acționează după propriile prejudecăți (care și acestea pot fi modelate în timp).

Unul din exemplele cele mai recente de FN este vehicularea de media siriană și troliei ruși (activitate care a crescut cu 2000% în primele 24 de ore după atacul din 14 aprilie asupra facilităților chimice din Siria), conform cărora au fost interceptate (17 sau 71 - vezi și jocul de cifre care urmărește să inducă dubii) din rachetele lansate de aliați. Situația reală este că nu s-a reușit nici o interceptare.

Roata istoriei continuă să se învâртеască, timpul ne presează și pericolul de a confunda realitatea cu propriile dorințe sau cu o realitate indusă de FN este din ce în ce mai mare. De la bătălia dintre hitiți și egipteni în secolul XIII î.e.n. și până azi, "totul se schimbă, pentru că nimic nu se schimbă".

22²⁷
MAI 2018

SCIENTIFIC RESEARCH AND EDUCATION IN THE AIR FORCE

ORGANIZAT DE ACADEMIA FORTELOR AERIENE **HENRI COANDĂ** SUB EGIDA
MINISTERULUI APĂRĂRII NAȚIONALE ȘI A MINISTERULUI EDUCAȚIEI NAȚIONALE

MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

ÎN COLABORARE CU:

UNIVERSITATEA TRANSILVANIA
DIN BRAȘOV

AKADEMIA OZBROJENYCH SIL
MILANA RASTISLAVA STEFANIKA

A **20**^A EDIȚIE

CONFERINȚA INTERNAȚIONALĂ

ÎN PARTENERIAT CU UNIVERSITATEA TRANSILVANIA DIN BRAȘOV
ȘI CU ACADEMIA FORTELOR ARMATE „GL. M.R. STEFANIK” DIN SLOVACIA

22 - 23 MAI 2018

LA SEDIUL ACADEMIEI FORTELOR AERIENE „HENRI COANDĂ”, STR. MIHAI VITEAZU NR.160, BRAȘOV

MARȚI, 22 MAI 2018

ÎNCEPÂND CU **ORA 10.00**

DESCHIDEREA FESTIVĂ

SECȚIUNEA PLENARĂ:

dr. ANTONIA COLIBĂȘANU, analist,
Geopolitical Futures, Austin, Texas, SUA

dr. ANIS H. BAJREKTAREVIC,
profesor universitar, Institute for
Modern Political History Analyses, Viena

ÎNCEPÂND CU **ORA 18.00**

DINEUL OFICIAL

MIERCURI, 23 MAI 2018

ÎNCEPÂND CU **ORA 8.00**

LUCRĂRI PE SECȚIUNI:

- A) SECURITY, STRATEGY,
GEOPOLITICS & CYBERDEFENCE
- B) ENGINEERING SCIENCES
- C) APPLIED MATHEMATICS,
COMPUTER SCIENCES
- D) MANAGEMENT &
SOCIO-HUMANITIES

E) WORKSHOPS

ÎNCEPÂND CU **ORA 18.00**

CONCERT, PIAȚA SFATULUI

SPONSORI:

PARTENERI:

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI
BRAȘOV

CONSILIUL JUDEȚEAN
BRAȘOV

GPF GEOPOLITICAL
FUTURES

PARTENERI MEDIA:

TRATUL DE PACE AL
MINISTERULUI APĂRĂRII NAȚIONALE

Actualitatea geostrategică mondială

Noua ecuație a puterii globale: Putin et Comp se află pe poziții

Cristian UNTEANU

Odată cu realegerea lui Vladimir Putin, este completat careul de reprezentanți ai super-puterilor care, în perioada următoare, vor intra în procesul final care va produce redesenarea hărții globale de forță și influențe, reîmpărțindu-le pentru o perioadă rezonabilă de timp, după modelul Ialta.

SUA, China, Rusia și UE intră în competiție, pregătite să asume orice curs ulterior, fie că el va fi doar o negociere, fie că va fi o negociere post-conflict. Fiecare dintre actori știe că schimbarea actualului sistem al relațiilor internaționale este absolut inevitabilă tocmai pentru că succesiunea evenimentelor din ultimii ani dovedește că mecanismele apărute după cel de-al Doilea Război Mondial sunt acum depășite, obosite și din ce în ce mai ignorate de state în căutare de noi alianțe mai sigure și mai profitabile.

Iar prima etapă a jocului este pe cale să se încheie. E vorba despre anii în care fiecare dintre cei patru actori și-a prezentat și a trecut la implementarea noii formule de putere pe baza căreia va intra în etapa următoare.

China, noul mare actor global, și-a anunțat viziunea de expansiune economică mondială care să acopere o vastă zonă a planetei cu ajutorul celor două mari centuri, terestră și maritimă, din cadrul Noului Drum al Mătăsii. Și, tocmai fiindcă proiectul este gigantic, îl acoperă în termeni de predictibilitate politică și investițională, prin asigurarea concentrării puterii absolute în mâinile unei singure persoane, Marele Lider Absolut după modelul Mao.

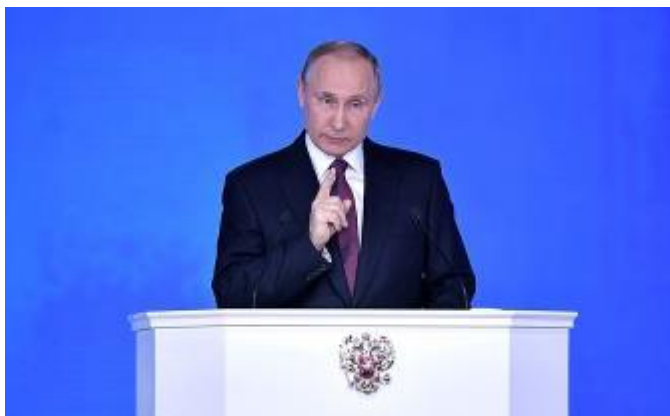
Rusia merge în continuare pe linia de forță impusă de

Putin, folosind din plin arma resurselor energetice, dezvoltând o extrem de ambițioasă politică de implantare în teritorii noi, de la Arctica până la Mediterana, amplasând noi și noi baze militare la limita estică a expansiunii chineze și în proximitatea imediată a liniilor NATO. Menținând o presiune continuă prin susținerea focarelor de conflict pe care le reprezintă „războaiele înghețate” și investind resurse enorme în programe de înarmare.

În SUA se schimbă în forță garniturile politice, militare și de securitate, pentru a aduce în față o linie dură și evident cu mult mai devotată Președintelui Trump și politicilor sale mai ales în domeniul economic unde, în virtutea promisiunii electorale de protejare a pieței naționale, este declanșat acum ceea ce poate deveni un foarte concret război comercial global. Deocamdată, totul e favoarea SUA, bursele și companiile fiind în creștere importantă, iar Trump vrea să profite la maximum acest avantaj probabil asociat cu o negociere asupra livrării către mai vechii sau noii aliați a unora dintre „pachetele tehnologice” excepționale de care dispun americanii.

Uniunea Europeană a trecut și ea la o ofensivă interesantă, relativ târziu deoarece era nevoie ca

situația din Germania să fie lămurită prin formarea noului guvern de coaliție. Imediat după asta, motorul franco-german este turat din nou la viteză de croazieră, Macron și Merkel anunță că vor intra foarte rapid în discuție modificări majore ale proiectului european centrat pe „nucleul dur”, acolo unde, să fie clar, vor fi elaborate deciziile strategice. UE are în favoarea sa uriașul potențial al pieței sale comune și unei interesante poziții geografice, final obligat de linie pentru rețelele strategice de transport mărfuri și hidrocarburi, venite din direcția est sau vest... dar și cu propria rezervă de patente tehnologice de vârf, utilizabile pentru industria militară și în zona civilă.

Patru actori care se bat pentru teritorii-piețe de desfacere, zone de influență politică, obsedați de formarea unor centuri de siguranță care să le garanteze rutele de aprovizionare. Și, din nou, dornici să-și formeze o clientelă politică cât se poate de stabilă și predictibilă în țările semnificative măcar prin poziționare geografică, teritorii aflate de regulă în stare semi-conflictuală permanentă și cu populații într-un stadiu de subdezvoltare cronică.

Întrebarea nu este dacă schimbarea se va produce, ci prin ce formulă se va înfăptui ea? Despre asta e vorba acum, aceasta este sem-

nificația profundă a tensiunilor și amenințărilor ce se succed în piața publică, asta în timp ce negociatorii s-au pus de ceva timp la masă, în spațele lor, pe scaune, strapontine sau stând în picioare grupați mai pe lângă ziduri sau chiar în camerele de alături, așteaptă cuminți actorii ce vor pune în operă decizia finală. Că va veni doar după discuții sau va fi concluzia finală a unui conflict, vom vedea. Oricum, fiecare dintre cei patru și-a aliniat toate piesele în ordine de luptă.

Articol publicat inițial de cotidianul Adevărul, www.adevarul.ro și republicat cu amabilul accept al autorului.

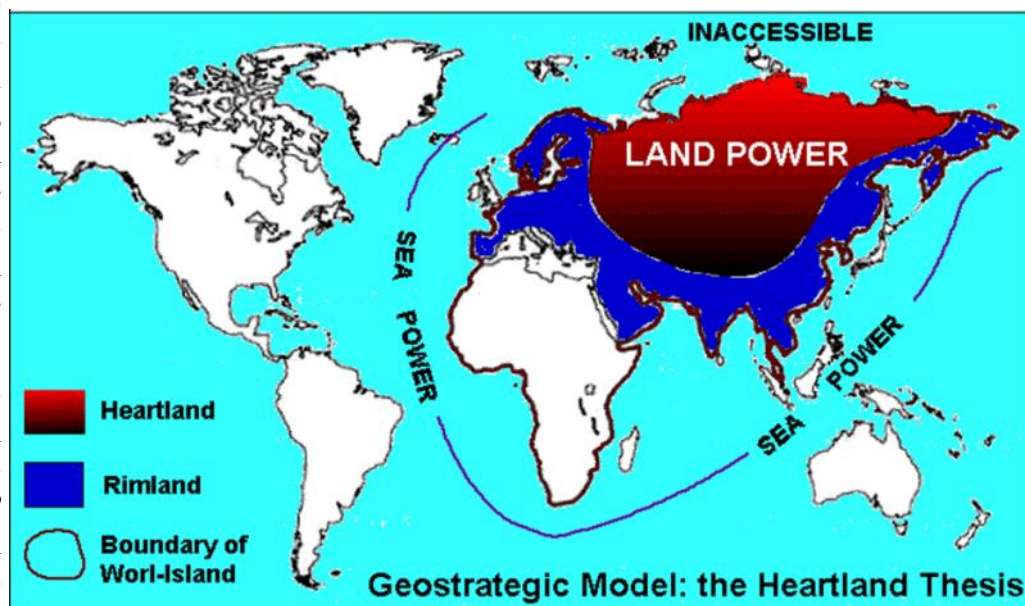
Încep negocierile finale pentru noua hartă de putere a lumii

Cristian UNTEANU

Să ne întoarcem cu 100 de ani în urmă. În acel moment, geograful britanic

Halford John Mackinder sintetiza teoria sa privind „Heartland” care avea să influențeze decisiv școli succesive de politicieni, avea să modeleze viziunea despre lume a unor lideri politici și militari și, după cum se vede, rămâne în continuare actuală în ceea ce este acum bătălia uriașă pentru remodelarea hărții de putere a lumii.

Iar mesajul central era acesta:

de mare ar fi fost sau este disproporția evidentă între forțele triburilor locale plus ale talibanilor față de forțele adverse, fie că a fost vorba despre britanici, de sovietici sau, acum, de cele ale coaliției internaționale la care participă și România.

Ambiția istorică a Rusiei a fost să ajungă la Ocean și, prin Bosfor, în Mediterana. Vis irealizabil timp de secole, a devenit aproape la îndemâna prin acordurile care au dus la o apropiere strategică cu

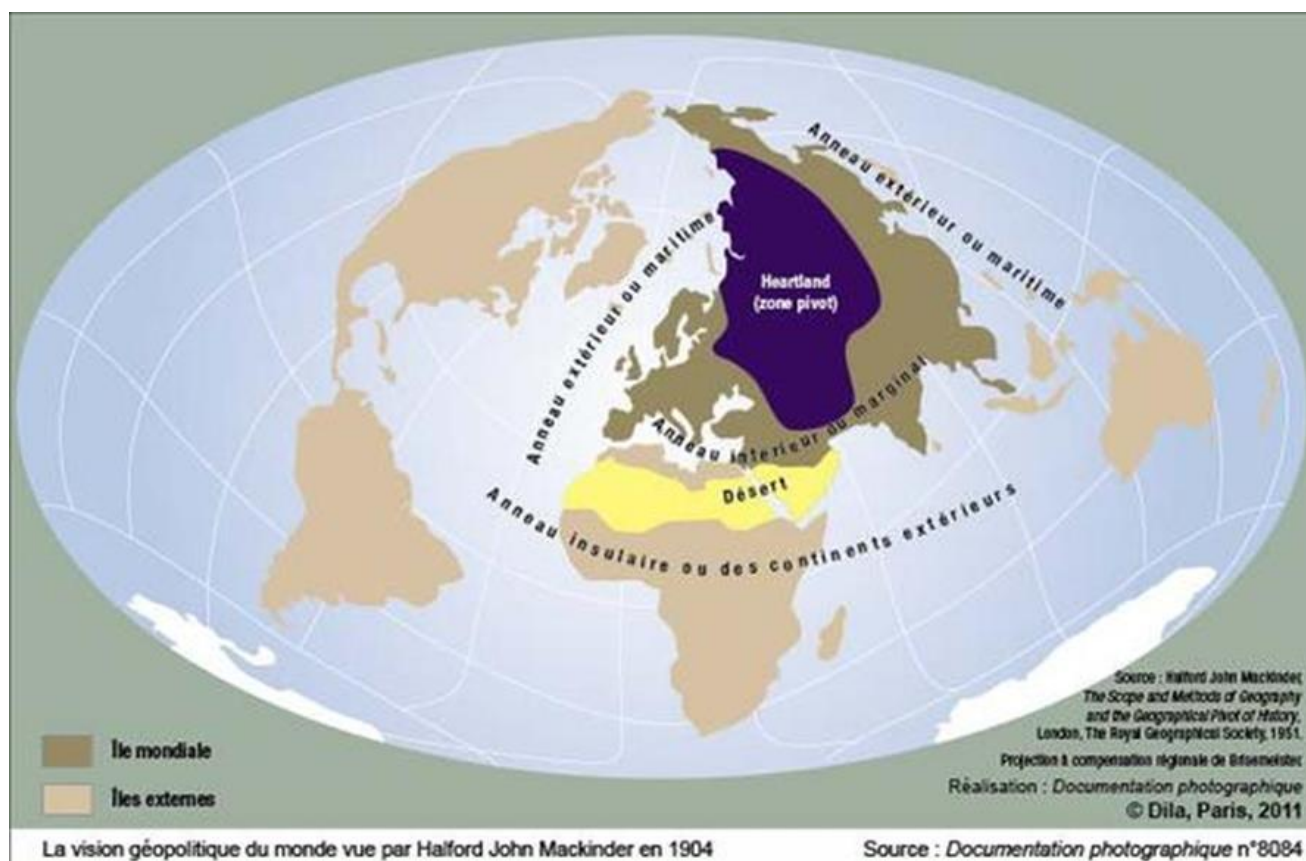
Analiza sa devine și mai precisă într-o lucrare publicată în 1943, „The Round World and the Winning of Peace”: „Atunci când luăm în considerare această rapidă examinare a curantelor generale ale istoriei, nu este oare evidentă a anume permanență a legăturilor geografice? Oare această vastă regiune euroasiatică inaccesibilă navelor, regiune-pivot a politicii mondiale, deschisă în antichitate doar călăreților nomazi și care, acum, este în întregime acoperită de o rețea feroviară? Acolo s-au format și se formează în continuare condițiile unei puteri economice și militare de dimensiuni considerabile... Rusia înlocuiește Imperiul Mongol. Presiunea pe care o exercită asupra Finlandei, Scandinavei, Poloniei, Turciei, Persiei, Indiei și Chinei înlocuiește acum raidurile centrifuge ale oamenilor stepei. Poate lovi în toate direcțiile, în afara zonei de nord, dezvoltarea completă a rețelei sale feroviare nefiind decât o chestiune de timp... Răsturnarea echilibrului puterilor în favoarea Statului-pivot, având ca rezultat expansiunea înspre teritoriile marginale ale Eurasiiei, ar permite utilizarea vastelor resurse continentale pentru construcția navală, iar atunci Imperiul mondial ar apărea la orizont.”

Iar acum, exact ca în urmă cu 100 de ani, negocierile se poartă asupra capacității superputerilor de a-și asigura și exercita pe un termen rezonabil de lung controlul asupra zonei-pivot și a zonelor limitrofe care dau acces direct spre zona centrală. Ca mereu în decursul istoriei, punctul central al zonei-pivot îl reprezintă Afganistanul, cheia de acces înspre mările calde, teritoriu niciodată stăpânit în decursul secolelor, oricât

Turcia și Iranul, securizând acum o regiune având în centru nefericita Sirie, strategii celor trei țări nou aliate (Rusia-Turcia-Iran) sesizând corect și la timp adevărul conținut în apelativul care, de milenii, însoțea numele Damascului, „locul unde merg obligat toate drumurile Orientului”. Regiunea respectivă se debalansează rapid în favoarea noului pol de putere, din vechea arie de influență occidentală, americană în special, rămânând axa Arabia Saudită-Israel, alianță ad-hoc vizând securizarea a ce a mai rămas fidel în zona Golfului și, eventual, reorientând totul într-o ofensivă împotriva Iranului susținută de americani, dar dezavuată de europeni...

Noua eră de putere a lui Putin coincide, deloc întâmplător, cu transmiterea către Kremlin a unor mesaje de deschidere urgentă de negocieri. Evident, unul vine din partea lui Trump care și-ar dori, pe câte se poate, o relansare a unor înțelegeri ruso-americane mai vechi, în primul rând în zona controlului armamentelor dar și obținerea unor asigurări pentru viitor. Dacă nu de pace, măcar de non-combat din partea unei Rusii care, în zona-pivot de care vorbeam anterior, a reușit să câștige pe toate fronturile, cu perspectiva imediată de a putea impune o soluție pentru Siria, eventual una de partiție, și de consolidare a poziției sale militare directe în zonă, prin cele două mari baze strategice în continuă extindere.

Poate chiar mai interesant decât previzibilul mesaj al președintelui american, așezat pe grămada de probleme foarte serioase cu care se confruntă în politica internă, avem și un alt mesaj, deosebit de interesant și cu o pondere a cărei

valoare o vom putea cântări prin următoarele decizii ale politicii europene. Căci iată ce-i transmitea Jean Claude Juncker lui Vladimir Putin: „Am fost întotdeauna de părere că relațiile pozitive dintre Uniunea Europeană și Rusia sunt fundamentale pentru continentul nostru... Obiectivul nostru comun ar trebui să fie restabilirea unui ordin de securitate cooperative proeuropene. Sper că vă veți folosi cel de-al patrulea mandat pentru a urmări realizarea acestui scop. Vă voi fi mereu partener pe acest drum.”

O asemenea scrisoare nu este, nu poate fi în-
tâmplătoare, mai ales la doar câteva zile după ce miniștrii de Externe din UE se solidarizaseră cu Marea Britanie în cazul spionului otrăvit, acțiune pusă de ei în responsabilitatea Rusiei.

În opinia mea, mesajul lui Juncker vine din convingerea liderilor care exprimă voința motorului franco-german, anume că o viitoare dezvoltare a proiectului european va trebui să fie decisă tocmai în raport cu rezultatele unei negocieri cu Rusia. Una care poate să eșueze sau nu, care poată să aibă rezultate concrete doar pe anume paliere...dar, în orice situație, UE simte urgența situației și nu vrea să lipsească de la masa de ne-

gocieri. Lucru care nu știu cât de mult va conveni americanilor cu care se ceartă pe diferite subiecte și amenință să intre în război comercial pe tema măsurilor super-protecționiste decise de Donald Trump. Ideea europeană fiind găsirea unei oarecare soluții, însoțite de garanțiile aferente de securitate, pentru scăderea tensiunilor la granița sa de est, cu acceptarea unei buffer zone din care să vedem cine ar urma să facă parte...

Cine și cât va ceda în aceste negocieri? Am o profundă îndoială că temele negocierilor care urmează mai privesc subiectele standard de până acum (Ucraina și aplicarea integrală a Acordului de la Minsk, situație Crimeii, acuzațiile privind legislația anti-drepturile omului din Rusia, etc), ci, mai degrabă, la viitoare întâlniri tip Yalta se vor discuta granițele zonelor de influență și se vor stabili noile hărți. Neuitând nicio clipă că, dacă așa vor sta lucrurile, China va fi oricum acolo, cu propriile sale interese de expansiune comercială.

Articol publicat inițial de cotidianul Adevărul, www.adevarul.ro și republicat cu amabilul accept al autorului.

Evoluții la frontiera estică a României, Uniunii Europene și NATO

Vladimir SOCOR

Cum va arăta vecinătatea estică a României în perspectiva viitorului apropiat sau pe termen mediu? Cred că ar trebui să privim această vecinătate estică prin prisma noțiunii de istmul baltic-pontic. Este linia de demarcație între Rusia și Europa, între două concepte de civilizație antagonice, care se înfruntă de-a lungul istmul baltic-pontic, începând cu, cred eu, sec. XIV. La o extremitate a istmului baltic-pontic găsești fortăreața Narva unde se înfruntă față în față cetatea cavalerilor teutoni, preluată apoi de Marele Ducat al Livoniei, față în față pe țărmul opus al râului Narva cu fortăreața construită de Ivan cel Groaznic.

Acest antagonism, la nivel simbolic, se observă până astăzi. E foarte prezent civilizațional și geopolitic. La extremitatea sudică a istmului baltic-pontic este colțul de nord-est al Mării de Azov, punctul din care Petru cel Mare a inițiat expansiunea Rusiei în bazinul Mării Negre și punctul unde astăzi, lângă Mariupol, se confruntă armata rusă cu cea ucraineană. Aceste sunt cele două extremități ale istmului baltic-pontic.

Linia aceasta de demarcație continuă nord-sud în Marea Neagră, linia de pe uscat continuă în Marea Neagră. Linia de demarcație, nedeclarată ca atare, a existat în Marea Neagră imediat după înfrângerea Rusiei în Războiul Rece, dar ea trecea prin partea de est a Mării Negre. Odată cu cucerirea Crimeei, linia aceasta despărțitoare din Marea Neagră s-a deplasat spre vest în Marea Neagră. Și acum ea trece la vest de Crimeea, lăsând cea mai mare parte a Mării Negre în sfera de influență a Rusiei. Dacă până în 2008 sau până în 2014 această linie de demarcație era nedeclarată, astăzi ea este practic, oficializată. România face parte din frontul estic NATO, de-a lungul istmului baltic-pontic. Eu folosesc expresia frontul NATO, nu flancul NATO. În flanc ai aliați și amici, în front ești față în față cu adversarul. Terminologia NATO, Flancul Estic, e un eufemism, avem Frontul Estic. Termenul flancul es-

tic, se contrazice cu termenul Frontline state. Front-line state, este un termen acceptat, larg folosit. Deci, e vorba de un front.

În acest Front, Ucraina joacă rolul de pivot. Atunci când Rusia a stăpânit Ucraina, Rusia a amenințat în mod direct Europa. Atunci când Rusia nu stăpânește Ucraina, Europa este în siguranță, nu e confruntată cu o amenințare directă. Rusia a profitat în istorie de antagonismul polono-ucrainean. Atunci când Rusia, în secolul XVII, a anexat jumătatea estică a Ucrainei și în secolul XVIII, jumătatea vestică a Ucrainei, iar în 1939 și apoi după 1944, a anexat teritoriul din actualul vest al Ucrainei, Volonia și Galiția. Profitând de fiecare dată de ceea ce era atunci, antagonismul ucraino-polonez. De fiecare dată, inclusiv prin pactul Ribbentrop-Molotov și repetarea acestuia în 1944-1945. De aceea este foarte important pentru toată țările din zonă să evite apariția unor tensiuni între Ucraina și vecinii ei vestici - fie că-i vorba de Polonia, Ungaria sau România. Numai Rusia poate profita de pe urma unor asemenea tensiuni pe care le vedem recent mocnind aproape de suprafață.

Sectorul sudic al frontului estic al Alianței Atlantice este sectorul cel mai vulnerabil. Cu toate acestea, el este mai slab apărât decât sectorul baltic și polonez al Frontului Estic. În timp ce în sectorul nordic al flancului estic, având prezența NATO multinațională, cu trupe multinaționale din diferite state NATO, plus o brigadă americană, brigadă americană în afara cadrului NATO, ca proiect național american, pe flancul de sud, avem numai unități locale, nu multinaționale din NATO. Doar stafurile sunt multinaționale NATO, dar unitățile sunt locale iar misiunea lor este de antrenamente și exerciții nu de disensiune sau luptă. Este un dezechilibru care se cuvine a fi rectificat. Zona Mării Negre, a fost, începând cu practic 1991-1992, epicentrul conflictelor pe care le numim "înghețate". Toate aceste conflicte au loc în regiunea extinsă a Mării

Negre, indiciu în plus de vulnerabilitate, indiciu al unei zone în care Rusia practic a suspendat aplicarea dreptului internațional. El nu se aplică acolo unde Rusia întreține conflicte "înghețate". Tot în zona Mării Negre, în afară de amenințările convențional-militare tradiționale, am constatat primele experimente cu războiul hibrid. El a început de fapt în Transnistria, fapt în general ignorat de cancelariile occidentale și de mulți alți factori implicați, inclusiv factorii din regiune. Războiul hibrid a început, l-am văzut în Transnistria în 1991-1992, într-o formă rudimentară, încă nedevelopată, dar a apărut în toată splendoarea lui, cu elemente pe care le cunoșteam din Transnistria, în 2014 în Donbas.

Și așa vrea să atrag atenția asupra unei dimensiuni neglijate a războiului hibrid al Rusiei, existența în Rusia a unei baze sociale pentru război hibrid la nivel interstatal. În cadrul bazei sociale din Rusia, există o masă lumpenizată de foști militari, mulți dintre ei tineri, curând după satisfacerea stagiului militar. Mulți dintre ei, veterani în diferite conflicte, post-Afganistan, nu numai în Afganistan, generația Afganistan este deja trecută, dar din diferite conflicte post-Afganistan și o masă mare de lumpeni fără perspective de carieră, de viitor, fără familii, gata să se sacrifice fie pentru o ideologie, cum este cea a lumii ruse, fie pentru motive de mercenariat și de supraviețuire materială, fie din simplă goană după aventuri. Am văzut această masă deplasându-se din străfundurile Rusiei, din Ural, din Siberia, deplasându-se înspre estul Ucrainei, pentru a hrăni mașina războiului hibrid. Și acum, foarte recent, am avut un ecou al acestei mase de lumpeni militarizați în Siria, unde o companie particulară rusă specializată în recrutarea de mercenari care lucrează și în Ucraina, a trimis sute, mai multe sute de voluntari în Siria. Deci există această rezervă umană în Rusia care poate fi aruncată oricând pe orice front.

Conflictele zise "înghețate". Ce înțelegem prin conflicte "înghețate"? Înțelegem inexistența unei soluții politice și faptul că nu se trage. Deci o aparentă acalmie militară și inexistența unei rezolvări politice. În Ucraina, conflictul încă nu este "înghețat". Acolo încă se trage. Un obiectiv greșit al diplomației occidentale este acela de a

"îngheța" conflictul din Ucraina, printr-o soluție care să asigure nu numai acalmia militară, asta în primul rând, acalmia militară și doar o soluționare politică, satisfăcătoare pentru Rusia, prin depunerea unor formule de descentralizare a Ucrainei. Acesta este sensul formulei de statut special, încorporată la insistența Rusiei, în ceea ce se cheamă Acordul de la Minsk, glorificate printre alte guverne și de guvernul german, cu argumentul că nu există alternativă.

Eu nu folosesc cuvântul Acordul de la Minsk, folosesc cuvântul Dictatul de la Minsk. A fost dictat de către Rusia unei Ucraine îngenunchiate din punct de vedere militar și lipsită de asistență militară în acel moment, septembrie 2014-februarie 2015. Și eu le spun diplomaților germani că a vorbi Ucrainei despre Acordul de la Minsk e totuna cu a-i vorbi Germaniei despre Acordul de la Versailles. E un dictat, spun eu, nu un acord. El include formula statutului special pentru Ucraina. Rusia urmărește două proiecte de federalizare în Europa.

Posibil acum și în Siria, eu mă aștept să văd o propunere de federalizare a Siriei, dar, deocamdată, Rusia urmărește două proiecte de federalizare în Europa:

1. Pentru Republica Moldova;
2. Pentru Ucraina.

Pentru Republica Moldova, proiectul se numea federalizare începând cu 2003, cu memorandumul Kozak. Diplomația rusă a insistat, până foarte recent, să reactualizeze memorandumul Kozak, acuzând Moldova și Occidentul de a-l fi respins. Acum, Rusia folosește cuvântul statut special pentru Transnistria. Diplomația rusă a început să folosească termenul statut special, l-a impus chiar, la Minsk, în septembrie 2014-februarie 2015. Se are în vedere constituirea unei enclave în Donbas sub controlul direct al Rusiei, militar, politic, economic și din punctul de vedere al personalului guvernământ local, integrată pe hârtie, în spațiul instituțional al Ucrainei, dar sub controlul real al Rusiei și servind drept canal de introducere a influenței Rusiei în sistemul politic ucrainean, cu puteri de blocaj al deciziei la vârful sistemului politic ucrainean. Acesta este conținutul statutului special urmărit

de Rusia în Donbas. În realitate, Rusia nu a abandonat noțiunea de federalizare. Rusia dorește aplicarea acestui model, care ar fi introdus în Donbas și în alte regiuni ale Ucrainei pe baza unităților administrativ-teritoriale existente în Ucraina care se numesc *oblasti*, adică regiuni, eu le spun provincii. Mă refer la entitatea administrativ-teritorială, nu la regiuni geografice. Regiuni administrativ-teritoriale în provincii.

Este unul dintre motivele pentru care Rusia nu unifică teritoriul ocupat în Donețk și Lugansk într-o singură entitate, ci le lasă în 2 entități diferite. Deși caracteristicile și economice și demografice, istorice, lingvistice sunt identice, spre deosebire de Abhazia și Osetia, unde ele nu sunt deloc identice și nici nu sunt limitrofe. Dar Rusia nu unifică Donețkul și Luganskul. De ce? Pentru că speră să declanșeze o dinamică asemănătoare și în alte provincii ale Ucrainei pe baza unităților administrativ-teritoriale existente.

Ucraina este istoric, tradițional o societate foarte haotică, cu un potențial puternic de anarhie și de tendințe centrifugale. Acest lucru l-am observat în Ucraina de-a lungul întregii istorii, inclusiv de-a lungul scurtei perioade de independență 1918-1920-1921 și l-am văzut re izbucnind după Revoluția Orange care în loc să echilibreze și să omogenizeze sistemul politic ucrainean a dus la exacerbară diferențelor, inclusiv cele local-teritoriale.

Sistemul politic ucrainean este foarte descentralizat deja. E o idee greșită că Ucraina are nevoie de descentralizare. Statul ucrainean este atât de slab, autoritatea centrală este atât de ineficientă, încât controlează slab unele dintre regiuni. Regiunile Ucrainei, în multe cazuri, nu în toate, nici pe departe în toate, dar în multe cazuri sunt fiefuri ale unor baroni locali cu interese proprii, de afaceri și de putere locală. Baronii locali exercită o influență colosală în Ucraina. Puterea centrală este în competiție cu puterea locală și este constrânsă să facă înțelegeri neoficiale cu puterea locală pentru a preveni mișcări centrifuge mai pronunțate.

E o permanentă tranzacție între puterea centrală și puterile locale. În cazul unui statut special pentru Donbas, eu prevăd o cascadă de revendi-

cări asemănătoare în alte regiuni ale Ucrainei, cu primejdia ca scutul pe care îl reprezintă Ucraina pentru vecinii ei vestici să se dezorganizeze din interior.

Personal, am cunoscut mai multe regiuni din Ucraina, călătorind acolo și știu exact, nu numai eu și ucrainenii știu foarte bine și vedeți asta în presa ucraineană foarte clar, care grupări exercită putere neformală, dar reală și extraconstituțională în diferite regiuni ale Ucrainei, în fiefuri. Și domnul Poroșenco, așa cum a făcut și domnul Kucima anterior. Domnul Poroșenco este obligat să țină seama de aceste grupări. Deci, statutul special în Donbas ar stimula, prevăd eu, o cascadă de revendicări asemănătoare.

În Moldova este o situație asemănătoare. Dacă în perioada 2002-2005, când se vehicula federalizarea la nivel oficial, era vorba despre federalizarea între Transnistria și restul Republicii Moldova, situația s-a schimbat în rău. Acum putem prevedea o reacție în lanț în Republica Moldova, în care un statut special, fie el deja convenit, fie el proiectat și discutându-se despre el în mod serios, ar putea să creeze, să declanșeze o reacție în lanț în alte părți ale Republicii Moldova. Enclavele etnico-lingvistice Găgăuzia, Bălți, Taraclia, pot conduce la un proces pe care eu l-am descris ca proces potențial, drept unul nu de federalizare, ci de cantonalizare a Republicii Moldova.

De aceea, noi trebuie să privim problema statutului special al Donbasului și a statutului special al Transnistriei în conexiune. Dintre aceste două părți, Moldova este mai vulnerabilă decât Ucraina. E mai vulnerabilă deoarece în Moldova conștiința națională este subdezvoltată. Nu avem în Moldova sentimentul patriotic la dezvoltarea căruia am asistat în ultimii ani în Ucraina. Dacă în Ucraina cedăm în problema Donbasului acest lucru ar conduce la o reacție patriotică și guvernarea se teme de ea, în Republica Moldova guvernarea nu are a se teme de așa ceva.

Unii diplomați occidentali spun Guvernului de la Chișinău: "De ce nu faceți cedări, de ce nu sunteți generoși?" Asta este formula cedării, să fiți generoși. De ce nu sunteți generoși? Credeți că nu li se spune politicianilor? Când voi nu ați

avea de înfruntat un bumerang local, fiți mai generoși, că puteți să vă permiteți." Moldova e mai vulnerabilă din aceste și din alte considerente. Și dacă Moldova este cea care cedează întâi în chestiunea statutului special, desigur Rusia va folosi acest model, ca precedent împotriva Ucrainei.

Unul dintre ele constituie instrumentul special pentru a obține statut special, sau conformare specială între teritoriul respectiv și Rusia, care este instrumentul alegerilor locale sau a referendumului local.

Am asistat la folosirea acestui instrument în Găgăuzia în februarie 2014, în Crimeea în același an și în Donețk și Lugansk în același an.

Conducerea Găgăuziei afirmă că în cazul obținerii unui statut special pentru Transnistria, Găgăuzia va insista să obțină un statut echivalent și va repeta o consultare populară în acest sens, un referendum de exemplu.

Deci, conexiunea între aceste două procese. În cazul Republicii Moldova, statutul special nu se negociază, nici nu se propune să fie negociat. Se propune pactul regional, unde așa-zișii "pași mici" înainte de a începe negocierea statutului special în viitor. Așa-zișii "pași mici", care ar conduce, ar îmbunătăți atmosfera, ar crește încrederea pentru a face posibilă negocierea unui statut special. "Pașii mici" pe care i-am văzut pe hârtie în noiembrie-decembrie 2017, documentele de la Tighina și Viena, conduc treptat, aproape imperceptibil către desuveranizarea Moldovei pe malul stâng și împrumutarea și conferirea unor elemente de suveranitate Transnistriei.

Deci "pașii mici" nu conduc spre o apropiere ci conduc spre o îndepărtare a Transnistriei de cadrul constituțional și legal al Republicii Moldova, conform dialecticii unitate, sciziune și unitate pe bază nouă. Asta e dialectica. Ea apare pentru prima dată oficial în Memorandumul Primakov din 1997 care, printre altele, a avut niște consecințe încă prezente, dar printre altele, stabilește noțiunea de federație contractuală între Chișinău și Tiraspol. Se consideră că statul Republica Moldova a încetat să existe, plus secesiunea Transnistriei, dar că poate fi reconstituit printr-o negociere pe bază de egalitate între Chișinău și Tiraspol.

Și într-adevăr, OSCE, misiunea OSCE condusă de SUA la Chișinău, în anul 2002, a trecut la această negociere de reunificare a Republicii Moldova, adică a Moldovei de pe malul drept cu Transnistria, printr-o înțelegere constituțională, bilaterală, numită Federație. Negocierile au început în vara anului 2002. Și au fost suspendate ca urmare a nivelării Memorandumului Kozak, în noiembrie 2003, dar federalizarea a rămas politica oficială a misiunii OSCE condusă de către diplomați americani la Chișinău până în 2005. Și acum este reforma nouă a statutului special.

În Republica Moldova a apărut o bază care nu exista anterior pentru parcursul "pașilor mici".

Vreau să închei această parte a intervenției mele cu noua bază politică în Republica Moldova, a procesului numit "pașii mici".

Baza politică a acestui proces este parteneriatul politic între domnul Vlad Plahotniuc și Igor Dodon. Nu este un parteneriat rectiliniu, nu este un parteneriat univoc, este parteneriat între două părți cu interese care în parte coincid și în parte intră în conflict. Este un parteneriat, dacă se poate spune așa, un parteneriat antagonic. Un parteneriat între două entități cu interese parțial comune, parțial diferite care se utilizează una pe cealaltă, ca-n oricare proces politic, se utilizează reciproc, pentru atingerea obiectivelor comune, în timp ce rămân în concurență pentru atingerea obiectivelor specifice ale fiecărei părți.

Parteneriatul Plahotniuc-Dodon, a apărut în toată splendoarea lui încă în 2015-2016, când puterea reală, de facto deținută de Plahotniuc, a distrus toate partidele politice din Republica Moldova, cu excepția socialiștilor.

Domnul Plahotniuc a aplicat metodele sale, devenite clasice: cumpărare de deputați, pentru a constitui o nouă majoritate parlamentară, cooptarea de primari și consilieri locali, lipsirea mass-media de mijloace, calomnierea prin trustul media al domnului Plahotniuc, folosirea materialelor compromițătoare colectate de către domnul Plahotniuc pentru a-i șantaja sau pentru a-i stimula, a-i incentiviza pe concurenții politici, fie să-i cumpere, fie să-i șantajeze.

Toate aceste lucruri au fost utilizate de domnul

Plahotniuc împotriva tuturor partidelor politice, cu excepția Socialiștilor, pe care i-a lăsat să crească nestingheriți. În 2016, televiziunile domnului Plahotniuc au avut contribuția decisivă la alegerea domnului Igor Dodon ca președinte, împotriva Maiei Sandu. Merge o victorie - 52% - 48%, în condițiile în care televiziunile domnului Plahotniuc au lovit fără încetare în Andrei Năstase și Maia Sandu. În Maia Sandu mai ales în timpul turului al 2-lea al alegerilor prezidențiale, în modul cel mai primitiv și continuând cu aducerea a 17 mii de alegători din Transnistria, în mod militar, regimentați cu autobuze, care au traversat Nistrul pentru a vota pentru domnul Dodon pe malul drept, aduși de mașinăria domnului Plahotniuc.

Deci, Dodon este președinte datorită domnului Plahotniuc, acesta a propus lui Dodon să-și creeze o bază de reconciliere cu Rusia și să obțină în favoarea lui Dodon, anumite avantaje care s-ar repercuta pozitiv în politica internă a Republicii Moldova, în favoarea atât a partidului de guvernământ cât și a Partidului Socialiștilor. Primele vizite ale lui Dodon la Moscova au fost marcate de solicitări în numele Guvernului Republicii Moldova. Redeschiderea pieței rusești pentru fermierii moldoveni, tratament de favoare pentru gasterbaiterii moldoveni în Rusia, lucru pe care și guvernarea putea să și le asume ca merite de politică internă, datorită domnului Dodon.

Tot atunci s-a negociat, domnul Dodon a negociat, numirea omului lui Plahotniuc în postul de președinte al companiei Moldova-Gaz unde acționar majoritar este Gazprom. La insistențele domnului Dodon, partea rusă a consimțit ca omul lui Plahotniuc să fie numit președinte al Moldovagaz, cea mai mare companie de business, de orice fel de business din Republica Moldova.

În Parlament, socialiștii au furnizat voturile necesare pentru prelungirea licențelor de emisie a televiziunilor domnului Plahotniuc cu încă 6 ani, dacă nu mă înșel, că ele expirau, iar în schimb, socialiștii au primit din partea Consiliului Audiovizualului licențe de emisie pentru două canale de televiziune pentru Partidul Socialist.

Aici vedem parteneriatul. El a culminat prin

adoptarea comună, negociată de către PD și PSRM, a noii legislații electorale care garantează îndeplinirea obiectivului comun - marginalizarea forțelor pro-europene, practic excluderea lor din sistemul de decizie. Noua legislație electorală garantează un sistem politic bipartit, compus din PD și din PSRM, cu marginalizarea deplină a opoziției parlamentare și extraparlamentare pro-europene.

Deci, acestea sunt obiectivele comune.

Prin acest parteneriat politic, domnul Plahotniuc speră să repare relațiile stricate cu Rusia. Relațiile cu Rusia sunt încordate, dar nu sunt antagonice. Rusia nu îl critică pe domnul Plahotniuc în televiziunile ei. Are o atitudine rezervată. Chișinăul face, creează tot felul de mici incidente. De exemplu, îi trimite acasă pe ziariștii ruși, sau nu le permite accesul ziariștilor ruși, îl declară pe Rogozin persoană non-grata, lucruri mai mult sau mai puțin simbolice, dar Chișinăul de fapt, îndeplinește lucruri mai fundamentale decât cele simbolice. Anume, parteneriatul cu Dodon, pe plan intern. Faptul că Dodon este o forță atât de importantă în Moldova, pentru "pașii mici", pentru reglementare în Transnistria. Dodon a intrat în politica Republicii Moldova ținând în mână stindardul reintegrării cu Transnistria. Lozincă ce are ca bază, în parte, nu în totalitate, dar în parte, are ca bază și moldovenismul, identitatea moldovenească. Aceasta ar fi viziunea incompletă a moldoveneștilor, fără integrarea Transnistriei.

Plahotniuc însă a smuls din mâinile lui Dodon această carte electorală, sau acest stindard. Negocierea în privința Transnistriei a fost preluată de către guvernarea lui Plahotniuc, din mâinile lui Dodon. Nu Dodon negociază, deși ar fi vrut aceasta. Guvernarea intermediată de Plahotniuc negociază "pașii mici" și eventualul statut special direct cu Tiraspolul și, implicit, cu Moscova.

Dodon, nemulțumit la culme, l-a pârlit pe Vadim Crasnolishchi de mai multe ori la Moscova, precum că acesta refuză să negocieze cu Dodon, negociind în schimb cu guvernarea lui Plahotniuc. Iar Crasnolishchi se justifică și Moscova acceptă această justificare și îl trimite pe Dodon la plimbare cu argumentul că Plahotniuc deține puterea

reală. Deci cu el trebuie negociate și "pașii mici" și statutul special, eventual. Aceasta este a doua filieră, în afară de parteneriatul politic intern. "Pașii mici" și statutul special sunt a doua filieră, prin care domnul Plahotniuc încearcă să obțină o reconciliere cu Moscova. Nu o reorientare spre Rusia, o echilibrare a poziției externe a Republicii Moldova. În concluzie, am să încerc, cu toată prudența, să schițez o prognoză despre cum va arăta vecinătatea estică a României în viitorul apropiat, pe termen scurt.

Evoluțiile sunt atât de rapide încât chiar și prognozele pe termen scurt pot fi hazardate, dacă nu, de-a dreptul riscante. Totuși, hai să încercăm să ne asumăm acest hazard prognozat. Pe termen cel puțin scurt, eu cred că și mediu cel puțin, România se află în deplină siguranță. Nu este amenințată în mod direct, nici în mod convențional militar de către Rusia și nici sub raportul războiului hibrid, nu în mod direct. Precondiția acestei siguranțe relative pe termen scurt și mediu în România este Ucraina independentă, eficientă, un stat ucrainean pe deplin funcțional, sub o umbrelă protectoare nedeclarată, dar de facto a SUA. Nu prin intermediul NATO, deoarece orice acțiune în acest sens necesită consens unanim în NATO, consens care lipsește și va lipsi în continuare, ci ca inițiativă a SUA și a câtorva țări membre individuale ale NATO, în coordonare cu SUA. Asistență militară, prin înarmare, transfer de tehnologii și antrenamentul trupelor ucrainene.

Ucraina este acel scut la care până în 1991 nu puteam decât să visăm. Spațiul românesc, se învecinează direct cu Rusia de la începutul sec.18, deci, de 300 de ani. Până atunci, să ne imaginăm un observator urcat pe vârful dalelor cetății Soroca privind spre răsărit, dincolo de Nistru. Cu cine se învecina Moldova, dincolo de Soroca? La câțeva sute de metri cu Marele Ducat al Lituaniei, parte componentă a statului polono-ucrainean. Spațiul acesta a fost cucerit de Rusia, începând cu sec.18. De 300 de ani, a dispărut bariera polono-lituaniană, apoi bariera ucraineană între spațiul românesc și Rusia.

Avem din nou această barieră, începând cu 1991, o condiție vitală a siguranței României,

nu numai a siguranței externe, dar și a integrității politice interne a sistemului românesc. Pentru că, în cazul unei vecinătăți directe cu Rusia, ar apărea motivații pentru unii "actori" din sistemul intern românesc de a ajunge la tranzacții cu Rusia. Un loc de tranzacții izvorâte și din intenții bune. Ne amintim situația de la sfârșitul anului 1943, prima jumătate a anului 1944, când în România apăruse o adevărată competiție între diferite grupări politice interne cu privire la cine ajunge întâi la înțelegere cu Rusia: Guvernul Antonescu, sau partidele istorice, sau Gruparea Tătărăsciană, o competiție de politică internă. Și este o paradigmă care nu se aplică în nici un caz exclusiv României. E o paradigmă universală. Și în Finlanda am văzut-o în 1944, în Ungaria am văzut-o în 1944-1945.

Deci, scutul ucrainean, ca condiție vitală a siguranței României. Formula neutralizării Ucrainei, este, după părerea mea, o formulă complet neviabilă. În Ucraina nu există condiții pentru așa-numita finlandizare. Ucraina, în primul rând, nu dispune de obstacole naturale, care făcea posibilă rezistența Finlandei împotriva unui atac rusesc, obstacolele din Finlanda, naturale și climatice, erau insurmontabile pentru atacatori. Ucraina nu dispune de așa ceva. Este o câmpie, poate ideală pentru ofensiva cu tancuri. Societatea ucraineană nu dispune de disciplină și coeziunea socială a Finlandei. Și acolo vor apărea competiții între grupări politice interne. Le-am văzut chiar de la Revoluția Orange, între Timoșenko și Luscenko - competiție pentru bunăvoința Rusiei, nu mai vorbim de eforturile lui Ianukovici, care a câștigat cursa pentru obținerea bunăvoinței Rusiei.

Deci Ucraina neutralizată, Ucraina finlandizată nu este posibilă. Ea trebuie să fie din ce în ce mai bine integrată într-un sistem defensiv sub protecția americană, sistem care evoluează în prezent, îl vedem. Administrația Trump se îndreaptă în această direcție, pe care administrația Obama, o refuzase. Și Canada și Lituania, participă la aceste eforturi, nu în nume național, nu în numele Alianței NATO. Deci, integrarea Ucrainei, nu pe filiera NATO, ci pe filiera nouă socială americană și a câtorva altor țări trebuie să fie trilaterală: Ucraina, Georgia, Moldova.

Ea s-a încercat a fi testată cu ocazia recentei Conferințe Interparlamentare la Chișinău. Atâta timp cât Moldova este guvernată de actuala guvernare ea nu poate face parte din această trilaterală. Ucraina și Georgia sunt aspirante declarate la statutul de membru în NATO. Moldova este declarată neutră și vreau să continui, neutralitatea tot ca o parte a încercărilor a domnului Plahotniuc de a ajunge la un modus vivendi cu Rusia.

Moldova refuză opțiunea NATO, se încapățânează să rămână neutră, fără a avea o soluție de siguranță.

Ucraina și Georgia declară în mod oficial, în Constituție și în legislație Rusia ca stat agresor și teritoriile respective ca fiind teritorii ocupate.

Moldova declară Rusia ca mediatoare și consimte să negocieze un statut special pentru teritoriul ocupat, în prezența trupelor rusești, înainte ca acestea să fie ipotetic retrase.

Deci, importanța Ucrainei:

Contextul global, regiunea Mării Negre în contextul global al politicii rusești este teatrul principal al eforturilor Rusiei de a revizui status quo-ul de după 1991. Anume în această regiune se concentrează eforturile antistatus quo ale Rusiei, cu succese pas cu pas pe care le vedem din 1991 încoace, pas cu pas în Azerbaijan, Georgia, Republica Moldova, Ucraina. Rusia dorește nu numai revizuirea status quo-ului, dar și revizuirea regulilor de comportament în sistemul internațional, în sistemul relațiilor interstatuale. Și aici regiunea extinsă a Mării Negre are funcțiunile unui laborator pentru Rusia. Spuneam în introducere, că anume aici Rusia a suspendat de facto aplicarea dreptului internațional. Anume în regiunea Mării Negre Rusia a introdus jocul fără reguli. Rusia introduce jocul fără reguli acum la scară europeană, linia de demarcație, de delimitare a sferelor de influență nu mai există și ele nici nu pot fi restabilite presupunând că cineva ar dori să retraseze linii de sferă de influență.

Rusia intervine în fosta sferă de influență occidentală, intervine în alegeri, intervine în sistemele politice, intervine în chestiunile legate de organizarea administrativ-teritorială politică, intervine în sistemele energetice, încearcă să in-

troducă în mod neoficial, un drept al Rusiei de a avea o voce, dacă nu un vot în sistemele de decizie din Occident. Rusia desființează regulile de comportament în spațiul maritim și aerian limitrof și chiar în spațiul maritim și aerian din interiorul sferei de securitate occidentale. Mesajul Rusiei este: " Noi nu recunoaștem reguli comune acceptate sau general acceptate, dar dorim renegocierea regulilor, ca o parte generală a revizuirii status quo-ului, de după 1991. Rusia vrea o revizuire a status quo-ului, în Ucraina cu revizuirea regulilor. Și, ca prognoză, putem deja să prevedem că în eventualitatea în care se ajunge la noi reguli de comun acceptate, Rusia va începe imediat să le violeze și pe acelea, căutând o rerevizuire, conform tehnicii salamului, taie felie cu felie.

Regiunea Mării Negre a fost și până acum și va rămâne în continuare laboratorul experimentării acestor tehnici și a acestor jocuri fără reguli. De aceea noi trebuie să nu acceptăm noțiunea de statut special care ar singulariza Ucraina și Republica Moldova ca obiecte de experimente rusești. Acest statut trebuie respins atâta timp cât Rusia rămâne acceptată cu statutul de mediator, fie în procesul "5+2" referitor la Moldova-Transnistria, fie în procesul zis de la Minsk. În privința Ucrainei și Donbasului, procesele acestea nu trebuie acceptate ca legitime atâta timp cât timp cât Rusia figurează în ele ca mediator. De asemenea, procesele acestea nu pot fi legitime, atâta timp cât sunt lăsate în seama OSCE-ului.

OSCE nu are capacitatea și nici măcar dorința, dacă ar avea dorința, nu are capacitatea de a acționa independent de Rusia. Rusia are un vot în OSCE iar OSCE nu poate face nici o mișcare, nici măcar să dea o declarație, fără acordul Rusiei în interior, în virtutea dreptului de veto. De aceea, invocarea unor acorduri din OSCE, cele încheiate la Istanbul în 1999, dar niciodată reînnoite după aceea este, în primul rând, o dovadă de neprofesionalism din partea diplomației moldovene și atâta timp cât ne cramponăm de OSCE nu suntem serioși în ceea ce privește reglementarea.

Atât timp cât ne cramponăm de Minsk nu suntem serioși în ceea ce privește reglementarea în

estul Ucrainei.

Imperativul actual este de a conserva posibilitatea unei reglementări în interesul Occidentului în viitor. Acceptarea în viitorul apropiat sau chiar mediu, a unei soluții favorabile Rusiei, fie în Transnistria, fie în Donbas, ar bloca permanent o soluție în interesul comun al Occidentului, Ucrainei, Moldovei, României. Acceptarea "pașilor mici" și a statutului special în Transnistria și în Donbas ar bloca soluții posibile în viitor, în interesul comun occidental, ucrainean, moldovean și al României. Deci în paradigmă, momentul este de a stopa marșul spre o soluție negativă actuală care ar periclita în mod fatal o soluție pozitivă în viitor.

Articolul reprezintă intervenția domnului Vladimir SOCOR la evenimentul organizat de Fundația Universitară a Mării Negre la București, cu tema **"Moscova nu crede în lacrimi. Dar nici America. Cum va arăta frontiera estică a României?"** la data de 15 martie 2018. Articol republicat cu amabilul accept al autorului intervenției și al organizatorului – Institutul de Studii și Relații Internaționale al Academiei Române, director dr. Dan DUNGACIU. Titlul aparține redacției.

Vladimir Putin. Un țar ales democratic

Liliana POPESCU

Ce se întâmplă în Federația Rusă? Alegerile prezidențiale – în care era absolut predictibilă reelegerea lui Vladimir V. Putin. (peste 70).

Rusia a alunecat, încet și sigur, spre autocrație de la Constituția din 1993 încoace – o constituție care conferă puteri extrem de mari președintelui. Regimul de la Kremlin este la ora actual un regim de pseudodemocrație, în care fațada democrației este prezentă dar cam atât.

1. Pluripartidism dar cu un partid dominant (Rusia Unită) și care în mod predictibil câștigă alegerile.

2. O pluralitate de candidați în alegerile prezidențiale dar cu un câștigător predictibil 100%.

3. Drepturi politice ciuntite (cazul lui Alexei Navalnâi, principalul opozant al lui Putin, căruia i s-a interzis să participe la vot).

4. Drepturi civile deteriorate (multiplele cazuri de omucideri și agresiuni la adresa opozițanților, jurnaliștilor etc.).

Din cauza predictibilității realegerii domnului Putin, alegerile prezidențiale din 18 martie au seamănat mai curând cu un Ritual al ungerii sale ca Țar. Doar că nu în temeiul dreptului divin medieval al Împăratului celei de-a Treia Rome (Moscova a revendicat acest rol) ci uns cu mirul procedurilor democratice formale acceptate în mare parte a lumii de azi. Alunecarea spre pseudo-democrație a fost însoțită de o

crescândă abilitate a regimului de a se prezenta ca un regim cu caracteristici democratice formale (alegeri, candidați multipli, pluripartidism, drepturi politice și civile). În 2008, președintele Medvedev a făcut propunerea de modificare a constituției Rusiei, astfel încât să devină legală candidatura lui Vladimir Putin pentru al treilea mandat (extins la 6 ani), în 2012. Nu era o candidatură consecutivă precedentelor două mandate (2000-2004, 2004-2008) și putea candida. În alegerile prezidențiale de azi, singurul candidat cu șanse de a strica predictibilitatea realegerii lui Putin, Alexei Navalnâi, a fost eliminat din cursă. Predicțiile cu privire la procentul cu care Putin va câștiga alegerile se situează între 60-70% din opțiunile electoratului, cum arată sondajele.

Dincolo de aceste elemente, construite cu trudă de-a lungul ultimilor 18 ani, de când se află la cârma Rusiei, pe Putin l-a mai ajutat și precaritatea conștiinței democratice a rușilor.

Într-un sens, Putin este un președinte care ex-

primă intenția democratică a rușilor, oricât de mult ar putea displace acest lucru. O majoritate a rușilor îl vor ca președinte pe el. Nu este un vot forțat la urne; cel mai probabil nu se vor identifica mari probleme în procedurile alegerilor în circumscriptii. Este un președinte dotat cu popularitate, care a lucrat din greu la construcția și perpetuarea popularității sale – atât intern cât mai ales extern. Cum au ajuns rușii să vrea realegerea lui Putin? Cum a reușit el să-i facă să-l vrea în continuare președinte? Prin diminuarea treptată a puterii opoziției; prin supunerea politică a oligarhilor; prin consolidarea sectorului de stat în economie (sectoarele strategice sunt deținute sau controlate de stat 100%); prin întărirea rolului așa-numiților siloviki (cei puternici - sila înseamnă putere în limba rusă), continuatori ai personalului serviciilor de informații apropiati fostului ofițer KGB Putin; prin întărirea puterii partidului dominant cu siloviki – partid creat în 2000 pentru a-l susține VVP, Rusia Unită; prin centralizarea puterii și supunerea rebelilor ceceni și nu numai, astfel încât deși se numește Federație, Rusia seamănă mai mult cu un stat centralizat; și nu în ultimul rând prin campaniile externe – anexarea Crimeii și contribuția la menținerea conflictului în Donbas, implicarea în războiul din Siria, înarmare și prezența publică internațională. Cum spuneau unii analiști, Rusia a devenit indispensabilă atât în soluționarea conflictului din Ucraina, cât și în conflictul din Siria. Rusia sub Putin a redobândit statutul de actor major pe scena internațională și a redevenit sursă de mândrie pentru ruși, după președintele Yeltsin, care dansa beat și rata întâlniri internaționale din motive bahice.

Când vorbeam de precaritatea conștiinței democratice a rușilor mă refeream desigur în sensul democrației liberale. Experiența democrației liberale la ruși numără în total, în cel mai optimist scenariu 12 ani (1905-1917) + 10 ani (1990-2000) = 22 de ani! Aceasta nu înseamnă să subapreciem alte caracteristici valoroase ale regimului sovietic, care a deschis oportunități și un trai mai bun pentru zeci de milioane de cetățeni (reprimând, torturând și omorând alte milioane în gulag). Știu, este un aspect extrem de controversat în peisajul românesc și sunt absolut sigu-

ră că „anticomuniștii” sunt îngroziți de ce am afirmat adineauri.

Ce va face Putin după realegerea sa? O întrebare pe care am auzit-o de multe ori în ultimele zile. Va vrea să fie reales în 2024? Va schimba din nou constituția, inspirându-se din noul (vechi) model chinezesc? Eu cred ca nu. Cred că și va alege un urmaș, pe care-l va sprijini în 2024 – un urmaș loial 100%, așa cum a fost Putin lui Yeltsin și care-i va garanta imunitate și impunitate în orice situație legată de averea acumulată și alte ilegalități. Aceasta, în ipoteza că va exista un 2024. Ce va face în termeni de politici? Aici suntem pe terenul unor speculații cu o marjă de eroare și mai mare. Este controversat în lumea analiștilor politici dacă Putin este un strateg sau nu. Eu cred că este un strateg. În primul rând, a fost un strateg excelent pentru el însuși: a reușit să se mențină la putere 18 ani până acum (cu popularitate mare în rândul rușilor) și e pe cale să acumuleze 24 de ani, dacă nu se întâmplă vreun cutremur politic sau vreo revoluție. În al doilea rând, a reușit să crească puterea Rusiei în plan internațional, să impună Rusia la nivel internațional considerabil peste puterea economică a Rusiei. A surprins aliații occidentali cu anexarea Crimeii și cu declanșarea războiului hibrid în 2014, îndreptat împotriva occidentului și mai ales împotriva SUA.

la standarde net sub cele de dinainte de 2013. E important pentru noi, în România, să nu-l subestimăm pe Vova, dar nici să nu-l supraestimăm. Nu cred că ne folosește nici intransigența insultelor pe hârtie și nici linguşeala televizată. Strateg fiind, Putin va urmări un nou aranjament de securitate european, convenabil propriilor

A făcut o alianță cu China – care este un cumpărător masiv de hidrocarburi de la Rusia, care e partener în gruparea BRICS (Brazilia, Rusia, India, China Africa de Sud), și care e, de asemenea, interesată de subminarea instituțiilor ordinii liberale dominate de SUA și occident. China și Rusia au conlucrat la înființarea unor instituții care fac concurență Băncii Mondiale și FMI: AIIB (Asian Investment and Infrastructure Bank – al cărei Board of Governors include reprezentanți ai Poloniei și Ungariei dar nu și ai României), NDB (New Development Bank). Ultimii ani au fost martorii unei extinderi ai Shanghai Cooperation Organization (SCO), organizație de cooperare economică, politică și de securitate înființată în 2001, din care fac parte China, Rusia și alte state asiatice. Rusia lui Putin a făcut pași importanți (inclusiv cu metode de constrângere politico-diplomatică – vezi cazul Armeniei) în consolidarea Uniunii Economice Eurasiatice – un pol alternativ de posibilă atracție pentru statele post-sovietice, chiar dacă profilul său este departe de gradul de integrare al Uniunii Europene. În condițiile sancțiunilor occidentale, Rusia a rezistat și chiar a reușit să-și revină economic, adevărat,

interese. Prezența în Ucraina îi asigură un rol privilegiat la masa negocierilor. Urmărește erodarea puterii SUA, pe care o acuză de amestec în treburile rusești prin „revoluțiile colorate” (invenție machiavelică remarcabilă). Urmărește să aibă un cuvânt important de spus în negocierea soluționării conflictului din Siria. Urmărește să obțină o poziție importantă în negocierea unei noi ordini internaționale pe cale de apariție. Putin este mai curând un Padrino decât un Țar, dacă ne uităm la metodele folosite.

Sursă caricaturi: Serghei Elkin

Articol publicat inițial de cotidianul Adevărul, www.adevarul.ro și republicat cu amabilul accept al autoarei.

Confruntarea cu SUA și cu Europa ca și geneză a celui de-al patrulea mandat de președinte al lui Putin

Victor HVOZD

Conform rezultatelor pseudo-alegerilor din Rusia din data de 18 martie 2018, V. Putin va rămâne în funcție cel puțin până în anul 2024, fiind ales din nou Președinte al statului. Acest rezultat este unul așteptat, iar la o primă evaluare, el nu schimbă cu nimic situația din Federația Rusă sau din jurul ei. În același timp, există totuși schimbări atât la nivel intern, cât și la nivel extern pentru Rusia, incluzând aici și schimbări geopolitice.

Astfel, Rusia a ajuns la un nou nivel calitativ al confruntării cu SUA și Europa, menit să ajute la implementarea intențiilor Moscovei de a restabili distribuția sferelor de influență la nivel global. Această abordare a fost prezentată de V. Putin cu puțin timp înainte de alegerile prezidențiale, în cadrul discursului susținut de acesta în fața Adunării Generale a Federației Ruse din data de 1 martie 2018. În plus, datorită faptului că nu poate concura cu Vestul la nivelul capacităților economice, politice și ideologice, Rusia se bazează în mod direct pe puterea militară și pe utilizarea războaielor „hibride”.

În același timp, cheștiunea soluționării problemelor socio-economice ale țării, care au fost ad-

mise în mod voalat de către Putin în cadrul discursului susținut în fața camerei superioare a Parlamentului rus, este de fapt una „înghețată”. Motivația se găsește în faptul că Kremlinul a renunțat la orice speranță de reluare a relațiilor pozitive cu Vestul și, în consecință, a renunțat la speranța ridicării sancțiunilor aplicate Rusiei și la obținerea investițiilor și a tehnologiilor occidentale. În plus, necesitatea creșterii în continuare a costurilor necesare pentru menținerea potențialului militar al țării este o povară importantă pentru economia Rusiei.

Fermitatea și intransigența intențiilor Kremlinului de a menține cursul unei confruntări dure cu Vestul au fost ilustrate prin utilizarea de către serviciile speciale rusești a armelor chimice (gaz neuro-paralizant) în data de 4 martie 2018 împotriva fostului colonel din serviciile rusești GRU, S. Skirpal, care obținuse azil în Marea Britanie. În urma atacului chimic desfășurat în orașul britanic Salisbury, victime au fost nu doar fostul agent de informații rus și fiica acestuia, ci și alte 21 de persoane. Conform evlăuărilor efectuate de către serviciile de informații britanice, exista pericolul contaminării a mai multor persoane, ceea ce ar fi avut consecințe extrem de periculoase.

Acesta a fost primul caz de utilizare a armelor chimice Europa cu un număr mare de victime după cel de-al Doilea Război Mondial, când era utilizat în lagărele de concentrare naziste pentru distrugerea în masă a prizonierilor. Până recent, astfel de acțiuni ale serviciilor de informații rusești au avut un caracter selectiv alături de alte substanțe, îndeosebi poloniu radioactiv 210, care a fost utilizat pentru uciderea fostului agent FSB V. Litvinenko în noiembrie 2006 în Londra.

Bunăoară, regimul lui Putin a arătat nu doar că deține arme de distrugere în masă și mijloace de a le folosi (așa cum a declarat și Președintele Federației Ruse în discursul său din fața Adunării Generale), ci și că nu va ezita să le folosească. Mai ales pentru că nu are de ce să se retragă. Într-un mod sau altul, actuala conducere a Moscovei și V. Putin personal vor trebui să răspundă pentru Cecenia, Georgia, Ucraina și Siria.

Toate acestea au fost percepute de către Vest ca și o amenințare directă la adresa securității sale, fiind o provocare directă din partea Federației Ruse. În același timp, în loc să sperie Statele Unite și Europa, așa cum spera Rusia, acțiunile regimului lui Putin au consolidat unitatea Vestului în confruntarea cu politica agresivă a Moscovei. S-au conturat intenții ferme de a răspunde corespunzător acțiunilor Kremlinului. Statele Unite, NATO și conducerea UE au afirmat că sunt pregătite să își apere securitatea în orice situație. În același timp, utilizarea de către Rusia a armelor chimice în Salisbury a fost percepută drept o amenințare la suveranitatea Marii Britanii, ceea ce reprezintă o continuare a atacurilor Moscovei

asupra Georgiei și Ucrainei. Pe baza utimelor evoluții, s-au făcut pregătiri pentru un nou set de sancțiuni împotriva Rusiei. Conform conducerii Marii Britanii, se va desfășura o investigație aprofundată cu privire la originea bunurilor apropiatilor lui V. Putin și ale sale personale de pe teritoriul britanic, existând posibilitatea „înghețării” sau confiscării lor.

În ansamblu, evoluțiile menționate mai sus au făcut ca războiul „rece” limitat dintre Rusia și Vest, care a început după agresiunea armată a Moscovei împotriva Ucrainei, să se transforme într-o confruntare completă. De fapt, nivelul acestei confruntări este cel mai înalt de la criza Caraibelor din 1962 și din anul 1979 când URSS a trimis trupe în Afganistan. Atât atunci cât și acum, ambele părți au întreprins măsuri pentru a-și demonstra și consolida capacitățile militare, inclusiv în domeniul rachetelor și cel nuclear. Având în vedere nivelul de ireconciliere dintre Rusia și Statele Unite, confruntarea dintre cele două state cel mai probabil va continua până la epuizarea uneia dintre părți, ceea ce o va forța pe aceasta să facă concesii.

Până în prezent, sancțiunile SUA și ale UE au forțat deja Moscova să utilizeze întregul Fond de Rezervă pentru a susține economia rusă și Rusia a trecut la cheltuirea Fondului Național de Ajutor, care rămâne principala sursă pentru menținerea unei stabilități relative a statului. Conform Legii Federale a Bugetului din 2018 și planurilor pentru perioada 2019-2020, banii din ultimul fond al Rusiei, și de aici posibilitatea de a descuraja mai departe criza din economia Rusiei, se

vor epuiza în doi ani. Din această perspectivă, Moscova va ridica „ștacheta” în confruntarea cu SUA și Europa pentru a le forța să facă concesii, incluzând aici și șantaj nuclear sau de altă natură. În plus, continuarea mandatului de Președinte al lui Putin pentru următorii șase ani îi va „descătușa mâinile” pentru intensificarea acestor acțiuni, în ciuda agravării problemelor interne.

În situația actuală, Ucraina vă rămâne în centrul confruntării dintre Rusia și Vest. Dezvoltarea ulterioară a relațiilor dintre Rusia și SUA și dintre Rusia și UE va depinde de soluționarea problemei ucrainene. În primul rând, acest aspect privește soluționarea conflictului din Donbas. Dacă Ucraina și partenerii săi occidentali își mențin o poziție fermă cu privire la această problemă, posibilitatea descurajării politicii neo-imperialiste a Rusiei se va menține. În același timp, nivelul de rivalitate dintre Rusia și SUA și Europa va crește de asemenea. În caz contrar, Moscova va putea să își realizeze obiectivele strategice pentru distribuirea sferelor de influență în lume și va reuși să stabilească controlul asupra statelor foste membre ale URSS ca și prim pas în construirea paradigmei geopolitice euro-asiatice (conform teoriilor geopoliticii rusești, în special cele ale lui A.Dugin, care sunt preluate de regimul lui Putin).

În aceste condiții, ne putem aștepta la intensificarea eforturilor Rusiei pe direcția Ucrainei, menite să ducă la restabilirea guvernului pro-rus în Ucraina: cel mult – la dezintegrarea completă a statului ucrainean. În situația unui succes al Moscovei, în primul rând aceasta va avea posibilitatea de a rezolva în favoarea sa conflictul din Donbas și să redea Ucraina sferei sale de influență; în al doilea rând, să excludă problema ucraineană complet din mediul problemelor internaționale. Spre aceste obiective se îndreaptă acțiunile Rusiei, în vederea destabilizării situației din Ucraina prin sprijinirea și inițierea oricăror tipuri de proteste ale forțelor populiste, inclusiv ale celor mascate de către mișcări ucrainene naționaliste.

Rusia va încerca să submineze și unitatea lumii occidentale, în primul rând a UE și relațiile dintre Statele Unite și Europa.

Putem să menționăm ceva în contra-partidă? Desigur. Ucraina s-a unit deja în jurul ideii de renaștere a națiunii ucrainene, ceea ce i-a permis nu doar să se opună agresiunii Rusiei, ci și să devină un exemplu pentru alte state, pentru modalitatea de a se opune expansiunii Moscovei. În plus, întreaga lume civilizată susține Ucraina.

Până în prezent, Statele Unite, NATO și UE și-au asumat deja responsabilitatea pentru viitorul statului nostru. Spre exemplu, în luna septembrie a anului trecut, Acordul de Asociere UE-Ucraina a intrat în vigoare, ceea ce a deschis calea Ucrainei către UE, iar în luna martie 2018, NATO a recunoscut statului de „stat aspirant” al Ucrainei, ceea ce a deschis calea către Alianța Nord-Atlantică.

Cât privește Rusia, acțiunile regimului lui Vladimir Putin nu doar că nu îi permit să obțină statutul de mare putere, ci dimpotrivă, s-a transformat de fapt într-un stat regional, la același nivel cu Coreea de Nord și Iranul. În această privință, sunt ilustrative comentariile pe marginea alegerilor prezidențiale din Rusia din presa guvernamentală. Unul dintre aceste comentarii menționa faptul că în teritoriile DPRK au votat 100% din cetățenii ruși.

Conform Comisiei Electorale Centrale din Rusia, pentru V. Putin au votat aproximativ 76,7 % din cetățeni. Astfel, aceștia nu doar și-au ales viitorul, ci și împart cu Putin responsabilitatea pentru toate consecințele negative ale acțiunilor sale reflectate atât asupra Federației Ruse, cât și asupra întregii lumi.

DESPRE "EUROPA ISLAMICĂ"

**Ambasador prof. Dumitru
CHICAN**

MOTTO:

"O relație cu Islamul trebuie să fie corectă, promovată cu prudență, bazată pe înțelegerea clară a limitelor și posibilităților sale și conștientă de importantul decalaj existent între cultura europeană, care are adânci rădăcini creștine, și gândirea islamică"

Ioan Paul II : "Ecclesia in Europa", 2003

I. "Altundeva" și "Altcineva".

Islamul între identitate și alteritate

Din rațiuni obiective, mai toate discuțiile despre probleme care privesc islamul și comunitatea musulmană ca parte a devenirii istorice și civilizaționale a umanității, conduc către dichotomia "Orient-Occident" a cărei utilizare supralicitată în modernitatea contemporană riscă să demonetizeze și să vulgarizeze valoarea, încărcătura simbolică și importanța axiologică a paradigmei însăși. Toate aceste inconveniente nu pot nici să obnubileze nici să nege realitatea că, începând cuveacul al VII-lea, adică din momentul în care, în deșertul apusean al Peninsulei Arabice, Muhammad din Mekka și-a început misiunea propovăduitoare și până în zilele noastre, civilizația a evoluat, atentă fiind la linia de falie care segmenta lumea veche între Vest și Est, între Occidentul creștin și Orientul Mijlociu și Apropiat supus steagului verde al noii religii monoteiste a Islamului. O linie de falie fluctuantă după fluctuația alternativă a avansului musulman în teritoriile apusene sau a avansului creștin către "casa islamului".

Datorăm limbii latine termenii (prin care, deocamdată, înțelegem doar repere cardinale în registru geografic) de Orient (de la *orior*, a

se scula, a se ridica, a se înălța) și Occident (de la *occido*, a cădea, a pieri, a dispărea, a apune). Apariția creștinismului pare a nu fi dat diferențierilor geografice nici o conotație religioasă, cel puțin atâta vreme cât, alături de un Occident creștin a existat și un occident non-creștin și cât orientul nu a fost de la bun început "musulman", atributul acesta apărând mai târziu, pe măsura expansiunii geografice a noii religii islamice. Abia odată cu trecerea în veacul luminilor și cu Revoluția Franceză, Occidentul avea să se stabilizeze din punct de vedere al frontierelor geografice și culturale. Dar ce s-a întâmplat de cealaltă parte, situată, prin origini, la Soare-Răsare?

Să menționăm, mai întâi, că limba arabă a impus criteriul astronomic al ciclului solar cotidian, pentru a face distincția între un *Mashriq* – locul unde răsare Soarele - și un *Maghrib* – locul unde acesta apune. Pentru știința vremii, această linie despărțitoare rămâne, în lumea arabă, relativă și fluctuantă, în funcție de poziția geografică a observatorului într-un anume moment. Desigur că acest relativism specific perioadei premergătoare islamului în lumea arabă va fi corectat, ulterior, în perioada de efervescentă a culturilor musulmane omayyade, abasside și maure, când arabii, inventatori ai primelor observatoare astronomice, vor face corecturile necesare care și-au păstrat valabilitatea până în zilele noastre.

Un al doilea moment generator de separație între Răsărit și Apus l-a constituit așa-numita *Hegira*¹. Dacă, anterior, musulmanii își făceau rugăciunile cu fața orientată către Ierusalim, începând cu Hegira, direcția se schimbă către Mekka, aceasta devenind ceea ce este astăzi, adică un

1. Hegira, în arabă "*hijra*", emigrare, plecare, denumește momentul plecării lui Muhammad și a primilor săi adepți de la Mekka la Medina. în anul 622 e.n. Moment crucial al istoriei islamice care marchează și începutul calendarului musulman

centrum mundi pentru comunitatea musulmană globală.

În sfârșit, un al treilea mare moment de cotitură a fost marcat de revelația coranică însăși. În Coran, Orientul și Occidentul par a constitui o dualitate care, din perspectivă religioasă, trebuie eliminată, dat fiind că "Dumnezeu este stăpân peste Răsărituri și peste Asfințituri" (Coran, XXIV:35) iar în mistica islamică arborele sfânt, *arbor vitae* în mistica creștină nu se află "nici la Răsărit, Nici la Asfințiat" (Al-Ghazali : *Miškāt Al-Anwār* (Firida luminilor, Imprimeria Națională, Cairo, 2010)

*

În acest univers spațio-temporal, mentalul islamic tradițional împarte lumea după o dublă măsură: prima, profană, care stabilește că, într-o geografie imprecis hotărnicită, lumea se împarte între Mashrik corespunzător, astăzi, Orientului arab căruia i se suprapune spațiul ocupat de statele arabe asiatice și din Peninsula Arabică și Maghrib, pentru Occident, corespunzător, în istoria modernă, nordului arab al continentului african; a doua linie de demarcație, religioasă de data aceasta, segmentează comunitatea umană între *Dar Al-Islām*, "Casa Islamului", desemnând teritoriile locuite de musulmani, cu varianta *Dar Al-Silm*, "Casa păcii", în opoziție cu *Al-Gharb*, corespondent pentru "Occident" dar și pentru ceea ce înseamnă "străinătate", spațiul non-musulman, și varianta acestuia *Dar Al-Harb*, "Casa războiului"

Această din urmă diferențiere mai persistă astăzi doar în mediile ortodoxe și radicale islamice pentru care arealul islamic, cu statutul de "teritoriu al păcii", este ținutul a cărui semînție a intrat în teritoriul păcii și supunerii față de Dumnezeu, în vreme ce Occidentul, rămâne o "casă a războiului" care nu cunoaște pacea (islamică) și care, mai devreme sau mai târziu, va trebui să fie transformat și el, prin persuasiune sau prin constrângere, într-o "casă a păcii", adică islamizat.

Acestor coordonate le sunt circumscrise două concepte cu o simbolistică și o semantică deosebită pentru morfologia identitară a omului musulman, în general, și a arabului musulman, cu

deosebire: "altundeva" și "altcineva" care, transpuse în dimensiunea spirituală, corespund conceptului de "priebeie, exil" și, respectiv, de "alteritate", de "celălalt" și, implicit poziționării relaționare între *homo islamicus* și acestea.

Un lexem de sine - stătător care să semnifice conținutul ideii de "altundeva" nu există în limba arabă, ea fiind compensată cu formularea imprecisă de *makān ākhar*, "un alt loc", sau de *makān al-ākhar*, locul altcuiva. Pentru tradiția beduinului aflat în permanentă transhumanță în căutare de izvoare și pășuni pentru animalele sale, "alt loc" are doar o semnificație utilitaristă, legată de cotidianul profan al existenței. Lucrurile se schimbă, însă, fundamental atunci când este vorba de o înțelegere filosofică ideii de "loc". Rădăcina trilateră GhRB, intervine în acest caz, pentru derivarea verbului "*gharaba*" cu semnificația de "a pleca, a părăsi locul obișnuit" pentru a pleca spre *Gharb*, adică a emigra, a pleca în priebeie, a se înstrăina. În acest caz, cuvântul *Gharb*, înțeles, în mod obișnuit, ca "Occident", sau ca Apus, în sens geografic, va căpăta semnificația de "străinătate", de spațiu străin celui de apartenență. Omul însuși locuitor de baștină al acestui "gharb" va fi un *gharīb*, un "străin", iar musulmanul care, voit sau nu, ajunge în acel "altundeva" care nu este al lui va fi el însuși un *gharīb*, un priebeag, un emigrant, un dezrădăcinat pentru care singura cale de supraviețuire și de continuitate identitară este aceea de a-și lua cu sine în această înstrăinare (*ghurba*) întreaga istorie, întregul bagaj religios, cultural, spiritual, cutumiar și moral. Se află în această realitate una din mai multele cauze -sociale, economice sau de altă natură - care fac ca emigrantul musulman, ajuns în ipostaza de "înstrăinat", într-un Occident cu care împarte prea puține valori să se auto-marginalizeze, să aleagă periferia și, în situații extreme, să lunece pe panta șovinismului și a fanatismului cu motivații religioase. Privit din sens opus, "occidentalul" venit în "pământul Islamului" este, la rândul său un *gharīb*, un străin, cu diferența că, în acest caz, termenul capătă și sensul de "ciudat", "bizar", "nefiresc", atribute pe care exilatul musulman le resimte cu acuitate ca aplicabile lui de către noul mediu social în care a trebuit să se exileze.

Pe fondul acestei înstrăinări traumatizante, se pune, cu aceeași acuitate, ideea de “altcineva”, de alteritate, de relaționare cu “celălalt”, iar tensiunea creată de funcțiunile acestui concept este resimțită și mai profund în condițiile în care modul cum este perceput și acceptat, conceptul alterității prezintă diferențe deloc neglijabile între viziunea occidentală și cea orientală islamică.

În toate cazurile amintite este vorba de un “altcineva” care nu este arab și care nu presupune, cu necesitate, o relaționare socială intensă sau, cel puțin neconflictuală.

În timpurile mai apropiate de contemporaneitatea noastră, cercetătorii sociologi, lingviști, etnologi și istorici arabi au recurs la o altă formă de derivație lexicală pentru exprimarea ideii de alteritate, pornind, adică de la ideea de “alt”, altcineva exprimată prin adevectivul nehotărât *ghayr*, cu sensul “altcineva care nu aparține spațiului și ethosului islamic”, putând fi, în consecință, fie un “străin”, fie un “alt ego” în care se pot regăsi inclusiv ideea de opoziție și chiar de conflict. Pentru conștiința arabă, acest “alt” poate căpăta valența de “prieten”, înțeles, însă, ca “străin care îți face bine” sau, cel, puțin “un străin care nu îți face rău”. În ambele ipostaze, acest “alter” rămâne, înainte de toate, “străin”.

II. Mobilitate, diasporă, metisaj și reformulare identitară

Mișcarea, “deplasarea” a constituit, din perspectivă istorică, un element structural al morfologiei identitare arabe. Manifestată, în vechimea preislamică și, într-o măsură mai redusă, în zilele noastre, această trăsătură a îmbrăcat forma nomadismului ciclic, spre a atinge apogeul odată cu “ieșirea” din Peninsula Arabică și debutul marilor cuceriri islamice. Surprinde și astăzi amploarea teritorială a acestor expansiuni și vastitatea procesului de arabizare și islamizare care le-a însoțit și care, chiar împotriva rezistenței opuse, nu de puține ori, au reușit să impună, în final o religie, o limbă și un mod de viață care a creat numeroase și subtile forme de metisaj cultural și identitar. Mai aproape de zilele noastre și până în prezentul contemporan, un vast proces migrator a angrenat mi-

lioane de arabi, determinați la acest exod de rațiuni politico-militare sau economice: sirieni, libanezi, palestinieni, yemeniți, egipteni, maghrebieni s-au văzut dezrădăcinați și alungați de la căminele lor fie de sărăcia acutizată, de șomaj sau de efectul brutal al conflictelor, fie, în egală măsură, al flagelului terorist de sorginte religioasă. Inserțiile în statele de primire sunt ierarhizate: de la statutul de “refugiați”, la cel de “naturalizați”, trecând prin etapele “autorizației de ședere condiționată” și de “cetățeni integrați” toate acestea se află, în orice situație, sub semnul unei identități generice: aceea de “exilat” și “emigrant”.

Necesitatea de adaptare la structura, valorile și dinamica unor societăți străine, rezistența simultană și îndârjită la presiunile noului mediu care cere abandonarea specificității identitare, a generat și va continua să dea naștere la conflicte extreme și la fenomene de hibridare foarte complexe: migrantul – temporar sau definitiv – aparține, în același timp, unui spațiu numit “aici” (țara de primire), aparținând, totodată, prin memoria afectivă, spațiului numit “acasă”. Un “acasă” care, nu de puține ori, îl va privi ca pe un “conațional străin”.

Un asemenea flux migrator, care nu are perspectiva de a diminua într-un viitor previzibil, produce modificări ale structurii identitare nu numai la migrații ci și, printr-o osmoză mai puțin manifestă, și la apropiatii lor rămași acasă, fie prin mimetism, fie prin ostilitate față de ideea acestei destrămări și diseminări identitare în toate colțurile planetei. Contactul cu tehnologia și cultura non-arabă, adoptarea parțială a modului de viață european sau american, metisajul cultural pe care îl putem constata tot mai evident, în comportament, muzică, arte, determi-

nă un conflict între noile achiziții identitare și dorința atavică de auto-afirmare a unei "identități native", conflict care duce, în cele mai mult cazuri, la o simbioză duplicitară, la crearea unei personalități care tinde să se afirme pe sine prin mijloacele oferite de "ceilalți".

III. Occident și Islam!

Masivul val de imigranți care, cu deosebire în anul 2015, au năvălit către Europa, porniți dinspre Orientul mai mult sau mai puțin apropiat, a provocat nu numai aprinse dezbateri contrictorii, dar și o tendință de "auto-ghetoizare" manifestată inclusiv prin ridicarea de noi cortine – de beton și sârnă ghimpată, de data aceasta- la frontierele geografice ale statelor Europei. O parte a europenilor și-au adus, brusc, aminte, de identitatea națională exploatând-o, mai cu seamă, în scopuri oportuniste și populiste, în vreme ce o altă parte a "cetățenilor europeni" au ridicat și mai sus atât decibelii discursului, cât și, mai ales, biblia unui pluralism prea multă vreme teoretizat prin seminarii și aule universitare, dar prea puțin cunoscut în latura sa palpabilă și dinamică "Iată ciocnirea civilizațiilor!" s-a scandat, scoțindu-se din sertare best-seller-ul lui Samuel Huntington.

Să fie oare adevărat? A venit vremea războiului între culturi, sau, mai riguros exprimat, între civilizații, război cu atât mai amenințător cu cât – ni se spune - la temelia fiecărei civilizații stă o religie? Un răspuns mai puțin sau deloc umoral ar putea să ne fie oferit de antropologie, această știință care, propunându-și, între altele, să studieze felul în care ființele umane conviețuiesc și interacționează, nu și-a găsit locul pe care îl binemerită în Agora lumii contemporane.

Vom putea constata, în felul acesta, că lumea I de astăzi sau, mai exact, "bătrâna Europă" este parte a unui conflict plurimorf între două civilizații distincte: cea pe care ne-am obișnuit să o numim "occidentală", de o parte, și aria de civilizație musulmană pe care, cu prea multă lejeritate, am botezat-o "orientală", chiar dacă acest concept de "Orient" nu este codificat cu exactitate semantică, culturală, geografică, istorică și politică, nici în ziua de azi. Este vorba de două civi-

lizații care se deosebesc între ele prin specificități, coordonate identitare, maniere de a se poziționa în raport cu existența și cu alteritatea. Două civilizații care, de 14 secole, nu încetează să se înfrunte și să se privească cu o vigilență extremă.

Dar, în definitiv, ce trebuie să înțelegem prin conceptul de "civilizație"? Întrebarea nu este gratuită, iar un răspuns obiectiv la aceasta poate să faciliteze mai directă abordare a ceea ce înțelegem prin faimoasa sintagmă huntingtoniană a "ciocnirii civilizațiilor".

Identificarea conceptuală a "civilizației" este un demers mai complex care, poate, tocmai din această pricină care îndeamnă la comoditate, se limitează, în general, la repere ușor cognoscibile și materiale, precum arhitectura, gastronomia, modele vestimentare sau comportamentale ș.a. Dar toate acestea, reflectă, în ultimă analiză, un *modus vivendi*, o manieră aparte de gândire și de relaționare cu lumea tranzientă și cu imanentul cosmic și transcendental. Într-o definiție mai elaborată, civilizația denumeste ansamblul de specificități spirituale și materiale, intelectuale și afective caracteristice unei comunități umane".

În cazul "șocului" contemporan al civilizațiilor, trebuie remarcat faptul că, de la moartea profetului Muhammad, în anul 632, lumile islamică și creștină s-au aflat într-un perpetuu diferend conflictual determinat de cauzalități doctrinare, teologice, teritoriale, psihologice și, am putea spune, chiar de rațiuni care vin dinspre tărâmul psihanalizei.

Referindu-ne, cu deosebire, la disputele doctrinare, ar trebui să repetăm truismul că, în mod reciproc, cele două mari religii, creștină și musulmană, s-au negat, revendicându-și, fiecare, supremația și precedența în raport cu cealaltă. Scriptura islamică își învață discipolii că mesajul muhammadian reprezintă cea mai de sus și ultima treaptă – sinonimă cu perfecțiunea – a revelației, Profetul însuși fiind ultimul mesager al Divinității (*khātim al-anbyā*), vestit chiar de Christos. Coranul vede în creștini drept oameni căzuți în rătăcire, "oameni ai cărții" (*ahl al-kitāb* adică adepții creștinismului, inferiori omului musulman, dar tolerați pentru că au meritul de a crede

În unicitatea lui Dumnezeu, limba arabă însăși este "limbă aleasă", ea fiind vector nemijlocit al Logosului Divin, evenimentele cruciale ale cristologiei sunt puse la îndoială sau negate de-a dreptul și, pe deasupra, lumea creștină este cea care i-a plasat în istorie pe cruciații cuceritori ai Ierusalimului care, mai înainte de Mekka și Medina, a constituit centrul și ținta "*qibla*" întregului univers musulman. Mai târziu, musulmanii otomani, preluând din limba arabă termenul de *kāfir* - necredincios, eretic - l-au aplicat creștinătății europene în forma turcizată *gafur*, cu circulație și în Evul Mediu românesc sub forma autohtonizată *ghiaur*.

În registrul istoric, se știe că imediat după moartea Profetului războinicii Semilunii s-au lansat în campaniile de cucerire a Imperiului roman creștin, fiind opriți abia peste un secol, de către Carol Martel, în bătălia de la Poitiers, după ce aceștia impuseseră noua credință și ocupație peste toată Africa de Nord și peninsula Iberică, pâna la poalele Pirineilor. Aveau să urmeze cruciadele, cu toate atrocitățile comise în "pământul sfânt", victoriile lui Saladin (Salah Eddin Al-Ayyubi), ascensiunea și istoria califatului otoman, întinsă, în geografia europeană, până la porțile Vienei și încheiată, la începutul secolului al XX-lea, prin reforma lui Kemal Attaturk care a desființat instituția califului și a califatului islamic, aducând, pentru prima oară în Orient, regimul de guvernare republican.

Toată această lungă istorie încărcată de conflicte religioase și militare și-a încrustat, în mod evident, amprenta în spiritul și în subconștientul islamic care, ancorat în propriul trecut aureolat

de legende, își reclamă, odată intrat în arealul lumii occidentale, dreptul la propria supremație spirituală, culturală și spirituală. Iar, așa cum remarca antropologul Claude Lévi Strauss, din această ostilitate între două arii de civilizație, va rezulta, mai devreme sau mai târziu, germenul unei noi civilizații, metisată, obosită și dezorientată

IV. Europa: a doua cucerire islamică?

Nu au fost puțini istoricii care acreditează ideea potrivit căreia, dacă armatele france ale lui Charles Martel nu ar fi oprit avansul armatelor musulmane omayyade în celebra bătălie de la Tours, lângă Poitiers din 732, Europa secolelor următoare ar fi devenit un mare emirat musulman, ar fi studiat Coranul în marile sale așezăminte universitare și academice, iar valorile occidentale creștine ar fi fost înghițite de pulberea timpului. Astăzi, sub impulsul valurilor de emigranți musulmani porniți spre Europa dinspre "pământul Islamului", sunt la fel de multe opinii care susțin că vechiul continent se află în fața pericolului existențial al unei noi cuceriri musulmane, desfășurată, aceasta, nu cu sabia și cu scutul, ci pe calea pașnică a protecției oferite de eșecul utopiilor falimentare ale pluralismului, multiculturalismului și integrării civilizației occidentale creștine într-un amalgam sincretic în care islamul ar face legea, ar impune stilul de viață și ar modela idealurile noului om european devenit "homo islamicus". Concepte și sintagme noi precum "islamofobia", "islamizarea Europei", "ciocnirea între civilizații" și, în cele din urmă "moartea europeanismului" au pătruns în retori-

ca politică și sociologică, întreținute fiind nu numai de șocul terorismului salafist care s-a abătut, în mod sângeros și irațional asupra creștinătății occidentale, dar și, în aceeași măsură, de ascendența curenților și formațiunilor politice radicale – de extremă dreaptă sau stângă – care văd în "pericolul musulman" o generoasă sursă de capital electoral și un teren mănos pentru implementarea și proliferarea doctrinelor și pro-

gramelor lor ideologice și politice în lupta pentru putere în stat și societate.

Temerile cetățeanului european nu sunt lipsite de argumente, iar perspectiva ca, la orizontul următoarelor 2-3 decenii, religia și demografia continentală islamică să devină majoritară. Statistici de la finele anului 2017, realizate de onorabile centre și institute de analiză și cercetare a fenomenului, arată realitatea că aflusul islamic spre continent este într-o neconținută ascensiune, numai în intervalul unui singur an prezența procentuală islamică în societățile europene crescând de la 4,6% la finele anului 2016 la peste 5%, la sfârșitul anului trecut, estimându-se o creștere dublă, de până la mai mult de 10% în orizontul anului 2050.

Ar fi o impardonabilă dovadă de cecitate, dacă nu chiar de ipocrizie inconștientă ca opinia publică, elitele politice și guvernele Europei să folosească o falsă variantă a umanismului contemporan și a multiculturalismului care și-a dovedit nefuncționalitatea sau, funcționalitatea păguboasă, drept argumente pentru negarea unei realități existente și active: aceea că, în interiorul granițelor europene, tensiunile și animozitățile între non-musulmanii autohtoni și musulmanii alogeni se manifestă pe o traiectorie ascensională. Iar aceasta nu se datorează, în integritate, unui pretins sentiment rasist și șovin ostil inluxului migratoriu islamic, născut peste noapte, ci își au rădăcinile în realitatea evenimentială vizibilă și palpabilă a agresiunilor, violurilor, crimelor, hulanismului, disprețului suveran al imigranților musulmani față de valorile, conceptele și paradigmele comportamentare ale societăților primitoare. Iar perspectiva nu este decloc încurajatoare și ea are numai două alternative, în primul rând pentru comunitatea europeană: ori ameliorarea situației prin măsuri care să nu fie cu necesitate impuse de un nou Charles Martel, ori scăparea întregii situații de sub control și lunecarea sistemului valoric european către o veșnică lamentație neputincioasă de care nu musulmanii se vor sinchisi, înainte de alții.

Europenii care încă mai sunt convinși că, pentru tăierea acestui nod gordian este suficient să

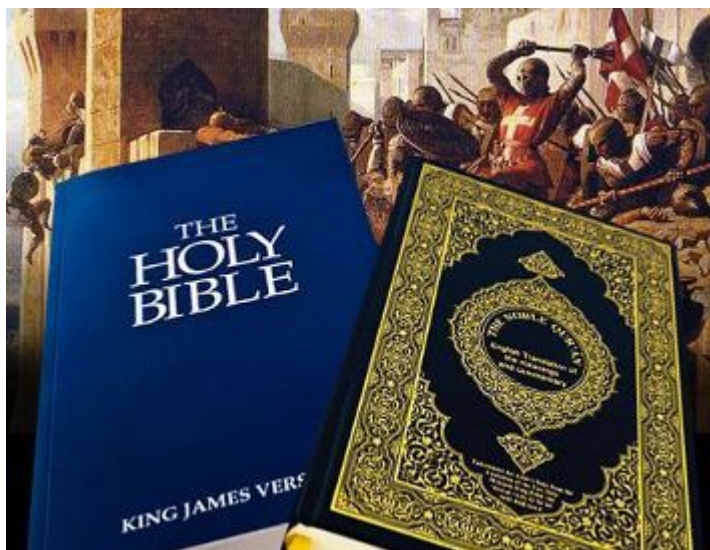

se procedeze la expulzarea tuturor musulmanilor, la transformarea granițelor interne sau externe în ziduri de apărare, se înșeală, după cum se înșeală și utopicii musulmani care aspiră să transforme Europa într-un nou califat islamic.

Discuția despre normalitate și conviețuire pașnică și constructivă, presupune, înainte de toate, identificarea și formularea unui răspuns neechivoc la întrebarea dacă migrația islamică – de la individ la comunitățile migranților musulmani – este, cu adevărat, compatibilă cu ideea de integrare, participare, coexistență și respect mutual al valorilor. Într-un articol pe care l-am dedicat acestei chestiuni și găzduit de "Pulsul Geostrategic" în numărul său 247 din octombrie 2017, puneam la îndoială realismul unei asemenea perspective, răspunzând prin negația "Nu" la toate ipostazele identificate și pe care ne permitem a le reaminti în contextul materialului de față:

- Nu, din perspectivă identitară islamică și teologică, pentru că, pentru aceasta, singurul reper existențial este Allah care preconționează existența ante - și post - mortem a individului și din care decurge unicul sistem de ipostaze comportamentale – shari'a;

- Nu, din punct de vedere religios, în măsura în care, așa cum precizează scriptura și exegeza, Islamul este ultima treaptă, superioară, a revelației divine, Mohammed este *khātim al-anbiyā'* (ultimul din lanțul istoric al profetismului, prevestit, potrivit tradiției, de însuși Christos), în vreme ce limba arabă, în care s-a concretizat Logosul Transcendenței, este "limbă aleasă"). Ideea superiorității Islamului religios, cultural, moral asupra altor religii și civilizații este trăsătură fundamentală a structurii identitare

islamice. Din această concluzie rezultă și sentința, susținută de mai toți ideologii și teoreticienii musulmani, îndeosebi, cei care propovăduiesc salafismul, potrivit căreia “rostul Islamului este acela de a conduce” – totul, de la individ, societate, stat, până la comunitatea musulmană globală;

- Același răspuns se aplică și dimensiunii ideologice: fiind integrator și exclusivist, Islamul nu recunoaște ca valabilă altă ideologie decât cea rezultând din cuvântul lui Allah- Dumnezeu;

- Nu, în dimensiunea spirituală, pentru că, “fiind superior prin descendența sa”, Islamul pretinde că tot ceea ce nu aparține de *dār al-islām*, de “casa Islamului”, este inferior, “necredincios”, neputând, în consecință, să fie compatibil cu reforma decât prin trecerea, voită sau impusă, la Islam, singura ipostază în care individul poate să devină *Al-Insān Al-Kāmil*, adică “omul perfect”, “omul universal”;

- Nu, din punct de vedere social, pentru că exegeza islamică interzice relațiile de prietenie cu un non-musulman, adică cu un “necredincios”. Pentru omul islamic “noțiunea de “prieten” (*sāhib*) îl desemnează, ad-litteram pe “străinul care nu îți face rău”, pe companionul cu care relațiile nu depășesc limita utilității, pentru a trece pe tărâmul afectiv pe care o presupune “prietenia” în alte culturi și civilizații non-musulmane;

- Nu, din perspectivă juridică, dat fiind că unicul codex care guvernează comportamentul și

existența omului musulman este Legea divină – shari’ia, din care decurg toate celelalte obligații care sunt “stâlpii” de susținere ai identității omului și societății – de la ritualurile rugăciunii, pelerinajului la locurile sacre ale Islamului, la locul femeii în familie și societate, până la regulile culinare, vestimentare și la soluționarea disputelor și neînțelegerilor. Nu sunt, de altfel și din această pricină, puține cazurile în care colectivitățile imigranților musulmani din societățile vestice militează pentru oficializarea shari’ei ca sistem juridic paralel celui civil și penal din statele-gazdă. Iar aceasta înseamnă, în general, nerecunoașterea constituțiilor și a legilor din statele primitoare;

- Nu, din punct de vedere politico-social și axiologic: valorile occidentale sunt, pentru piosul musulman, corupte, ateiste, iar concepte precum libertatea de expresie, democrația, drepturile omului ș.a. sunt “creaturi bastarde” ale culturii occidentale “deviaționiste”, dat fiind că potrivit “scripturii fundamentale” omul nu este liber decât în măsura în care Allah decide în acest sens, democrația, permite dictatura unei majorități asupra minorității, libertatea de expresie înseamnă posibilitatea, pentru individ, de a exprima idei și concepte care nu sunt stipulate în textele sacre, încălcând, astfel, voința suverană a lui Allah.

Este evident că nimeni, din cultura occidentală nu pretinde musulmanului emigrant o renunțare la propriile criterii valorice pentru a le adopta pe cele din societățile și culturile primitoare. *Singurul lucru cerut acestor migranți nu este renunțarea la propria fizionomie identitară, ci minimul efort de a nu vrea cu tot dinadinsul să o impună valorilor și civilizației primitoare, inclusiv prin nesupunere civică, violență și terorism.* Un efort pe care, deocamdată, migranții musulmani militanți nu s-au arătat, convingător, a fi predispuși să-l accepte”.

V. Ce-i de făcut?

Spre deosebire de peisajul social și valoric oferit de familia europeană de până la jumătatea secolului trecut, Europa de astăzi, este caracterizată tot mai vizibil (și tot mai agresiv), de un plu-

ralism invaziv și de un sincretism spiritual în care realitatea islamică reprezintă una dintre componentele definitorii. Afirmându-se tot mai zgomotos și ofensiv, "islamul european" are perspectiva de a deveni, într-o perspectivă nu prea îndepărtată, unul din principalii factori perturbatori ai unei comunități europene seculară și aflată într-o tot mai profundă criză identitară. Iar acest fenomen nu se datorează, fundamental, doar fenomenului migraționist – indiferent de cauzele acestuia - sau fecundității natologice a femeilor musulmane, ci este susținut și de ceea ce ar putea fi numit prin termenul de "reislamizare" a comunităților musulmane din Europa: generațiile migranților interbelici și de după cel de-al doilea Război Mondial au fost determinați mai degrabă prin motive de ordin material și mai puțin sau deloc de considerente și imbolduri religioase și culturale. Dar, în contextul evoluțiilor postbelice ale Europei și ale societății occidentale, în general, descendenții primilor migranți s-au transformat, progresiv, din "mână de lucru" ieftină, într-un "proletariat" ghetizat, marginalizat și dezamăgit, condiții în care s-a dezvoltat, la aceștia, imboldul întoarcerii la origini, conștiința identitară și, mai ales, sentimentul apartenenței la religia islamului. De la trezirea conștiințelor până la revendicarea unui statut social în care această identitate să devină unica lege posibilă nu a mai fost decât un pas, prin care mulți dintre acești dezmoșteniți au căzut pradă unei intense campanii de "reislamizare" insidioasă și anarhică propovăduită de predicatorii radicalismului și extremismului religios. Iar un aspect nu mai puțin primejdios și dăunător a fost acela că, alături de "musulmanii de import", comunitățile europene au îngăduit, din indiferență sau din oportunism, apariția propriei clase de "islamizați" tot atât de rebeli și antisociali din care ideologia și propaganda ultrareligioasă a produs cohortele de "jihadisti pe calea lui Allah", căutată și slujită fie pe fronturile din Siria și Irak, fie împotriva propriei ambianțe sociale native. Este contextul care permite afirmația că, dacă până acum, Europa se întâlnea, la ea acasă, cu "musulmani", acum ea se întâlnește, tot la ea acasă, cu însuși Islamul

Față cu aceste realități și ca un prim pas către

oprirea lunecării în retorica apocaliptică și, nu de puține ori, fățarnică și cinică, a dispariției bătrânului continent sub flamura verde, un prim pas care ar trebui să fie făcut constă în recunoașterea curajoasă și onestă a faptului că maniera în care elitele europene au abordat și continuă să abordeze "noua Europă amenințată cu pierderea identității" – a fost una pe cât de eronată, pe atât de primejdioasă.

- Este vorba, în primul rând de necunoașterea și ignorarea suverană a specificităților prin care Islamul se definește și se individualizează. În locul proclamațiilor cu tentă eminamente populiste, potrivit cărora "Islamul nu este o religie" ar fi fost mai rațional și mai benefic să se accepte că islamul este o religie, fiind în același timp, o ideologie și o coordonată existențială, în afara căreia omul islamic încetează să mai existe ca atare;

- Este vorba, în al doilea rând, de aplicarea defectuoasă, asupra societăților și gândirii islamice, criteriile de măsură și sistemul de valoare care stau la temelia însăși a civilizației europene, mai ales în ceea ce privește individul, societatea și relaționarea dintre acestea;

- Este vorba, în al treilea rând, de elaborarea și diseminarea conceptuală și pragmatică a pluralismului, multiculturalismului și multiconfesionalismului, concept care a fost construit mai degrabă în jurul ideii de colectivitate și mai puțin sau deloc, în jurul individului ca parte a acestei colectivități. Termenii înșiși cu care teoria și practica pluralismului operează sunt insuficient de clar precizați atunci când este vorba de finalitatea acestei viețuiri în pluralitate: este vorba de integrare, uneori, alte ori se vorbește de asimilare, sau de adopție. Iar rezultatul acestui viciu formal este îndeajuns de bine cunoscut: în forma în care a fost concepută, această "nouă Europă" multiculturală și multiconfesională nu a generat, cu adevărat, nici asimilare, nici integrare și nici adopție.

- Dacă Europa este "condamnată" să conviețuiască împreună cu provocarea islamică, aceeași Europă are datoria de a folosi pârgurile sociale, economice, educaționale, comunicaționale, instituționale pentru a face ca acest "islam inevitabil" să devină un "islam european", cu cetățeni

“musulmani europeni” și nu un islam compus dintr-un mozaic de comunități izolate, dezorientate și, mai ales, puternic influențate de regimurile din țările de origine sau de falși profesori predicatori ai unui pretins “nou islam” care folosește scriptura pentru a incita la ură rasială, religioasă și culturală. Un asemenea islam trebuie să găsească, în societățile de adopție, porți deschise pentru o conviețuire funcțională în plan social, politic și cultural.

fie islamizate. Elitele politice și mentalul colectiv trebuie să arate - prin acțiune ofensivă și, la nevoie, prin măsuri care presupun recursul la Constituție, la lege și la codul penal - că Europa, europenismul și sistemul său de valori și credințe nu sunt mielul neputincios sacrificat la sărbătorile Ramadanului, ci este stâlpul puternic care susține o veche, solidă și perenă contribuție la dezvoltarea civilizației umane universale.

“Islamizarea Europei” nu va fi stopată nici cu faimosul “decalog al combaterii islamului” lansat de radicalul olandez Geert Wilders și încropit din sintagme vecine dacă nu sinonime cu extremismul (înscrierea în constituțiile europene a caracterului iudeo-creștin al civilizației europene occidentale, negarea în corpore a existenței islamului ca religie, asimilarea *forțată* a minorităților extra-europene. expulzarea în masă a azilanților ș.a).

Islamizarea Europei nu va putea să fie stopată nici prin construirea de moschei cu arhitectură exorbitantă, nici prin interzicerea acestora, sau a așezămintelor educaționale sau caritabile musulmane, fără ca aceste prohibiții să aibe la bază argumente probate și să se desfășoare în conformitate cu legea, care trebuie reformată prin includerea ca “delicte” la adresa societății a tuturor manifestărilor de propagandă, îndoctrinare, defăimare și încălcare a valorilor și normelor de desfășurare a vieții sociale în societățile primare.

Stoparea curentului migraționist nu va putea fi realizată nici prin maternalismul practicat de cancelarul Angela Merkel care propunea, drept terapie anti-islamizantă, ca migraților să li se ofere festivaluri cu cântece și daruri aduse de Santa Klaus.

Alarmismul stârnit de chestiunea islamizării vechiului continent, este interpretat în tonalități care sugerează că societatea europeană și valorile sale sunt victime care așteaptă, pasive și împăcate cu soarta, să

VI. UNIUNEA EUROPEANĂ

ÎNTRE “ISLAMUL EUROPEAN” ȘI ISLAMOFOBIE

Confruntată cu “provocarea islamică”, Europa se află într-o situație paradoxală. Brutalele pusee de terorism care, în ultimii ani, au șocat orașele continentului, ar fi trebuit să fie înțelese și ca un imbold pentru o mai accentuată și cuprinzătoare unire și solidaritate politică și, în acest context, pentru inițierea unei ample și susținute dezbatere nu doar asupra metodelor securitare de contracarare a “fenomenului terorist islamic”, ci și, cu aceeași acuritate, despre perspectivele relaționării dintre comunitatea europeană și sfidarea islamizării care, discutată în cercuri restrânse și în turnuri de fildeș, nu a făcut decât să accentueze, la nivelul societăților, sentimentul de nesiguranță și teamă care necontrolat sau netratat cu o terapie adecvată, determină orientarea mentalului colectiv într-o direcție cu totul opusă – adică spre xenofobie și o islamofobie exacerbată. Iar aceasta face, la rândul său, ca, la nivelul opiniei

publice, să se cristalizeze și să se impună neproductiva idee că Uniunea Europeană trebuie să se auto-izoleze și să se transforme într-o fortăreață ruptă de restul comunității globale. Pe de altă parte, valurile migraționiste continuă și, după toate probabilitățile nu se vor opri prea curând. Iar dacă această maree nu poate fi stopată, ea trebuie, în schimb, să fie controlată cu suficientă fermitate, prudență și continuitate, astfel încât să se evite producerea unor nedorite tulburări sociale și a unor consecințe culturale și confesionale cel puțin destabilizatoare.

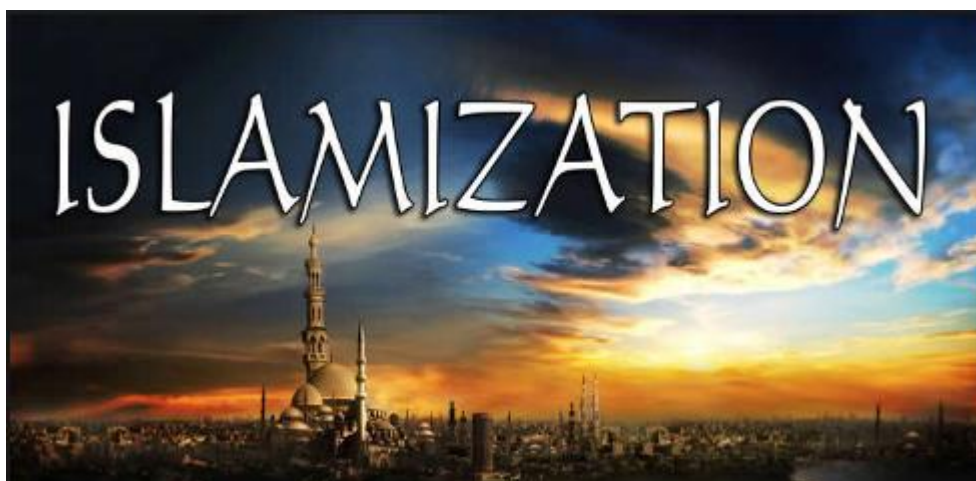
Europa devine tot mai mult o comunitate multi-etnică, multi-confesională și multi-culturală. Dar dacă această Europă nu-și va dovedi voința și capacitatea de a edifica un spațiu sustenabil de coabitare, ea va risca să declanșeze o retorică despre însăși valabilitatea și continuitatea proiectului european, despre credibilitatea aspirațiilor spre mai bine ale națiunilor Europei și despre viitorul moștenirii culturale pe temelia căreia este construită civilizația Europei.

Este mai presus de orice îndoială că șocantele drame ale emigranților alungați de războaie și încălcări ale demnității umane induc, în mod firesc, ideea unei îndatoriri morale și umanitare de ajutorare a acestor dezrădăcinați. Iar această compasiune a fost

manifestată pe scară largă de sutele de cetățeni europeni care au făcut o apreciabilă muncă de voluntariat întru ajutorarea celor plecați pe calea exilului. Oficialii și decidenții din capitalele europene sunt, în continuare, incapabili ca, prin ceea ce fac, să compenseze îngustimea viziunii politice a Consiliului Europei.

La Bruxelles se impune depășirea aranjamentelor de la Dublin care lasă în seama statelor naționale europene întreaga responsabilitate pentru rezolvarea migrației cu care sunt confruntate. Astăzi, Europa trebuie să dezvolte și să contribuie activ la implementarea unei multiforme strategii pentru încetarea războaielor civile din Siria, în Libia, în alte focare de conflict brutal. Dar pacea și – implicit - secarea fluxului migratoriu spre Europa presupune și combaterea sărăciei, accesul la educație și sănătate. Și mai presupune un element de extremă însemnătate și anume acela că demersurile inițiate la Bruxelles în această direcție nu-și vor atinge ținta prestabilită decât în măsura în care toți cetățenii Uniunii Europene vor conștientiza această stringentă necesitate și îi vor susține pe reprezentanții lor la Bruxelles. Adică în măsura în care Europa, în primul rând, se va întoarce mai mult și mai hotărât către propriile sale valori identitare care o definesc.

Iar pentru aceasta este vremea să ne aducem aminte de afirmația spiritului viu care a fost istoricul Arnold Toynbee: "O civilizație nu poate să fie asasinată. Ea se sinucide din nepăsare".

Cauți analize geopolitice?

Te interesează evoluțiile din Orientul Mijlociu?

Cele din zona extinsă a Mării Negre?

Dar problemele actuale de securitate și serviciile de informații în secolul XXI?

Te interesează tehnica militară de ultimă generație?

Vrei să știi care sunt cele mai importante și noi apariții în geopolitică?

Cauți elemente actuale ale evoluției economiei?

Abonează-te la Pulsul Geostrategic

Un an - 12 numere (numeroase Suplimente, Comentarii, Semnale) apariție lunară

On line: plată securizată pe www.ingepo.ro

Transfer bancar: în contul SC INGEPO Consulting SRL RO76BRDEO80SV35412140800 deschis la BRD sucursala Brasov; SWIFT - BRDEROBU, România

Ramburs: (la primirea primului număr, valabil numai pentru România)

Versiunea PDF prin e-mail: 1.198 RON

Versiunea tipărită: 1.255,20 RON

Pentru informații suplimentare sunați la +4 0268 470070; fax +4 0268 47 00 76 sau contactați-ne pe e-mail: office@ingepo.ro; ingepo.vc@gmail.com

PUNCTE DE VEDERE**Siria - al Treilea Război Mondial nu începe pe Twitter****Corneliu PIVARIU**

Câteva zile de la anunțul președintelui american Donald Trump pe Twitter, mai exact în noaptea de vineri spre sâmbătă, 14 aprilie ora 04.00 ora Damascului, SUA, Marea Britanie și Franța au lansat un atac cu rachete (Tomahawk și alte rachete aer-sol lansate de pe bombardiere) asupra unor obiective punctuale (unul la periferia Damascului și două în regiunea Homs), aparținând programului de arme chimice a regimului Bashar al-Assad. O analiză mai detaliată puteți citi în Suplimentul la acest număr, aici vom face câteva considerații privind situația geopolitică mondială și regională, în urma acestui ultim atac aliat, precum și posibile consecințe.

Deși erau multe estimări că atacul va avea loc la sfârșitul lunii aprilie, acesta a fost executat la scurt timp după declarația președintelui american, probabil această dată fiind în legătură și cu recente evenimente interne din SUA. De asemenea, pentru premierul britanic Theresa May și președintele francez Emanuel Macron, acțiunea a constituit o bună oportunitate pentru a-și îmbunătăți procentajele de susținere și apreciere publică.

Așa cum era de așteptat, acțiunea militară a fost mai puternică decât cea din aprilie 2017 și a demonstrat hotărârea președintelui SUA (și a aliaților) de a nu tolera folosirea armelor chimice de către regimul sirian, așa cum Barack Obama a procedat în 2013, când depășirea "liniei roșii" stabilite de administrația americană însăși, nu a fost sancționată.

În fapt, regimul sirian condus de familia Assad a profitat, de-a lungul istoriei, de lipsa de reacție a comunității internaționale față de atrocitățile comise împotriva propriei populații, și menționăm aici numai masacrul de la Hama din februarie 1982, când armata și forțele de securitate au ucis circa 40.000 de locuitori ai orașului, care a și fost închis - fiind distrus în mare parte - pentru aproape un an. În acest context credem că lovitura din 14 aprilie 2018 nu este decisivă în determinarea regimului Assad de a nu mai bombarda propria populație.

Remarcăm grija SUA și aliaților pentru a „nu zgâria nici măcar un soldat rus” după cum apreciau unii analiști după acțiune. De altfel, acest lucru iese și mai bine în evidență prin faptul că o altă facilitate din programul chimic Siria, situat în zona deluroasă din regiunea Latakia nu a fost de loc lovită, având în vedere și apropierea de baza rusă de la Khmeimin. Mai notăm că, după unele surse, radare ale sistemelor ruse de rachete au fost închise în perioada atacului (probabil și pentru evitarea unor incidente). O sursă rusă aprecia că ziua de 14 aprilie „a fost foarte bună pentru președintele Putin”, demonstrându-se astfel că Rusia este tratată cu atenție, contrar declarației (ce poate fi apreciată ca fiind puțin neobișnuită pentru un stat democratic) a ambadorului rus în SUA, conform căreia atacul a reprezentat o insultă la adresa președintelui rus.

Cu această ocazie SUA și-a recâștigat puțin din rolul pierdut de important arbitru internațional și se re poziționează ca un jucător important în Siria, fără ca această acțiune să fie suficientă în acest sens. NATO demonstrează din nou că este o alianță puternică și care are resurse de a depăși momente dificile. Franța probabil își va întări prezența militară și Siria (probabil în nord-estul țării), iar Marea Britanie va continua să fie un aliat important pentru SUA în Orientul Mijlociu.

Disputa va continua cu mijloace diplomatice, politice și de altă natură (deja activitatea digitală a trolilor ruși a crescut cu 2.000%, la 24 de ore după atac). O rezoluție de condamnare a atacului, propusă de Rusia, a fost respinsă de Consiliul de Securitate ONU (cu o majoritate de 8 voturi, fiind votată pentru doar de Rusia, China și Bolivia), ceea ce era de așteptat.

Interesantă și părerea, la cald, a unei surse din Damasc care spunea că, înainte de atac, analiștii aveau păreri diferite, considerând că acesta va fi mic, mare, extins sau nu va fi de loc, iar el îl apreciază ca fiind „mărunțel”, spunând că sirienii au trecut prin momente și mai dificile și manifestându-și încrederea în acțiunile viitoare ale regimului Assad.

Reiterând importanța geopolitică regională a Siriei și probabil enormele sale rezerve energetice, încă nepuse în valoare, opinăm că, cel puțin în viitorul apropiat, al Treilea Război Mondial nu va avea ca punct de plecare Siria.

ORIENTUL MIJLOCIU: ÎNAPOI, LA GEOGRAFIA POLITICĂ

Ambasador prof. Dumitru CHICAN

De aproape un deceniu și, mai exact, de la izbucnirea metaforicea "primăveri" a lumii arabe, regiunea Orientului Mijlociu parcurge o perioadă istorică în care evoluțiile și involuțiile se succed cu o rapiditate - și cu rezultate - greu previzibile, atât în sfera politicului, cât și în maniera în care aceasta se concretizează în plan militar, făcând dificile și, de cele mai multe ori, imprecise mai toate străduințele analiștilor de a emite judecăți de valoare, prognoze și previziuni cu valabilitate rezonabilă cel puțin pe termen mediu.

Cercetătorii și cronicarii care s-au aplecat, introspectiv, asupra marilor prefaceri provocate de fenomenul "primăverii arabe" au fost unanimi în a avansa concluzia că, în plan politic și geostrategic, acesta a pus în lumină două realități cu valoare axiomatică. Este vorba, în primul rând, de faptul că toate convulsiile, conflictele și contorsiunile care s-au derulat în interiorul statelor naționale au avut o intensitate și un caracter sângeros cu mult mai accentuat decât toate celelalte convulsii cu dimensiune regională. Conflictele interne, degenerate în războaie civile, au cuprins state arabe precum Siria, Irak, Yemen și Libia, în vreme ce, în alte state regionale, evitarea prăbușirii în flăcările războiului civil a fost realizată fie prin intervenții externe de forță, ca în cazul regatului Bahrein, în care, în numele organizației Consiliului de Cooperare al Golfului, monarhiile arabe vecine, în frunte cu Arabia Saudită, au intervenit militar pentru a stopa tăvălugul "primăverii arabe", fie prin ieșirea instituției militare în spațiul public și în arena politică, precum în cazul Egiptului. În toate aceste cazuri, manifestările violente și, în general, factorii care au alimentat crizele au avut, în interiorul statului respectiv, o natură politică, social-economică confesională și ideologică, iar intervențiile

externe au fost "legitimate" prin apelurile lansate, în acest sens, de regimuri sau forțe autohtone cu potențial de mobilizare și susține a "asistenței" străine.

Este vorba, în al doilea rând, de faptul că, urmare nemijlocită a tensiunilor pe plan intern, rolul statului și al instituțiilor sale funcționale și-au pierdut potențialul de a se manifesta ca factor politic activ, atât în interior, cât și în contextul relaționării regionale și internaționale. Aceasta a facilitat apariția, pe lângă instituția statală, a unor alți factori de tensiune și actori implicați în conflict și este suficient să amintim, spre exemplu, activismul mișcării conservatoare islamiste a "Fraților Musulmani", sau entitățile radicale inspirate de ideologia și doctrina acestora, de la rețeaua Al-Qaida, până la ultra-radicalul "Stat Islamic din Siria și Irak". Iar numitorul comun al tuturor acestor factori paraleli statului s-a regăsit, cu precădere, în programul de folosire a statului și a resurselor sale pentru subminarea acestuia și construirea propriului stat, realizat, vremelnic, prin instituirea așa-numitului "califat" musulman în Siria și Irak - un "stat" transfrontalier, bazat pe ignorarea geografiei politice așa cum a fost aceasta trasată la sfârșitul primului Război Mondial printr-un acord de tip colonial între Franța și Marea Britanie. Paradoxal și surprinzător rămâne faptul că, în pofida concordanței cvasi-totale între programele, fundamentele doctrinare și ideologice și a obiectivului urmărit - renașterea califatului islamic global și diseminarea în lume a "adevăratei credințe" islamice - acești "actori secundari dar activi" nu au reușit să evite conflictele, cele mai multe brutale și sângeroase, între ele, pe de o parte și între ele și mișcarea "Fraților Musulmani", pe de altă parte.

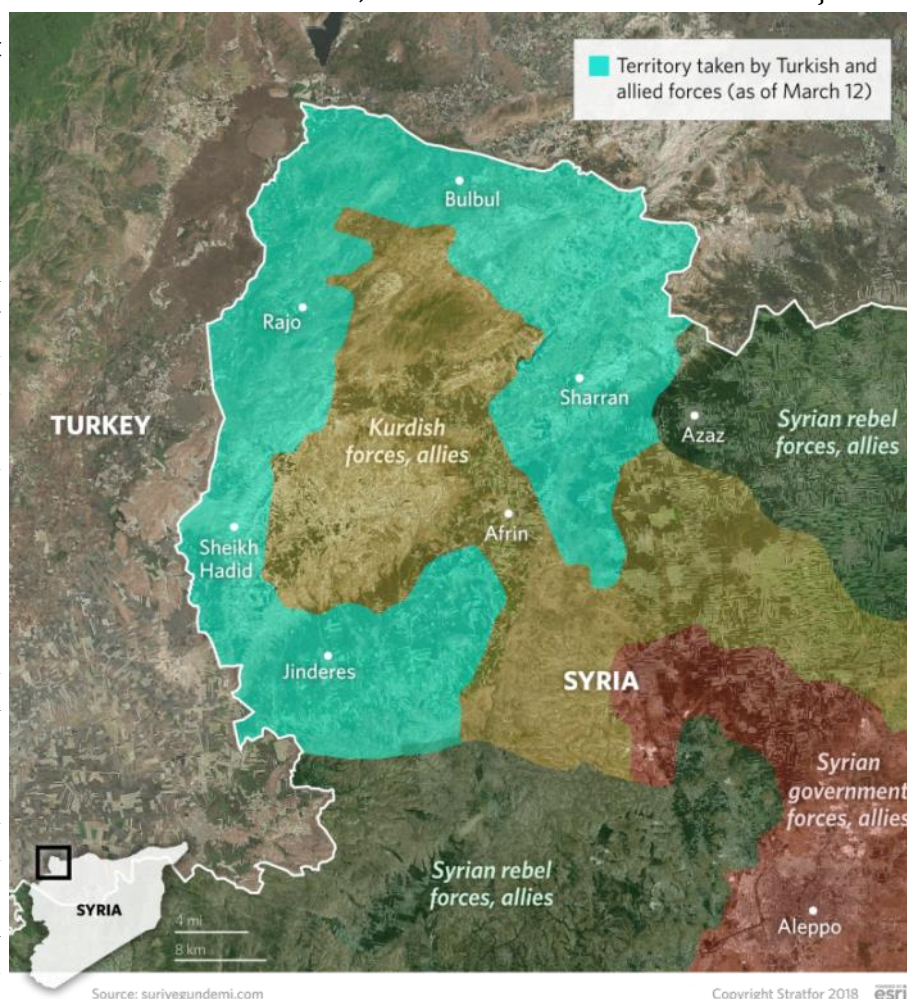
Crizele, conflictele și războaiele civile ale Orientului Mijlociu de după "primăvara arabă" nu au fost lipsite de momente mai apropiate de

rațiune și de reinstaurarea păcii, iar aceste episoade s-au numit, după împrejurări, fie “detensionare” și “dezescaladare”, fie “încetarea focului” sau “armistiți” cu termene variabile și ele au fost fie rezultat, fie cauză a activării instrumentelor politico-diplomatice într-o competiție acerbă și complicată în care actorii principali au fost Statele Unite, Federația Rusă și jucătorii regionali influenți, fie - cu rol de bune oficii - Organizația Națiunilor Unite și Consiliul său de Securitate. În același timp, pe fondul regresului sever înregistrat de activismul jihadist-terrorist islamic statele instituționale au intrat pe o traiectorie lentă de reconstrucție politică și identitară care deschide, cel puțin discursiv deocamdată, și o perspectivă a păcii, normalității și reconstrucției. Statul irakian a reușit, cu asistența Statelor Unite, să se elibereze, în bună măsură de coșmarul “califatului” lui Abu Bakr Al-Baghdadi și depune eforturi pentru a-și reconstrui structura identitară și concordia politico-socială. După mai mulți ani de război civil, statul lui Bashar Al-Assad - devenit subiect de discordie și tensiune internațională și regională, pare a se apropia de o revenire la pace, condiționată, însă, de măsura în care cei doi actori aflați într-o concurență acerbă - America și Federația Rusă - vor conveni asupra supraviețuirii statului sirian și a formei - suverane și unitare sau fărâmițate în propria geografie politică - în care acesta va continua să existe.

Orientul Mijlociu rămâne, însă, prizonier unui peisaj în care statele regionale se află angrenate într-o ascendentă politică intervenționistă și concurențială. În ultimii ani, Republica Islamică a Iranului a recurs, în promovarea ideologiei šiite și a expansiunii revoluției khomeyniste, la actori secundari dar cu

dimensiuni și rază de manifestare transfrontalieră: milițiile “Mobilizarea Populară”, în Irak, Hezbollah, în Siria și Liban, rebelii mișcării zaidiste houthite, în Yemen. În prezent, însă, regimul islamic din Teheran nu se mai limitează la a duce războaie prin “interpuși”, ci se implică nemijlocit, prin intermediul Gardienilor iranieni ai Revoluției Islamice, unul din obiectivele urmărite și recunoscute oficial fiind acela de a-și asigura un coridor de tranzit prin Irak, Siria și Liban, până la frontierele vecine cu Israelul și utilizarea unei asemenea poziționări geostrategice ca instrument de abordare a tensiunilor existente în relațiile sale cu Administrația americană a lui Donald Trump.

La rândul său, Turcia condusă de Recep Teyyip Erdogan și-a manifestat mai vizibil intențiile intervenționiste cu caracter militar în contextul campaniei multistatale de eradicare a grupării teroriste “Statul Islamic”, dar având, și ea, un obiectiv generat, potrivit discursului oficial al Ankarei, de interese de securitate națională:

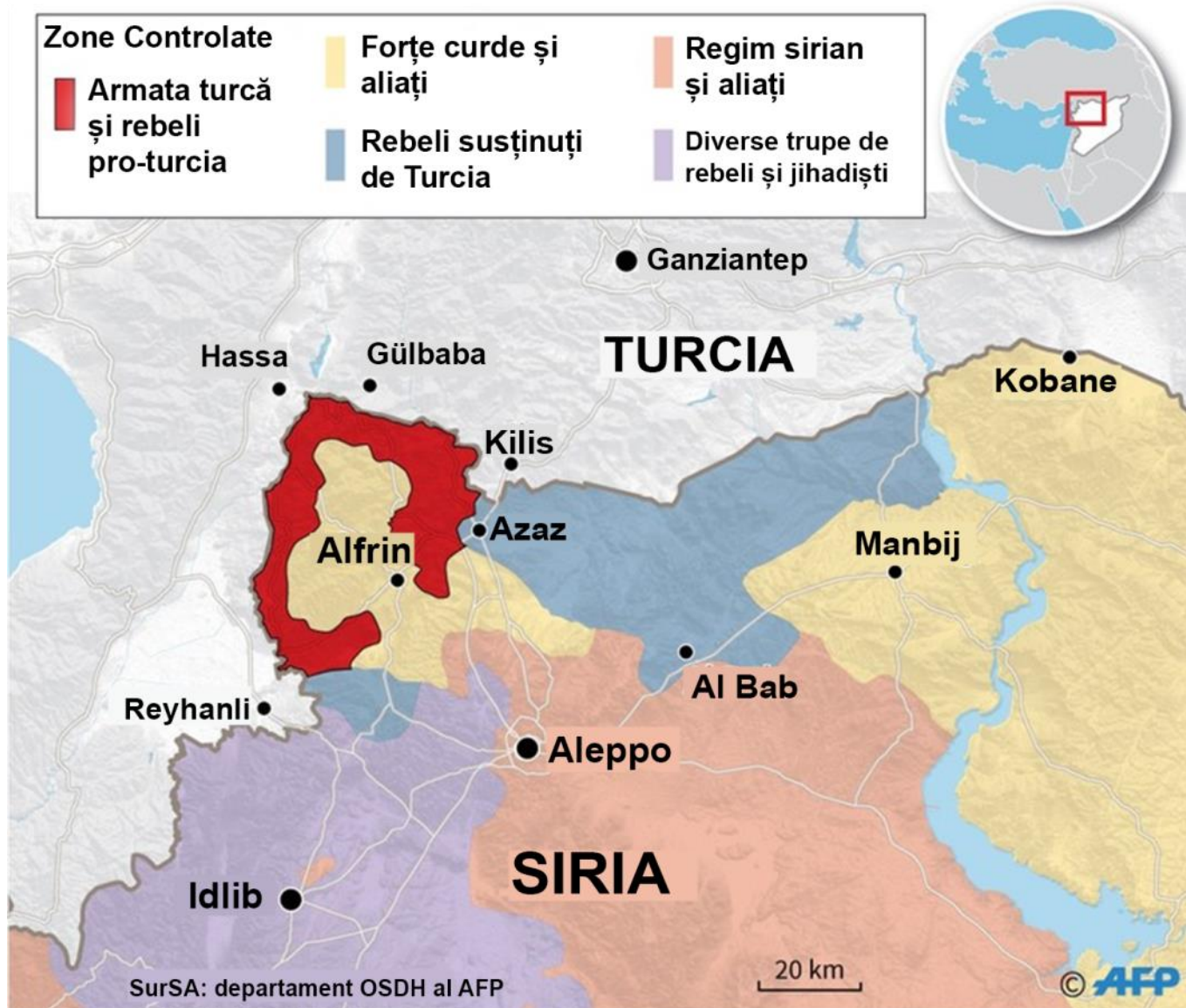

împiedicarea “terorismului kurd” de a constitui în Siria o entitate statală proprie la granițele cu Turcia, ceea ce, în viziunea Ankarei, constituie o amenințare la adresa securității naționale și a stabilității și suveranității interne. Această viziune geopolitică a Turciei, susținută de doctrina “intereselor de securitate națională” s-a concretizat în intervențiile armate ale Turciei, fie sub numele de “Scutul Eufratului”, justificat de imperativul stopării avansului kurd sirian la vest de cursul râului Eufrat, fie sub numele de cod “Ramura de Măslin”, argumentat prin împiedicarea avansului kurd către extrema nord-vestică a teritoriului sirian, pe aliniamentul punctelor strategice Afrin – Manbij, din

proximitatea frontierei cu Turcia.

Orientul Mijlociu se reîntoarce, progresiv, la abordările geopolitice tradiționale în care predominante sunt obsesiile legate de conceptul “securității naționale” într-o regiune “internaționalizată” prin complexitatea și amplitudinea suprafrontalieră a crizelor și conflictelor din această parte a lumii. Se vorbește, mai direct și mai puțin retoric, despre realități care au fost, multă vreme, ocolite sau trunchiate. Astfel, războiul civil din Yemen este văzut mai puțin ca rezultat al jocurilor de pe eșichierul geopolitic global și mai mult ca o urmare a intervenționismului saudit și iranian,

Ofensiva turcă în Afrin

aflate într-un acerb război de franciză cu conotații confesionale și hegemonice regionale.

Israelul a privit, multă vreme, cu detașare criza din Siria, preferând, mai degrabă, o perpetuare a acesteia și rămânerea la putere a lui Bashar Al-Assad și a Siriei care, de la războiul din octombrie 1973, s-a dovedit a fi un statornic păzitor al liniștii și păcii la linia de demarcație din platoul Golan. Or Siria de azi s-a schimbat, nu în ceea ce privește ponderea sa în procesul general al conflictului arabo-israelian, ci, foarte punctual, în cel al amenințărilor pe care Iranul, cu milițiile sale din Siria și Liban le reprezintă, direct, pentru aceleași “interese de securitate națională”. Nu mai este vorba de tensiuni între statul evreu și Hamas sau teroriștii din Al-Qaida siriană, ci de perspectiva amenințătoare a unei confruntări directe israeliano-iraniană, cu atât mai serioasă cu cât una din mizele sale imediate se regăsește în concurența dintre cele două state pentru control și influență asupra Siriei viitoare.

Mai recent, un alt subiect conflictual se află în atenție și el este legat factorul economic reprezentat de descoperirile de petrol și gaz natural în zona costieră sudică a Mediteranei de Est.

Lumea Orientului Mijlociu se întorce la geopolitica tradițională cu toate aspectele sale politice, militare și economice în funcție de care se definesc interesele naționale ale statelor. Orientul Mijlociu al anului 2018 nu mai este Orientul Orientului Mijlociu al “primăverii arabe”. Iar urmările acestor schimbări se află abia într-o fază incipientă.

ORIENTUL MIJLOCIU SAU PACEA CA BUSSINESS

Dinu COSTESCU

Când bussinessman-ul Donald Trump a schimbat lumea afacerilor cu lumea politicii la cel mai înalt nivel, devenind “președintele cel mai puternic al lumii”, el a lăsat în urmă moștenirea lui Barack Obama și a unei vechi tradiții americane cât privește rolul Americicii și realțiile sale cu această lume în care toți suntem egali, “America

first” fiind, însă, “primus inter pares”. Din era care l-a precedat, domnul Donald Trump a păstrat, ca pe o efigie identitară, calitatea, mentalitatea și, iubirea pentru ceea ce i-a schimbat numele în renume: sintagma “big deal”. Iar una dintre primele probe practice a acestei schimbări a avut drept obiect de experimentare regiunea Orientului Mijlociu și pacificarea acesteia, convcepută să fie “cea mai mare afacere a secolului”. Unii au jubilat, alții au rămas în meditație, cu mâna la tâmplă, alții au elogiat în hiperbole boarea de noutate anunțată de Donald Trump. Cel puțin în ceea ce privește lumea arabă a Orientului Mijlociu, și unii și alții au trecut prea ușor peste un adevăr, alfel cunoscut cât se poate de bine: acela că isroria acestui Orient Mijlociu a fost nu numai un teatru conflictual deschis fără întrerupere războaielor, ci și un lung drum presărat cu o listă întreagă de tentative de aducere a păcii și coexistenței în zonă, obiectiv conceput, însă, de fiecare dată, tot după canoanele unui “big deal”. Diferența între acest șirag de afaceris-a redus, în final, la semnătura personalizată a autorilor. “Marea afacere” promisă de Donald Trump nu face, până la dovada contrarie, decât să adauge o semnătură la cele deja existente – multe dintre ele trecute, de multă vreme, în sertarul uitării.

Înainte de a invita cititorul la un scurt remember, se cuvine subliniat faptul nu lipsit de însemnătate că dacă o problemă există în ecuația Orientului Mijlociu, ea se regăsește în aceea că toți premergătorii pe calea “marilor afaceri” cu pacea în această parte a lumii, au dovedit o suverană necunoaștere a realităților și cauzalităților profunde ale conflictelor care s-au succedat și nici nu s-au străduit cu adevărat să găsească esențele, astel încât “chestiunea Orientului Mijlociu” a devenit o simplă abstracțiune, studiată mai degrabă teoretic, pentru identificarea unor soluții ideale dar străine de realitățile vii. Aceasta a fost premiza de la care periplul “marilor afaceri” de care vorbim a început imediat după sfârșitul ultimului Război Mondial, deschizătorul de drumuri fiind premierul britanic Clement Atlee, cel care a focalizat interesul politicii britanice asupra Palestinei (sau Siriei Mari, după

denumirea Levantului în perioada califatului turc otoman). În viziunea lui Atlee, terapia de șoc pentru rezolvarea “chestiunii palestinienilor” a constat în alipirea la Iordania a unei părți a Palestinei istorice, restul aceleiași Palestine istorice urmând a fi împărțit între statele arabe membre ale proaspăt întemeiatei Ligi arabe și simpatizante, desigur, ale Imperiului Majestății Sale Britanice. S-a întâmplat, însă, că “proiectul Atlee” să se lovească de opoziția dârză a Administrației Americane a președintelui Harry Truman – auto-considerat și el a fi unul dintre “făcătorii de pace” destinați să fie înnoșiți – precum spune evanghelia lui Matei – cu statutul de “fii ai lui Dumnezeu”. Fiind prea departe de “front”, America a fost depășită de promptitudinea altor făcători de pace – britanicul Mark Sykes și francezul François-Georges Picot – care, chiar fără a fi fost de meserie business-men, și-a împărțit Orientul Mijlociu de după Primul Război, deschizând calea pentru promisiunea pe care avea s-o facă, în 1917, lordul Balfour care, în numele Majestății Sale, exprima întreaga susținere pentru crearea în Palestina a unui “cămin național pentru poporul evreu”. Ceea ce se va întâmpla în 1948, prin crearea statului Israel, moment care, din păcate, prin reacția comunității arabe, a însemnat declanșarea primului conflict armat arab-israelian și începutul lungului și complicatului “conflict din Orientul Mijlociu”. După eșecurile anterioare ale lui Atlee, Truman, Sykes, Picot și Balfour, un alt sol a păcii a apărut în persoana ministrului englez de Externe, Ernest Bevin care, în 1947, a pasat “afacerea păcii” în responsabilitatea Organizației Națiunilor Unite care, în același an, și-a asumat rolul de “pacemaker” în lumea Orientului Mijlociu, calitate în care, prin Rezoluția 181 elabora și ea un “deal al secolului”, recomandând crearea în Palestina a două state – evreu și arab – “afacere” eșuată în condițiile în care membrii de atunci ai organizației au respins rezoluția 181 ori s-au abținut de la vot. Dar, în loc să-și recunoască eșecul, Organizația a ales să-și ducă mai departe rolul de pacificator, de tata aceasta prin mijlocirea secretarilor săi generali succesivi (și emisari pentru pace în regiune) de la suedezul Gunnar Jarring la Kurt Waldheim până

la instituirea demnității de “emisar internațional special” pentru procesul de pace în regiunea Orientului Mijlociu. Majoritatea acestora au delcrat, optimiști, că sunt pe punctul de îndeplinire a misiunii, pentru ca, apoi, să se recunoască înfrânți sau să renunțe la misiunea încredințată..

Până prin anii '70 discursul politico-militar avea în portofoliul lexical sintagma de “conflict arabo-israelian”, justificată prin cele patru războaie (1948, 1956, 1967, 1973) care au însângerat regiunea – o perioadă în care a făcut epocă diplomația “pașilor mici” promovată de “pacemaker-ul” Henry Kissinger, supranumit “Noul Metternich” și promotor al unei tactici a “amestecării cărților în timpul partidei de poker” – pacea sa rămânând, ca și până atunci, doar un vis foarte îndepărtat. După războiul din 1973, succedat, în anii următori, de semnarea tratatelor de pace dintre Israel și două țări arabe – Egipt și Iordania – “conflictul arabo –israelian” a fost utilizat tot mai sporadic, până la cvasi-dispariția sa din circulație, discursul despre pace referindu-se preponderent la “pacea dintre palestinieni și israelieni”. Sub presiunea primului val de revolte populare palestinienilor (Intifada), Bill Clinton a reușit, în cadru multilateral (Rusia, America și Uniunea Europeană) semnarea, în 1993, a acordurilor de la Oslo prin care israelienii și palestinienii conveneau asupra unui simulacru de pace. A fost, apoi, rândul cancelarului german Angela Merkel să încerce, la rândul său, rolul de pacemaker, la care, însă, a renunțat din proprie inițiativă, peste dosarul palestinian așternându-se, pentru mai multă vreme, umbra și praful uitării “Aventura păcii” a fost reactualizată, intempestiv, de Donald Trump ale cărui decizii referitoare la recunoașterea Ierusalimului drept capitală unică și eternă a Israelului i-au adus, din partea palestinienilor, respingerea oricărui rol al Administrației de la Washington ca nou porumbel al păcii, fără ca viitorul acestui “big deal” să aibe o perspectivă de a deveni o realitate.

Sunt multe cauzele care explică eșecurile înregistrate de acest lung cortegiu desfășurat pe drumul spinos către pace și liniște între arabi și

evrei, în general, și între arabii palestinieni și statul Israel, cu deosebire.

Ca și în cazul altor numeroase conflicte de anvergură pe care istoria le-a parcurs, experiența orientală a păcii se supune aceleiași legi care vrea ca pacea să nu fie atât un rod al negocierilor egale și realizate cu bună-credință, ci, mai degrabă, un efect impus de învingător celui învins și în condițiile dictate de cel mai puternic, sau, în funcție de condiții anume, de o terță parte, din afara conflictului propriu-zis, dar urmărind interese proprii decurgând din acesta. O asemenea pace nu poate fi nici acceptabilă, nici durabilă, așa cum istoria proceului de pace din Orientul Mijlociu o dovedește cu prisosință. În cazul concret al statelor Unite interesele de care vorbim țin nu numai de prestigiul politic ci și de calcule electorale care să aducă cel mai profitabil răspuns la întrebarea: cum să fie câștigate sufragiile electoratului evreiesc fără ca aceasta să nu dezechilibreze, în același timp, relațiile economice și strategice cu lumea arabă?

În egală măsură, în nici o situație similară nu poate fi vorba de realizarea unei reale păci, dacă părțile direct implicate în diferend nu o acceptă, considerând-o injustă și contrară aspirațiilor lor specifice. Cel mai bun lucru care se poate obține în atari conjuncturi se va materializa într-un soi mai mult sau mai puțin funcțional de “nici pace, nici război” sau într-un armistițiu pe termen nedefinit care să permită o normalitate parțială sau, cel puțin aparentă, precum în cazul relațiilor dintre Siria și Israel de după ultimele două războaie din iunie 1967 și cotombrie 1973 care continuă să demostreze că “pacea nu înseamnă doar absența războiului”.

Se poate constata că mai toți “businessmenii” implicați în “afaceri” cu pacea și războiul Orientului Mijlociu aparțin altor coordonate ale geografiei politice și altor arii de civilizație și cultură, iar această realitate, naște, inevitabil, o întrebare la care răspunsul este, de multă vreme, știut: “unde sunt “pacemakerii”

lumii arabe? Noi nu am găsit decât trei exemple posibile care, constituind excepții, nu fac decât să confirme regula. Este vorba, în primul rând, de Egiptul lui Anwar El-Sadat care a avut curajul de a merge în Knesset și de a face pacea cu Israelul. Cum a fost răsplătit Sadat? Cu o rafală de gloanțe trase din mitraliere egiptene mânuite de creiere și de mâini egiptene. Și pentru că aceasta nu a fost de ajuns, “frații arabi”, uniți în sentimente și gânduri, au alungat Egiptul din calitatea de membru al Ligii Arabe!

Este vorba în al doilea rând, de faimoasa “inițiativă arabă de pace” lansată de Arabia Saudită în 2002 și care propunea recunoașterea statului Israel în schimbul retragerii acestuia din teritoriile arabe ocupate și constituirii unui stat palestinian cu capitala la Ierusalim. Cu ce rezultat? Inițiativa a rămas literă moartă, iar recunoașterea statului Israel nu mai are nevoie decât de o codificare juridică, independentă de chestiunea “conflicului” din regiunea Orientului Mijlociu. Nu-l ignorăm, desigur, nici pe suveranul iordanian, defunctul rege Hussein Bin Talal care, după exemplul predecesorului său egiptean, a făcut pace cu vecinii evrei prin Acordul de la Wadi Araba, din 1994, acord care, prin dificultățile de respectare și aplicare, seamănă mai degrabă cu un armistițiu care ține deoparte războiul.

“Fericiți făcătorii de pace....” Urmează marele deal al lui Donald Trump. *Salam, Shalom*, domnule președinte!

IRAN ȘI MILIȚIILE SALE ÎN SIRIA

Reza SHAHRESTANII

I

Două dintre coordonatele fundamentale ale revoluției islamice din Iran, așa cum au fost trasate acestea de ayatollahul Ruhollah Khomeyni și care au devenit componente majore ale politicii externe regionale a noului regim teocratic din Teheran au fost, în primul rând, "exportul" regional al revoluției ca premiză pentru expansiunea influenței iraniene în geografia politică a proximității regionale și, în al doilea rând, ostilitatea față de statul evreu care, în final, potrivit retoricii khomeyniste, trebuie să dispară de pe harta Orientului Mijlociu.

Într-o lungă perioadă, întinsă până în zilele noastre, instrumentul principal la care a recurs strategia și doctrina iraniană l-a constituit organizarea și desfășurarea așa-numitului "război prin interpuși" sau "război de franciză" care, într-o definiție simplificată, înseamnă edificarea unei rețele de grupări, organizații, forțe militare și paramilitare care, activând în afara teritoriului național, adică în interiorul statelor-țintă ale doctrinei expansioniste și sectare šiite, au misiunea de a produce o variantă sui-generis de "anarhie constructivă" menită să creeze condițiile și climatul propice pentru atragerea respectivelor state în sfera de influență și de control absolut al Republicii Islamice a Iranului, animată de aspirația către statutul de putere regională și de actor activ în jocurile geopolitice și geostrategice ale lumii globale.

Organizația palestiniană Hamas, apărută în 1978, ca ramură ideologică palestiniană a mișcării "Fraților Musulmani" și formațiunea politico-militară libaneză Hezbollah, constituită în 1988, în sudul Libanului au beneficiat, în grade diferite, de masiva susținere financiară, militară și logistică a Iranului, servind drept instrumente de manifestare a politicii așa-numitului Front al Rezistenței și Refuzului împotriva Israelului și pentru "iranizarea"

geografiei politice în care cele două formațiuni activează, Atât Hamas cât și Hezbollah au constituit, în același timp, cele dintâi laboratoare în care regimul iranian și Gărzile sale de apărare a revoluției islamice, au desfășurat experimentele creării de interpuși în viitoarele războaie ideologice și militare ale regimului teocratic, experimente care au continuat în Irak, după invadarea acestei țări de către armatele americane ale Administrației George W. Bush, prin consistenta implicare a Gardienilor Revoluției în crearea așa - numitei *Jaysh Al-Mahdi* (Armata lui Mahdi-Messia), ca aripă militară a blocului politic condus de liderul šiit Moqtada Al-Sadr, cu obiectivul declarat de luptă împotriva ocupației străine și a rebeliunii sunnite irakiene din care aveau să se nască formațiunile jihadiste care constituit și temelia pe care a apăut și a evoluat salafismul jihadist și, ulterior, Statul Islamic din Irak și Siria. În același context au fost create, cu aceeași multilaterală asistență iraniană, milițiile *Kata'ib Hezbollah* (Falangele Partidului lui Allah) și, în 2007, formațiunile *Asa'ib Ahl Al-Haqq* (Familia, sau Poporul fidel Adevăratului Dumnezeu), ca efective de luptă împotriva coaliției străine de ocupație în Irak

Declanșarea războiului civil din Siria, în martie 2013, a însemnat și o radicală schimbare în strategie guvernului iranian care, preocupat de menținerea la putere a regimului Bashar Al-Assad și, implicit, a prezenței și controlului iranian în Siria, s-a orientat, decisiv, nu numai către implicarea militară directă pe frontul sirian, prin Gardienii Revoluției și formațiunile de voluntari *Bassij*, ci și către crearea de miliții mercenare islamice formate nu numai din combatanți iranieni, ci și din alte state musulmane (majoritar šiite) din diferite regiuni ale continentului asiatic. Împreună cu bazele militare, amenajările logistice (depozite de armament și muniții etc.) și bazele fixe de apărare anti-aeriană instalate de partea iraniană, acest mozaic de miliții confesionale au avut rolul principal de susținere, pe front, a regimului Bashar Al-Assad și, în același timp, de stabilire a capetelor de pod necesare strategiei iraniene de creare a unui "arc šiit" sau "semilună

șiită” în care să fie incuse, teritorial, Irakul, Siria și Irak și Liban.

În contextul în care, după intervenția militară în Siria a Federației Ruse, la sfârșitul lunii septembrie 2015, au fost continuate (la Geneva, sub auspiciile Organizației Națiunilor Unite), sau inițiate, în capitala Kazahstanului, Astana, de Rusia, Turcia și Iran, la Djeddah, în Arabia Saudită și la Soci, în Federația Rusă, demersurile de pace au ridicat, în mod firesc, probleme privind viitorul politic, statal, constituțional și funcțional al Siriei de după încheierea războiului civil. Una dintre problemele cruciale aflate pe agenda negocierilor a fost cea a suveranității și unității acestei țări, iar, ca o condiție a atingerii acestui scop, statutul viitor al prezenței străine pe teritoriul sirian, în sensul desființării, reorganizării sau evacuării milițiilor străine, context în care Iranul și-a înăsprit abordările, dând de înțeles că nu va accepta niciodată să renunțe la serviciile milițiilor pe care le-a creat, le-a susținut material și financiar și le-a comandat și, mai mult, a adopta un discurs radicalizat din care rezultă că, departe de a-și fi încheiat rolul, formațiunile pe care le patronează în Siria vor fi menținute pentru a constitui un nucleu de asalt proxim în cazul unei confruntări armate cu Israelul. Comandantul Gardienilor Revoluției Islamice din Iran, generalul Mohammed Ali Jaafari declara, chiar, că milițiile de care dispune pe frontul siriano-irakian vor putea fi unificate într-o “armată mondială” organizată după modelul trupelor de voluntari Bassij și având misiuni “de a apăra revoluția islamică iraninană ori unde va fi necesar pe glob”. Astfel încât este foarte probabil că problemele legate de prezența și viitorul ramificațiilor militare ale regimului de la Teheran va constitui un nod gordian și un focar de tensiuni între Iran și ceilalți actori regionali și internaționali, cu consecințe negative cât privește reziliența sau scurtarea războiului sirian. Rândurile de față nu își propun să abordeze această chestiune din perspectivă politico-diplomatică, ci doar să prezinte, cu excepția formațiunii libaneze Hezbollah, “cărțile de identitate” ale principalelor miliții proiraniene active, în prezent pe frontul din Siria

II

Formațiunile militare și paramilitare din Siria-Irak, pe care generalul iranian Mohammed Ali Jaafari le dorește unificate într-un “Bassij internațional” care va primi ordine direct de la Teheran, dar a căror remanență în Siria nu este dorită de nici unul din actorii implicați în criza din această țară și, cu atât mai puțin, de Israel, din motive lesne de înțeles, sunt următoarele”

Liwa' Al - Fatimiyun (Divizia Fatimizilor).

După proclamarea oficială a înfrângerii “califatului” lui Abu Bakr Al-Baghdadi, comandantii și luptătorii din “Brigada Fatimizilor”, adresau ghidului suprem al revoluției din Iran, Ali Khamenei și generalului Qassem Soleymani, comandantul “Brigăzii Al-Quds” din componența Gardienilor Revoluției, un mesaj de felicitare în care, între altele, afirmău că “deși criminalul Stat Islamic Daish a fost înfrânt în Irak și Siria, conducătorii săi din Tel Aviv și Washington vor continua să aprindă flăcările violenței și ale tragediilor în rândul lumii islamice șiite și sunnite. De aceea, declarăm că, după ce vom fi curățat întregul teritoriu al Siriei de teroriștii takfiriști... vom fi gata să-i ajutăm pe toți oprimații din lume, sub comanda iubitului nostru imam Khamenei”

Avându-și denumirea împrumutată de la numele Fatima, cea mai mică fată a profetului Muhammad (și, potrivit teologiei șiite, singurul copil al acestuia), soție a celui de-al patrulea succesor al lui Muhammed, Ali Ibn Abi Taleb, calif între 656-661 și mamă a lui Hassan și Hussein, venerați, în ritualica musulmană șiită, ca sfinți martiri, “brigada” a fost constituită, în 2014, din afgani vechi luptători împotriva ocupației sovietice, recrutați, echipați, finanțați și instruiți de către Gardienii iranieni ai Revoluției Islamice. Potrivit unor surse militare afgane și iraniene, gruparea are, în prezent, un efectiv de între 12.000 și 14.000 de oameni, după ce, potrivit aceluiași surse, cca. 8.000 de luptători ai “Diviziei” ar fi fost uciși pe fronturile

războiului civil sirian. Baza de recrutare a fost reprezentată de cei cca. 3 milioane de afgani refugiați în zonele muntoase din Iran, majoritatea acestora aparținând etniei azere stabilită în zona centrală a Afghanistanului. Dacă majoritatea membrilor acestei miliții au acceptat să se înroleze în solda Iranului din motive financiare sau pentru a-și asigura mijloacele de subzistență pentru ei și familiile lor, alții, îndeosebi cadrele de comandă, au avut motivații ideologice sau afinități personale pentru guvernul iranian care le-a asigurat găzduire și educație, mai ales în școlile și așezămintele religioase din orașul Qom. Deși scopul declarat al înființării "Diviziei Fatimide" a fost acela de a apăra sanctuarele și locurile sfinte ale martirilor confesiunii musulmane šiite, aceasta a luat parte activă la majoritatea luptelor importante care au avut loc în Siria, împotriva opoziției politico-militare și a facțiunilor jihadist salafiste, începând cu ofensivele din sudul și nordul Siriei, până la bătăliile pentru Homs, Palmira, Alep, Hama și zonele centrale ale deșertului sirian. Surse ale opoziției siriene au acuzat, în mai multe rânduri, "divizia" de a fi utilizat gaze letale pe câmpurile de luptă. În ultimul timp, "fatimizii" au stabilit strânse legături cu formațiunea politico-militară libaneză Hezbollah și cu milițiile irakiene šiite *Al-Hashd Al-Sha'abiy* (Mobilizarea Populară), iar eșaloane ale "diviziei" au fost trimise de sponsorul iranian pe frontul războiului din Yemen, pentru susținerea rebelilor houthiți împotriva coaliției arabe conduse de Arabia Saudită.

Mai recent, comandanți ai "diviziei" au declarat – cu acordul conducerii de la Teheran – că "nu doar lupta împotriva teroriștilor jehadiști este obiectivul principal al "milițiilor fatimide" ci și bătălia viitoare "împotriva dușmanului sionist și pentru eliberarea Golanului sirian" luptă la care "trebuie să participe activ și cu arma în mână, toate armatele arabe și musulmane".

Liwa' Al-Zeynabiyun (Divizia Zeinabită)

În suburbia sudică a orașului Damasc se află mausoleul care adăpostește rămășițele

pământești ale fiicei califului Ali și a Fatimei, fiind, pe linie genealogică, nepoată directă a profetului Muhammad, figurând și ea, în eshatologia musulmană šiită, pe un loc de frunte în lista martirilor venerați ai šiismului și, cu deosebire, a celui duodeciman din Iran. Această Zeinab este venerată, însă, și de confesiunea musulmană sunnită, un al doilea mausoleu (sunnit) dedicat acesteia existând și în capitala egipteană Cairo. Împrumutându-și titulatura de la numele acestei figuri proeminente a istoriei musulmane religioase, "Divizia credincioșilor în Zeynab", își propune, ca justificare a propriei constituirii și misiuni, apărarea și păstrarea locurilor sacre și a memoriei afective legată de această figură emblematică a credinței islamice.

Ceea ce deosebește această miliție este componenta sa etnică, ea fiind alcătuită, încă de la înființarea sa, în anul 2014, din combatanți pakistanezi, elementul pakistanez fiind cu precădere prezent pe fronturile războiului civil sirian încă de la declanșarea acestuia, în anul 2011. Inițial, nucleul membrilor săi combatanți provine din divizia afgană "Al-Fatimiyun", aflați, la vremea respectivă în Siria, fie ca mercenari individuali, fie ca entitate finanțată, echipată și comandată de către regimul teocratic iranian. După ce efectivele "fatimizilor" au sporit, depășind potențialul uman al unei divizii, nucleul pakistanez, aflat și acesta, în ascensiune numerică, a fost desprins și constituit într-o miliție separată care, ca și restul entităților similare, a fost pusă sub comanda Gardienilor Revoluției Islamice din Iran. O bună parte din efective sunt formate din pakistanezi rezidenți în Iran, precum și din rândul etniei majoritare paștune (șiite) din Pakistan și activează în regim de mercenariat, fiind remunerați de la bugetul Gardienilor revoluției, cu solde lunare de până la 1.200 dolari. După ce, în perioada de după constituire, noua "divizie" și-a avut amplasamentele în sudul Damascului, în împrejurimile mausoleului și moscheii Zeynab, cu începere din anul 2015, combatanții din acest eșalon au luat parte activ la numeroase operațiuni ofensive desfășurate în zona capitalei Damasc, la Deraa, în sudul țării, la campania pentru recucerirea Alepului de sub controlul

opoziției politice și militare siriene, la Hama, Deir Ezzor, pe malul râului Eufrat, la Palmyra în centrul deșertic al Siriei etc. Comunicate ale diviziei sau ale altor institute de observare și analiză estimează că între 2014 și 2016 pierderile umane ale acestei entități s-au cifrat la 70 de combatanți.

Asa'ib Ahl Al-Haqq (Grupările Poporului Adevăratului Dumnezeu)

Cunoscută și sub numele de "Gruparea Khazali" după numele întemeietorului său, Qais Al-Khazali, este o structură militară șiiită, constituită în anul 2006, pe baza ideologiei și a dogmei šiismului iranian, desprinsă din fosta "Armată a lui Mahdi-Messia" condusă de Moqtada Al-Sadr și cu o îndelungată implicare, inclusiv teroristă, atât în conflictul care a incendiat Irakul după invazia americană din 2003 (i se atribuie peste 6.000 de atacuri împotriva coaliției și a trupelor americane de ocupație), cât și în războiul civil din Siria, împotriva Statului Islamic, a grupării Djabhat Al-Nussra (filiala siriană Al-Qaida) și a Armatei Siriene Libere. Sub denumirea de "*Al-Sadiqun*" (Cei loiali), a candidat, în forme violente (atacuri cu bombe, amenințări etc.) la alegerile parlamentare din Irak din 2014, reușind să își adjudece un singur mandat din totalul de 328 membri ai Legislativului de la Bagdad.

În anul 2007, potențialul său uman era estimat la cca. 7.000 de membri (sursele oficiale guvernamentale avansau cifra de sub 1.000 de combatanți). Se apreciază că gruparea primește din partea Iranului o asistență financiară lunară de 750.000 în lichidități și 3 milioane dolari în armament și muniție. Ajutoare. În luna aprilie 2015, gruparea a revendicat asasinarea lui Izzat Ibrahim Al-Duri, feldmareșal și adjunct pe linie de partid și de stat al fostului președinte irakian Saddam Hussein.

La ordinele Teheranului, "grupările" au dislocat o parte din efective în Siria unde au acționat pe fronturile războiului civil sub denumirea de "Brigăzile Heydar Al-Karar", fiind active îndeosebi, în ofensiva pentru Alep și în confruntările care au avut loc în regiunea

capitalei Damasc și a zonelor rurale din jurul acesteia.

Harakat Hezbollah – Al-Nujabā'

(Mișcarea Nobililor - Partidul lui Dumnezeu)

Este o formațiune paramilitară de confesiune religioasă șiiită, desprinsă, în anul 2013, din "Grupările Poporului Adevăratului Dumnezeu", fiind finanțată și înarmată de Iran față de care și-a manifestat obediența ideologică și doctrinară. Denumirea sa provine dintr-o legendă șiiită potrivit căreia, Zeinab, fiică a califului Ali Ibn Abi Talib, întemnițată de autoritățile omayyade, în timpul bătăliei de la Kerbela între arabi și persani, a rostit, în fața tribunalului înaintea căreia a fost adusă aceste cuvinte: "Frumos și măreț este ca nobilii din partida lui Dumnezeu să fie martirizați de slugile lașe ale partidului lui Satan".

Mișcarea a fost unul dintre participanții cei mai activi, alături de trupele armatei loialiste siriene, la ofensiva pentru cucerirea Alepului, în 2015. Ideologic, formațiunea împărtășește principiile "velayet e-faqih", de supunere totală față de ghidul suprem al revoluției islamice, Ali Khamenei, iar din punct de vedere organizatoric, efectivele sale sunt împărțite în patru brigăzi, una dintre acestea purtând denumirea de "Brigada Golan".

Liwa Abu Al-Fadel Al-Abbas (Brigada Abu Fadel Al-Abbas)

Constituită în anul 2012, de către Gardienii iranieni ai Revoluției Islamice, formațiunea este constituită din musulmani șiiți irakieni refugiați în Siria, din șiiți sirieni din regiunea Famasc precum și din alți combatanți șiiți proveniți din țări asiatice cu populație musulmană șiiită. Ierarhic este condusă de un irakian cu gradul de general care este subordonat, generalului iranian Qassem Soleymani, comandant al Birgăzilor Al-Qods din cadrul Gardienilor Revoluției. Organizată în patru unități combatante, Brigada cooperează, în relații de

parteneriat, cu o serie de alte entități combatante šiite mai mici, deși fiecare dintre acestea inculde în titulatura sa, apelativul de “brigadă” (Brigada Martirilor, Brigada Imamului Hussein, Brigada Soldații lui Dumnezeu, Brigada Ammar Bin Yasser ș.a.)

III. Sectarismul šiit și războiul civil sirian

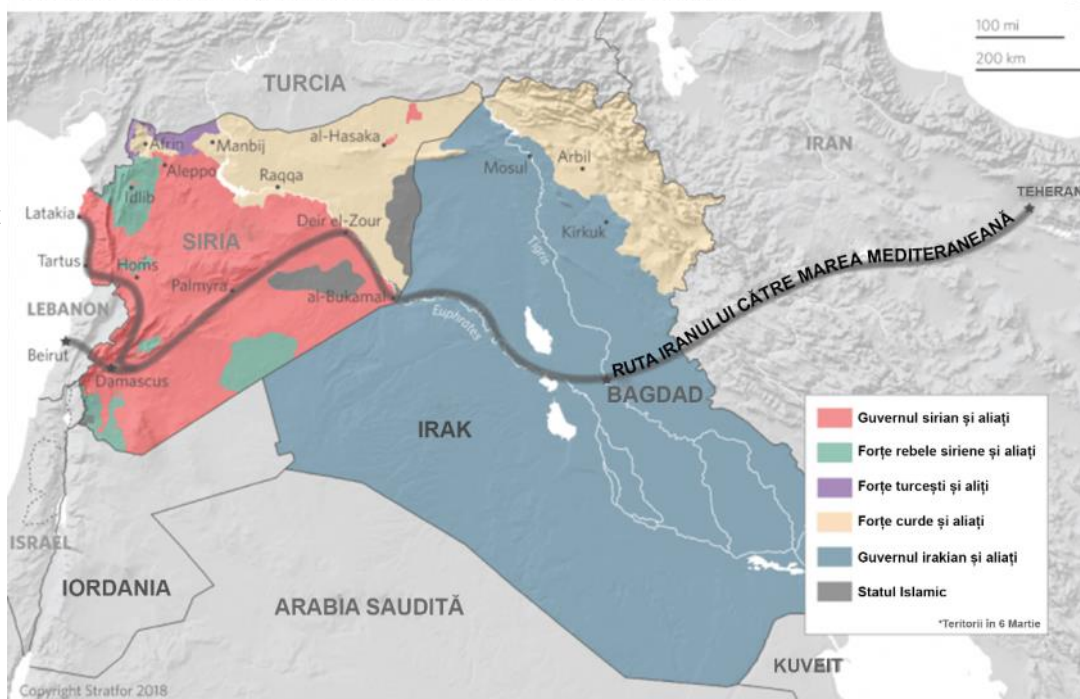
Relațiile privilegiate între regimul baasist alao-uit din Siria și cel duodeciman¹ datează încă din perioada anilor ‘80 a războiului dintre Irak și Iran, perioadă în care la conducerea Siriei s-a aflat Hafez Al-Assad. Istorică ostilitate dintre baasiștii sirieni și cei irakieni a determinat, din partea lui Hafez Al-Assad o aliniere alături de noul regim teocratic iranian, instaurat după revoluția islamică din 1979, împreună cu care a constituit așa-numitul “Front al Refuzului și Rezistenței” (împotriva Israelului și a ocupației israeliene în teritoriile arabe ocupate). Actualul lider sirian, Bashar Al-Assad, a continuat și a amplificat politica pro-iraniană promovată de tatăl său, concretizată, între altele, și prin susținerea de către regimul de la Damasc, a formațiunii libaneze politico-militare Hezbollah, creată, înarmată, echipată și finanțată de gu-

vernul islamic din Teheran, prin intermediul Gardienilor Revoluției Islamice (Pasdaran).

Izbucnirea, în 2011, a războiului civil din Siria și solicitarea adresată Iranului de către autoritățile de la Damasc pentru asistență militară a fost doar începutul unei lungi perioade în care Iranul, în conformitate cu doctrina sa privitoare la “exportul de revoluție” și la expansiune regională. Afluxul intens de potențial uman šiit, de ajutoare financiare și militare cuantificate în miliarde de dolari, infiltrarea elementului persan în inserția social-economică a statului sirian și, nu în ultimul rând, ampla implicare militară iraniană pe frontul sirian – fie cu efective combatante proprii, fie, mai ales, cu un mozaic de miliții šiite iraniene și multinaționale finanțate de Teheran a imprimat războiului din Siria un puternic caracter sectar-

Ruta Iranului și zonele aferente

În afară puterea militară și teritorială din Levant, Iranul exercită și o puternică influență politică în zonă. În următoarele trei luni, în Irak și Lebanon vor avea loc alegeri generale. Iranul va oferi suport aliaților din ambele zone împotriva candidaților susținuți de Arabia Saudită, Emiratele Unite Arabe și Turcia

1. Confesiune musulmană šiită care cunoaște, ca și sunnismul, de altfel, mai multe secte și școli de jurisprudență islamică, trei dintre acestea fiind cele mai cunoscute: *duodecimani*, adepți ai credinței în existența a 12 “imami” ascunși, lideri ai comunității musulmane, ultimul dintre aceștia, urmând, potrivit tradiției, se reîncorporeze ca “Mahdi” –Messia și să coboare pe pământ pentru a salva lumea de la pieire și a instaura domnia universală a credinței islamice; *septimani*, care recunoasc existența a numai 7 imami; *ismaeliții*, sectă de descendență duodecimană dar practicând o variantă heterodoxă a šiismului, în care se întrepătrund elemente alogene preluate din creștinism, zoroastrism și practici hinduiste; *Zeidi ii*, practicanți ai unei mixturi sectare šiită care oscilează între duodecimani și septimani. Duodecimani sunt preponderenți în Iran în care această sectă este, astăzi, religia oficială a Republicii Islamice a Iranului.

confesional care a contribuit în mod substanțial la transformarea frontului din Siria într-un eșichier puternic controlat de šiismul confesional.

Diseminarea ideologiei šiite iranienne în Siria a devenit un proces continuu și sistematic odată cu declanșarea războiului civil sirian, iar aceasta s-a materializat inclusiv printr-o ofensivă infiltrare a cvasi-totalității instituțiilor statale, a economiei, a configurației demografice (prin deplasarea unor întregi comunități confesionale și înlocuirea acestora cu adepți ai šiismului sau chiar prin colonizare cu iranieni šiiti. Astfel, discutarea unei eventuale “eliberări” a Siriei post-conflict de prezența străină – iraniană, în cazul de față, nu va avea șanse serioase de finalizare în condițiile în care o “plecare” reală a iranienilor ar presupune expulzarea unor maive colonii de iranieni transplantați în societatea siriană, mulți dintre aceștia fiind, în prezent, posesori ai unor documente de identitate și cetățenie siriană, eliberate de regimul sirian aflat la putere. Această chestiune devine și mai dificil de soluționat în cazul formațiunilor combatante finanțate și comandate de Iran în cadrul conflictului sirian. Asemenea formațiuni paramilitare sunt susținute și de un alt element-cheie reprezentat de bazele militare implantate de Iran în geografia teritoriului național sirian. Dacă unele din acestea funcționează în interiorul infrastructurii militare siriene, altele, nu puține, constituie entități independente și administrate exclusiv de regimul din Teheran, la Deir Ezzor, Alep, Al-Qusseir, în proximitatea frontierelor cu Libanul, în orașele turistice Zabadani și Bloudan, la cca. 35 km. vest de Damasc și în alte districte.

Confesionalizarea religioasă și militarizarea iraniană a Siriei vor constitui, după toate probabilitățile, factori care nu au fost abordați în niciuna din fazele procesului politico-diplomatic de pacificare a Siriei și vor constitui nu numai piedici dificil de depășit pe cale către normalitate dar și potențiale amenințări pentru securitatea și pacea în proximitatea regională.

ÎN IRAKUL DE DUPĂ DA'ISH VIN ALEGERILE. CU CE PERSPECTIVE?

Reza SHAHRESTANI

La 9 decembrie 2017, primul ministru irakian, Heydar Abbadi, proclama victoria armatei guvernamentale și a aliaților săi asupra grupării jihadist-teroriste “Statul Islamic”, la capătul unui război de trei ani în care “neo-califatul islamic” al imamului Abu Bakr Al-Baghdadi a constituit nu numai o sângeroasă și brutală tragedie, ci și o permanentă amenințare la adresa identității naționale irakiene și a unității teritoriale și a existenței statului irakian însuși.

Odată cu sfârșitul declarativ al entității salafist-teroriste, pentru Irak se deschidea un nou dublu front nu mai puțin problematic și provocator: gestionarea perioadei de după Da'ish, în condițiile remanenței pe teritoriul național a unor serioase reziduuri terorist-islamiste, pe de o parte, și antamarea drumului către revenirea la normalitate și la valorile democrației și reconstrucției identitare, pe de altă parte. Iar un prim pas concret în această direcție va fi făcut în luna mai 2018 când sunt programate a se desfășura alegeri legislative concepute ca un jalon referențial pentru revenirea la suveranitate, echitate și dezvoltare a statului și a societății irakiene.

Scrutinul din luna mai va avea loc în condițiile în care eșichierul intern și ambientul regional al țării dintre Tigru și Eufrat nu duc lipsă de dificultăți și incertitudini care pot constitui serioase obstacole și bariere descurajante cât privește șansele ca viitoarele alegeri să aducă irakienilor împlinirea pariurilor făcute cu propriul viitor.

Este vorba, cu deosebire, de întrebarea dacă războiul împotriva cancerului terorist islamic s-a încheiat cu adevărat. Dacă rezultatele realizate până la anunțul vitorios al lui Heydar Abbadi au marcat o importantă răscruce pozitivă în lupta împotriva jihadismului intern și regional, coaliția antiteroristă multistatală, în schimb, nu și-a atins toate obiectivele pe care și le-a propus.

Căci, în măsura în care, pierzând întreaga geografie pe care a avut-o sub control vreme de trei ani, gruparea radicală a Statului Islamic parcurge un proces de reconversie într-o **organizație clandestină** orientată către revenirea tactică la utilizarea mijloacelor, tehnicilor și tacticilor specifice terorismului clasic și, din acest punct de vedere, informațiile de securitate existente confirmă faptul deloc confortabil că jihadiștii dispun de o logistică aflată în refacere și dezvoltare și care cuprinde adăposturi și baze clandestine de regroupare, depozite de armament și muniție și – nu mai puțin important – un potențial consistent de elemente umane devotate și decise să poarte mai departe flamura neagră moștenită de la “califul” Al-Baghdadi. Luarea sub control efectiv și eficace a marelui deșert și a zonelor tribale în care jihadismul își fixează principalele “capate de pod”, nu va fi deloc o misiune ușoară pentru guvernul central din Baghdad care, el însuși, se luptă pentru a-și consolida puterea într-o țară profund divizată între arabi și kurzi, între sunniți și șiiți și între forțe politice fluctuante și dedicate, mai degrabă, propriilor interese partizanele, decât unității, coeziunii și prosperității naționale.

În același timp, doctrina și conceptele ideologice ale grupării “Da’ish” rămân, în continuare, un orizont seducător pentru populația din regiunile arabe de confesiune sunnită – îndeosebi în vechile fief-uri de la Falluja, Ramadi și Tikrit - dar și între segmentele socio-etnice și confesionale care au fost, în permanență, marginalizate și supuse inechităților și vexațiunilor celor mai diverse atât de către instituțiile guvernului de la Baghdad, cât și de mediile kurde și sectare șiiite din țară.

Pe de altă parte, principalele entități care au contribuit la victoria asupra fenomenului jihadist, respectiv armata irakiană și combatanții din milițiile *șiite* “*Al-Hashd Al-Shaabi*” (Mobilizarea Populară) se simt îndreptățite să-și adjuce statutul de învingători ai “Statului Islamic” și, în consecință”, de actori cu participare prioritară la împărțirea puterii și a beneficiilor care decurg din aceasta.

În atari conjuncturi, guvernul de la Baghdad se află în fața sarcinii deloc simple de a găsi un *modus vivendi* între programele guvernamentale și revendicările celor peste 140.000 de combatanți care au luptat în cadrul “Mobilizării Populare”, fiind cei care, în momente extreme ale războiului, au salvat, nu o dată, armata națională de la derută dacă nu chiar de la prăbușire, înregistrând, potrivit comandanților acestei structuri, pierderi cifrate la cca. 8.000 de morți și 14.000 de răniți. Aceste acte de “bravură” sunt, cu toate acestea, umbrite, de numeroasele acuzații – populare și oficiale - la adresa “mobilizării” căreia i se impută multiple acte ostile, brutale și vindicative la adresa comunității musulmane sunnite, la aceasta adăugându-se și relațiile de deplină obediență a milițiilor față de interesele și politicile Iranului, fapte care au făcut ca liderul acestor formații să fie înscris de către Statele Unite pe lista teroriștilor, el fiind implicat în atacul din 1983 asupra ambasadelor franceză și americană din Kuwait. În perspectiva viitorului scrutin legislativ, “Mobilizarea Populară”, alături de alte formațiuni paramilitare șiite aflate sub umbrelă iraniană, precum “Batalionul Badr” și “Liga virtuozilor” (*Hay’at Al-Nujaba*”) și-a declarat decizia de a participa la alegerile parlamentare, “indiferent de susținerea de care se bucură sau nu în masa electoratului irakian”. Cel puțin liderii “Mobilizării Populare” și-a declarat inclusiv disponibilitatea de a transforma mișcarea într-o entitate independentă, după modelul iranian al “Gardienilor Revoluției Islamice” din Iran. Deocamdată, premierul irakian a anunțat oficial, la 8 martie, decizia guvernului său de integrare a combatanților din această mișcare în forțele naționale de poliție și securitate. Ceea ce nu diminuează cu nimic capacitatea “Mobilizării” de influențare a opțiunilor electoratului la viitorul scrutin.

Rupturile cu caracter vindicativ care fracționează societatea și electoratul irakian nu sunt imputabile numai sunniților în conflictul lor cu șiiți, ele antrenând și alte grupuri sectare și confesionale care, într-un fel sau altul, au fost victime ale relelor tratamente din partea șiiților

și, în replică, a sunniților, atunci când acest lucru a fost posibil. Alegerile din mai se vor desfășura într-un moment al lichidării de conturi între cei care, fie au suferit, fie nu au avut beneficii mulțumitoare de pe urma războiului, fie aspiră la asemenea beneficii prin intermediul jocului electoral la urne. Dacă, în perioada "califatului" lui Abu Bakr Al-Baghdadi, secta zeidită din descendentă shiită, a fost supusă la ample acte de brutalitate greu de imaginat de către asasinii din "Statul Islamic", acum acele ceasului irakian par a se roti în sens invers. Încă din vara anului 2017, *Human Right Watch* relatează, de pildă, despre violurile, torturile și execuțiile colective organizate de comunitățile zeidite din zona metropolei Mossul.

În general, adversitatea sunnito-șiită în Irak se desfășoară într-un climat în care sunniți sunt, de facto, marginalizați și ținuti departe de jocurile politice

Dacă, în contextul evoluțiilor regionale, Irakul și guvernele sale de după îndepărtarea regimului Saddam Hussein au devenit o placă turnantă pe care Iranul o folosește intens pentru promovarea intereselor sale naționale și confesionale la nivelul Orientului Mijlociu arab, primul ministru Heydar Abbadi se află, din perspectiva apropiatului scrutin legislativ, în fața unei duble provocări de modul în care aceasta va fi abordată depinzând, în bună măsură, și șansele la urne ale sale și al formațiunii šiite islamiste Al-Da'wa, din care face parte. Este vorba, pe de o parte, de "corectarea" imagii de anexă a politicii Teheranului și de promotor al hegemoniei šiite în defavoarea celorlalte segmente etnice și confesionale ale societății irakiene. O misiune cu atât mai dificilă cu cât această imagine negativă este profund încrustată în memoria mentalului colectiv prin precedentă guvernare a fostului premier Nouri Al-Maliki, aparținător și el, aceluiași partid islamist šiit "Al-Da'wa". Este vorba, în al doilea rând de "competiția pentru Irak" care se desfășoară între monarhia wahhabită sunnită a Arabiei Saudite și regimul teocratic šiit din Iran, fiecare din cele două puteri regionale încercând fie să mențină (în cazul Iranului) această țară în propria sferă de

influență, fie (ca în cazul Arabiei Saudite), de "smulgere" a Irakului din "chinga" iraniană și trecerea Bagdadului în tabăra saudită – puternic susținută de Administrația americană a lui Donald Trump.

Mizele viitoarelor alegeri legislative sunt decisive pentru viitorul imediat al Irakului. Căci, pe lângă sfidările securitare și de normalizare economico - socială, Irakul este copleșit de un distrugător flagel al corupției care plasează această țară (potrivit unui raport al *Transparency Internațional*) printre primele zece cele mai corupte țări ale mapamondului. Este motivul pentru care premierul Heydar Abbadi declara că, pentru Irak, lupta împotriva corupției este și trebuie să fie o prelungire firească a operațiunilor militare împotriva fenomenului terorist. La bătălia pentru dezrădăcinarea corupției trebuie să participe întreaga societate, mai spune Heydar Abbadi.

Răspunsul societății irakiene - epuizată de atâtea bătălii prin care a fost silită să treacă, va fi aflat la alegerile din mai.

FEDERAȚIA RUSĂ - NOUL PEACEMAKER ÎNTRE PALESTINIEȚII ȘI ISRAELIEȚII ?

Munir SALAMEH, Ramallah

De la demararea, în noiembrie 1991, a așa-numitului "proces Madrid" de negocieri palestiniano-israeliene și până la semnarea, în septembrie 1993, a "Acordurilor de la Oslo", spinoasa cale spre pace și conviețuire între evrei și arabii palestinieni a fost, dominat, trasat, netezit, condiționat de Statele Unite ale Americii – ca "motor" al procesului și ca mediator exclusiv al acestuia. O calitate care pare a se fi epuizat, după aproape 30 de ani, odată cu decizia Autorității Naționale Palestiniene de a nu mai recunoaște Washingtonul drept mediator și "pacemaker" credibil, după ce, la 6 decembrie 2017, președintele american Donald Trump a semnat decizia prin care America recunoaște Ierusalimul drept capitală eternă și legitimă a Statului evreu și decide mutarea în "orașul sfânt" a ambasadei americane în Israel.

Încă de la demararea negocierilor secrete și publice palestiniano-israeliene, partea americană a acționat activ și a reușit marginalizarea până la excludere a fostei Uniuni Sovietice și apoi a Federației Ruse din orice rol semnificativ în derularea contactelor dintre cei doi beligeranți. În ripostă, Moscova și-a asumat propriul rol, jucat pe alt plan – acela de critică și opoziție față de politică israeliană susținută de Washington, îndeosebi în legătură cu procesul implantării de noi colonii evreiești în teritoriile palestiniene autonome. Iar din aceste permanente replici și replici la replici, marii perdanți au fost palestinienii și procesul însuși de soluționare durabilă a “problemei” palestiniene.

Cu toate acestea, de-a lungul celor trei decenii care s-au scurs și, în pofida barierelor, contradicțiilor și lacunelor care au existat, partea palestiniană, reprezentată, juridic, de Autoritatea Națională Palestiniană și de președintele acesteia, Mahmud Abbas, nu au încetat să mizeze pe un posibil rol al Rusiei (în paralel sau în coordonare cu Uniunea Europeană) în deblocarea, reluarea și continuarea dialogului, chiar dacă, în majoritatea lor, aceste pariuri nu s-au concretizat și aceasta din varii motive ținând fie de dinamica diplomației rusești și incapacitatea sa de a oferi alternative acceptabile și viabile, fie legate de strategia și tacticile de negociere adoptate și practicate de partea palestiniană, fie, în sfârșit, de nonconcordanța între abordările israeliene (și americane), pe de o parte, și cele palestiniene (și arabe), pe de altă parte. La aceasta trebuie adăugate și prefacerile profunde pe care le-a cunoscut atât lumea arabă, zguduită de tăvălugul așa-zisei “primăveri arabe”, cât și comunitatea internațională pentru care revirimentul fundamentalist terorist și coalizarea multinațională împotriva acestuia, a însemnat o schimbare radicală în ierarhia priorităților de politici externe, ierarhie în care, atât în raport cu lumea arabă, cât și cu comunitatea globală, chestiunea palestiniană a intrat într-un con de umbră deasă și persistentă. Nu pe ultimul loc între factorii cu efect negativ asupra procesului de negocieri se regăsește situația dramatică pe

care corpusul politic palestinian a cunoscut-o cu începere din anul 2006, când, în urma alegerilor parlamentare, societatea, elitele politice și coeziunea palestiniană au fost fracturate prin tuptura violentă survenită între cele două principale organizații palestiniene – Fatah, în Cisiordania și mișcarea islamistă Hamas, în Fâșia Gaza – care a instituit, de facto, apariția a două entități palestiniene pe care comentatorii le-au numit Fatahland, respectiv Hamasland, rebarbative, în egală măsură, la numeroasele tentative, inclusiv arabe, de reconciliere. Paralizia politică pe care instituțiile legislative și executive palestiniene au cunoscut-o s-a adăugat, astfel, la argumentele invocate de partea israeliană pentru care nici o negociere nu este posibilă în condițiile în care partea palestiniană nu se prezintă ca un preopinent coerent și credibil.

Într-o asemenea stare de “moarte clinică” a dialogului, a survenit și amintitele decizii ale Administrației Trump referitoare la Ierusalim, decizii în urma cărora Autoritatea Națională Palestiniană a decis să nu mai recunoască și să nu mai accepte rolul de mediator și de factor motrice al Statelor Unite în deblocarea și derularea negocierilor cu statul israelian. Altfel spus, conducerea de la Ramallah a decis să nu mai participe la nici o formă de contacte și tratative cu Israelul care ar fi puse, într-o formă sau alta, sub auspicii americane.

În aceste condiții în care palestinienii văd în decizia lor un “vârf de lance” care să destrame individualismul și exclusivismul american, a intervenit prima reacție substanțială din partea Federației Ruse, reacție care a constat dintr-o serie de semnale încurajatoare cât privește disponibilitatea Moscovei de a se implica în dezghețarea negocierilor palestiniano-israeliene, cel mai recent, în acest sens, fiind anunțul făcut de șeful diplomației ruse, Serghei Lavrov la reuniunea pentru dialog internațional organizată, la 19 februarie 2018, sub auspiciile “Clubului Valdai”. Atunci, Serghei Lavrov anunța, în intervenția avută în cadrul lucrărilor, că țara sa “este gata să găzduiască negocieri palestiniano-israeliene, fără condiții prealabile”. În context, demnitarul rus a ținut să

reamintească că Rusia a acționat în permanență, în cadrul colectiv al Comisiei Internaționale Cvadripartite ("Cvartetul" compus din Rusia, SUA, ONU și Uniunea Europeană), considerând că nici un stat nu este în măsură ca, acționând individual, să conducă negocierile către finalitatea dorită.

La rândul său, președintele palestinian Mahmud Abbas și-a susținut noua viziune despre formatul de desfășurare a tratativelor în cadrul reuniunii extraordinare a Consiliului de Securitate din 20 februarie 2018. În cuvântul rostit cu acest prilej, liderul palestinian s-a pronunțat pentru convocarea, la mijlocul anului în curs, a unei conferințe internaționale de pace care să convină, între altele, asupra unui mecanism internațional pluripartit care să asiste și să sprijine părțile beligerante în realizarea unei soluții globale a tuturor chestiunilor legate de structura finală și definitivă a păcii între palestinieni și israelieni.

Într-un fel, Federația Rusă nu este străină de abordarea lui Mahmud Abbas, cel puțin în măsura în care acesta a sugerat ca o asemenea conferință de pace, sau o reuniune pregătitoare a acesteia să se desfășoare la Moscova, în conformitate cu Rezoluția 1850 a Consiliului de Securitate, avându-se în vedere statutul Federației Ruse de membru permanent al Consiliului de Securitate și de principal constituint al Cvartetului Internațional pentru negocierile palestiniano-israeliene.

Disponibilitatea anunțată de Serghei Lavrov a fost confirmată și într-un comunicat comun al ministerelor de Externe rus și israelian, după o întrevedere pe care ministrul-adjunct Mihail Bogdanov a avut-o, la 20 februarie, cu un director general-adjunct în Ministerul israelian de Externe. Or reafirmarea oficială și comună a celor spuse de Serghei Lavrov la întâlnirea de la "Clubul Valdai" semnifică un lucru nu lipsit de importanță și anume acela că Federația Rusă este dispusă să ia în considerație observațiile și rezervele pe care Israelul le-ar

putea formula cât privește implicarea individuală Rusiei. Iar aceasta ar însemna, la rândul său, ca nivelul de concretețe și de realizări în această formulă ar fi situat, inevitabil, sub cel maximal obținut de palestinieni prin acordurile de la Oslo. Este o realitate care nu coincide cu viziunea lui Mahmud Abbas și cu așteptările sale de la un viitor posibil rol al Rusiei ca înlocuitor al Statelor Unite în postura de mediator.

Deocamdată este îndoielnic că înlocuirea echipei americane a lui Donald Trump cu echipa de diplomați a lui Vladimir Putin și a lui Serghei Lavrov va aduce valori noi și mai bogate decât cele oferite de americani. Mai întâi, pentru că "divorțul" abrupt al lui Mahmud Abbas de "filiera americană" a fost mai degrabă un act de vendetă pentru rezoluția lui Trump privind orașul Ierusalim și nu o consecință a unor argumente legate punctul de mecanismul negocierilor. În al doilea rând, pentru că Rusia nu a oferit, până acum și nu va fi în măsură să ofere o viziune reformatoare și o concepție originală despre ceea ce trebuie să însemne pacea durabilă între palestinieni și israelieni. În al treilea rând, pentru că relațiile dintre Vladimir Putin și premierul Benjamin Netanyahu nu sunt mai puțin cordiale decât legăturile dintre Administrația Trump și premierul israelian. Iar o asemenea cordialitate – chiar fiind justificată prin interese – va dura atât cât războiul din Siria va continua și cât viitorul relațiilor dintre Federația Rusă și Iran rămâne incert.

Presupunând că Rusia este disponibilă pentru a -și asuma un rol dificil, inclusiv prin activarea "foii de parcurs" a cvartetului, o reușită a rolului sau va fi nesigură în condițiile în care conducerea palestiniană însăși nu-și va revizui fundamental atât atuurile de forță de care dispune, cât și slăbiciunile care o erodează. Fără o poziție convingătoare, credibilă și unitară a palestinienilor, Vladimir Putin nu va putea să realizeze mai mult decât nu au realizat Administrațiile americane de până astăzi.

**Ambasador prof. Dumitru
CHICAN**

Cu câteva decenii înainte ca lumea arabă a Orientului Mijlociu și, prin extensie, comunitatea internațională să cunoască rapida explozie și ascensiune a războiului împotriva revirimentului salafist jihadist, comunitatea arabo-o islamică a devenit eșichier al unui alt gen de conflict religios care, declanșat încă din perioada timpurie medievală a islamului, s-a transformat, în timpurile moderne și, mai exact, după victoria revoluției islamice iraniene animată și condusă, în 1979, de ayatollahul Ruhollah Khomeyni, într-o coordonată definitorie pentru evoluția Orientului Mijlociu din ultimul timp și până în zilele noastre. Și este vorba de conflictul politico- religios dintre comunitatea musulmană sunnită majoritară și cea șiiită minoritară în ansamblul global al demografiei islamice. Simplificat și încorsetat în sintagme intrate, deja, de mai multă vreme, în bagajul lexical al discursului politic, politologic și sociologic contemporan, precum “semiluna șiiită”, “arcul șiiit”, “coridorul șiiit”, “tabăra șiiită” aflată în relații adversative cu “tabăra sunnită”, conflictul a fost tot mai frecvent, prezentat insistent până la asimilare cu “filiera iraniană” – o manieră de abordare și cercetare care, ignorând un mileniu și jumătate de istorie a islamului, acordă exclusivitate rolului pe care regimul teocratic iranian, ideologia și doctrina politică a acestuia îl au în crearea, menținerea și aprofundarea clivajului care separă “națiunea islamică” – *umma*.

Odată cu prăbușirea teritorială și militară a grupării extremist-juhadiete “Statul Islamic” – de sorginte ideologică și doctrinară sunnită - și avansul războiului civil din Siria către o victorie a regimului baasist din Damasc, aliat al Iranului, este avansată tot mai insistent o victorie finală a šiismului iranian în confruntarea sa cu

DE LA “ARCUL ȘIIT” LA “SEMILUNA ȘIITĂ” TRECÂND PRIN “CORIDORUL ȘIIT”

confesionalii sunniți, victorie animată de spirit revoluționar și de ambițiile expansive ale Iranului, bazate pe teoria khomeynistă a “exportului de revoluție” (șiiită). Or abordarea și înțelegerea acestor dimensiuni al competiției care se desfășoară în interiorul islamului presupune o analiză mai aplicată a nuanțelor și detaliilor care, cel mai adesea, sunt exilate de cercetători în spațiul notelor de subsol.

*

Există o realitate care nu poate fi nici ignorată și nici negată și anume aceea că, în primul deceniu al acestui secol, marcat de căderea guvernului Taliban în Afghanistan și înlăturarea de la putere a regimului baasist irakian al lui Saddam Hussein și până la semnarea, în iulie 2015, a “acordului nuclear” între Teheran și comunitatea occidentală, Iranul a promovat o intensă politică de ascensiune regională, concretizată, între altele, prin expansiunea influenței sale în Irak și Liban și implicarea Iranului ca actor major în derularea războiului civil din Siria sau în “războiul prin interpuși” cu inamicul său istoric saudit, război derulat în sudul yemenit al Peninsulei Arabice. Argumentul oferit de identitatea confesională șiiită este, în retorica Teheranului, un pilon de susținere a ambițiilor expansive regionale ale regimului teocratic. Având o populație care, în procent de peste 90%, aparține confesiunii šiite, Iranul se auto-plasează ca primul și singurul reprezentant al unei confesiuni religioase minoritare la nivelul Orientului Mijlociu și al Golfului Arabo-Persic. Dar argumentul identitar confesional nu este suficient, prin el însuși, pentru a înțelege orientările expansioniste ale Iranului. În acest sens, cunoașterea manierei în care guvernarea iraniene își definesc propria politică externă nu poate fi decât benefică.

De la dispariția biologică a ayatollahului Khomeyni, în 1989, și trecerea curentului “revoluționar” pe un plan secund, în favoarea curentului “pragmatic” în elaborarea politicilor

interne și externe, Republica Islamică a implementat și o altă schimbare conceptuală prin așezarea la temelia statului a principiului referitor la interesul regimului (*maslahat – e – nezam*) urmat, abia apoi, de principiile referitoare la factorul religios. Iar noul principiu prioritar a fost elaborat în jurul unui sincretism în care se întâlnesc factorii politic, confesional și istoric care construiesc imaginea unei “națiuni asediate” și nevoită să acorde maximul de atenție evoluțiilor din proximitatea regională și din ambientul internațional. Astfel, pentru analiștii, planificatorii și decidenții iranieni, statul iranian are datoria de a identifica în permanență și pune în practică inițiative care să transforme amenințările în oportunități sau, cel puțin, să la reducă la un minimum suportabil de pericolozitate. În fapt, asemenea inițiative se caracterizează prin descoperirea și exploatarea oricărei breșe deschise de ceilalți actori sau provocate acestora prin intermediul unor “francize” aflate mereu în prima linie de confruntare. Iar în acest al doilea caz este vorba de actori non-statali formați, crescuți și educați de Iran în “vecinătatea apropiată”. Această tactică, inițiată în Liban, în anii '80, prin crearea și dezvoltarea formațiunii politico-militare “Hezbollah”, a fost reluată și este aplicată, astăzi, în Siria și Irak. Cu toate acestea, “arma șiiită” nu este singura în panopia instrumentelor create și folosite pentru realizarea aceluia “cordon de securitate” (*harim – e-aminiyat*) în care Teheranul țintește să transforme vecinătatea apropiată. De la kurzii irakieni la milițiile de mercenari șiiți aduși din statele asiatice, până la Hamasul palestinian și la alianța politică cu regimul alaouit sirian al lui Bashar Al-Assad, promovarea diversității este un factor descriptiv pentru politicile iraniene.

Mai mult decât realizarea unui “pan-șiism” regional, ambiția regimului iranian este aceea de a împinge cât mai departe amenințările securitare la adresa frontierelor sale. Susținerea necondiționată pe care Iranul o acordă regimului aliat din Damasc este o dovadă peremptorie a politicii iraniene de a-și crea și menține aliați în proximitatea sferei sale de interese securitare și naționale. Aceeași

afirmație este valabilă și în cazul milițiilor irakiene șiite “Mobilizarea Populară” (*Al-Hashd Al-Shaabi*) create și instruite de “Gardienii iranieni ai Revoluției Islamice”.

Nu în ultimul rând, buna funcționare a “politicii de vecinătate securitară” a Iranului, depinde în bună măsură de coeziunea eșichierului politic intern. Or, după ce belicosul președinte Ahmadinejad a reușit “performanța” de a produce o primă fractură în sânul regimului, succesorul său, președintele Hassan Rohani își exercită mandatul pornind de la prioritatea care trebuie acordată unității și convergenței între diferite cercuri, văzând în aceasta o condiție sine qua-non pentru diminuarea și, în măsura posibilului, eliminarea stării de izolare în care se află Republica Islamică pe plan regional și internațional. În prima săptămână a lunii martie, șeful diplomației franceze Jean-Yves Le Drian, a efectuat o vizită la Teheran, concepută în spiritul ofensiv al “cocoșului galic” și având drept scop convingerea regimului iranian să renunțe la “ingerințele în problemele interne ale statelor vecine și să înghețe programele în domeniul producerii de rachete ofensive cu diferite raze de acțiune”. Inspirată de gândirea intempestivă a președintelui Emmanuel Macron, vizita a fost caracterizată, inclusiv la Paris, drept un “eșec neplăcut”, fapt confirmat și de declarațiile ulterioare făcute, în termeni duri, chiar de “ghidul suprem” Ali Khamenei potrivit căruia problemele existente între Iran și vecinii săi, precum și rolul regional al Iranului țin de relațiile directe între statele din regiune, pot fi rezolvate prin negocieri și nu au nevoie de intervenția – pe care nimeni n-a cerut-o - a Franței sau a oricărui alt stat extra-regional. “Și-au rezolvat occidentalii propriile probleme, pentru a se amesteca în probleme cu care nu au nici o legătură?” se întreba “îndrumătorul suprem” de la Teheran.

*

Se poate constata că așa numitul “arc șiiit”, ca și mai vechea sintagmă a “semilunii șiite” sau, mai recentul concept de “coridor șiiit” pe care Iranul îl dorește realizat pentru ieșirea la “apele calde” ale Mediteranei nu sunt, în primul rând, expresii

ale unor realități sau abordări culturale și religioase, ci au un caracter și obiective eminamente politice. Asistența multiformă pe care Iranul o oferă regimului sirian constituie, înainte de toate, un act inspirat de calcule strategice și menit să evite căderea unui regim loial și acapararea puterii în Siria de unul sau mai multe curente sunnite apropiate regimului monarhic wahhabit sunnit de la Ryad și, în general, sunnismului acreditat ca religie oficială de ansamblul monarhiilor arabe din Golf. În conformitate cu propria sa doctrină politică și securitară, regimul iranian se străduiește să interpreteze, în Siria, aceeași partitură care i-a permis să-și asigure o prezență și o influență incontestabilă în viața politică internă a Libanului. Din această perspectivă, “arcușii” preconizat de Iran poate fi privit, mai degrabă, ca un “arc al Rezistenței” și prelungire în geografia politică a mai vechiului “front al rezistenței și refuzului” în care Iranul și Siria lui Hafez Al-Assad și a lui Bashar Al-Assad, alături de Hezbollahul libanez, au constituit pilonii de sprijin. În acest fel, Iranul a reușit să-și creeze o amplă rețea de entități clientelare prin mijlocirea cărora a realizat și o infrastructură paramilitară, un control asupra mediilor de afaceri și financiare și o inserție profundă în țesătura socială a “vecinătății apropiate” pe care o controlează și o influențează.

Permit, toate acestea, afirmația că ne aflăm în fața unei victorii a Iranului în “spațiul său vital de securitate”? Un răspuns la această întrebare este prematur și nesigur. Nu trebuie ignorat faptul – cu rădăcini și tradiții istorice – că nu sunt puține comunitățile locale šiite care se identifică, fundamental, prin propriile specificități naționale și prin apartenența de cetățenie la statele naționale în care trăiesc și cărora li se supun înainte de toate. În aceeași măsură, trebuie avut în vedere că autoritatea spirituală cu care “ghidul suprem” iranian – fie el defunctul Khomeyni sau actualul Ali Khamenei – este departe de a fi recunoscută ca referențial absolut pentru întreaga comunitate šiită a lumii islamice. Conceptul însuși de “republică islamică” și cel de *velayet-e-faqih* (supunere absolută față de ghidul suprem) sunt contestate, chiar în Iran și

Irak, de proeminenți clerici și lideri ai unor școli de jurisprudență islamică. “Arcușii” se vede, astfel, confruntat cu disensiuni contestate și influențat, în sensul acceptării sau al respingerii, de către specificitățile și comportamentele comunităților šiite locale.

Constatările de mai sus nu sugerează, cu necesitate, că evoluția rolului și a pozițiilor regionale ale Iranului își estompează importanța în raport cu domeniul cercetării și al măsurilor pragmatice în plan politic, economic și militar. Dezvoltările, pe termen mediu și lung, ale situației generale din zona Orientului Mijlociu și a Golfului Arabo-Persic generează prin ele însele ecuații noi și imprevizibile în care numeroși factori interni, regionali și globali se intersectează și intră în coliziune de cele mai multe ori, creând obstacole chiar pentru planurile Republicii Islamice care, în anumite circumstanțe, ar putea să se prezinte ca un colos cu picioare de lut.

Cum vor reacționa, în perspectivă, comunitățile šiite naționale față de programele doctrinare ale regimului teocratic? Care ar putea să fie, în viitor reacția – confesională, de data aceasta - a sunnismului și a susținătorilor săi instituționali și statali, în frunte cu monarhiile arabe din regiune? Cum vor reacționa puterile regionale și extraregionale, Israelul, în primul rând, de conivență cu Statele Unite și cu Arabia Saudită față de viitoarele mutări ale Teheranului pe “tabla de șah” a complexului conflictual pe care îl cunoaște regiunea Orientului Mijlociu?. Situația regională este tensionată și poate degenera într-un conflict ale cărui amploare și consecințe sunt greu previzibile în momentul de față. Și care va fi “reacția la reacții” a regimului teocratic, prizonier între adversitatea regională și ambițiile sale de ascensiune la statutul de actor principal în geografia politică regională și nu numai?

“Semiluna šiită” este un concept care, pe la 1900, s-a dezvoltat din sintagma geopolitică “Semiluna fertilă” introdusă de arheologul american James Henry Breasted pentru a desemna arealul geografic fertil în care erau incuse Irak, Siria, Liban, Israel, Palestina,

Iordania, Egipt, Cipru, precum și zonele de graniță între Turcia și Iran.

Pentru Iran și, pentru actorii – amici sau inamici- ai acestuia, Semiluna și-a pierdut simbolistica mistică și religioasă pentru a deveni un domeniu de manifestare a politicii religioase și al religiei politice. O astronomie capricioasă care poate face, oricând, surprize de natură să îi coboare pe actori din sferele cosmice la realitățile care amenință întreaga umanitate în egală măsură.

SIRIA: ANUL AL VIII-LEA

Maher NABOULSI, Damasc

La 17 martie, Siria a pășit în cel de-al optulea an de război civil. Intrarea în noul an al distrugerilor și al vărsării de sânge s-a săvârșit pe "Drumul Damascului", din partea răsăriteană a oazei care îmbrățișează și hrănește acest oraș locuit fără întrerupere, veacuri după veacuri, încă de la înființare. Astăzi, pe acest drum al Damascului în praful căruia și-au lăsat urmele sandalelor Apostolul Pavel și Sfântul Toma se învrăjbesc tancurile, batalioanele înarmate până în dinți și, printrea ceste, strecurându-se, pe lângă pâlniile craterelor mușcate în pământul din oaza Ghouta (căci Ghouta, în limba arabă veche tocmai aceasta înseamnă, oază) cortegiile fantomatice ale nefericiților siliți să-și caute, chiar și prin crăpăturile pământului, un adăpost împotriva morții venite din ceruri și de pe pământ să ucidă în numele unei democrații cinice, ori al unui islam nu mai puțin fățarnic.

Rândurile de față sunt scrise în chiar ziua în care, la urne, pravoslavnicii ruși îl reasează pe Vladimir Putin în jilțul prezidențial, sărbătorind o victorie dinainte știută întru slava și măreția Maicei Rusii. Iar peste pământul pârjolit al oazei damasciene Gouta aeroplanele Suhoi decorează victoria cu multicolore covoare de bombe sub care gemetele răniților și răsuflările din urmă ale celor sfârtecați de explozii nu mai sunt auzite de nimeni și nu mai impresionează pe nimeni.

Rândurile acestea sunt scrise în zilele în care

Excelența Sa doamna Nikky Haley, trimisă de "America über alles" s-o reprezintă, ca ambasadoare pe lângă organizația restului lumii, vestește urbi et orbi intenția infailibilului Donald Trump de a-și trimite, încă o dată, pentru a duce "pacea americană", rachetele de croazieră lansate de pe mările lumii asupra Damascului - amenințat și el să împărtășească soarta Alepului și să fie prefăcut în ruine și grote, după ce a rezistat hoardelor de năvălitori, veniți din toate colțurile pământului, întru slava lui Zorobabel, a lui Zoroastru, a lui Christos și a lui Mahomed.

Rândurile acestea sunt scrise în zilele în care, braț la braț cu Marianne, cea cu coiful ei frigian și purtând pe umăr cocoșul galic, cu ochii privind spre bagheta dirijorului de la White House și spre fantomele generatoare de nostalgii ale bravului general Gouraud – cel care a făcut să dispară Al-Sham – Siria Mare- și a grizonatului diplomat Georges François Picot - un alt jucător cu creionul pe harta Orientului Mijlociu - amenință și el cu un nou Waterloo împotriva Damascului – cu rachete sofisticate și tot pentru a aduce Siriei pacea, se înțelege!

*

Intrarea Siriei în al optulea an de calvar a avut drept fundat un peisaj în care confruntările, orgoliile și competițiile regionale și internaționale pentru acapararea a ceea ce a mai rămas din această țară sau, în extremis, pentru a -i împiedica pe ceilalți actori concurenți să facă același lucru au ajuns la un apogeu dincolo de care, în mod firesc, ar trebui să nu mai existe nici o treaptă în scara suitoare către un oniric apogeu precedat de particula "mega" sau "hiper". Iar această încrâncenare este cu atât mai dezamăgitoare și mai intexplicabilă, cu cât ea vine după încheierea unui an în care începuse să prindă contur speranța că Siria se apropie de momentul trecerii de la război la starea de pace. O speranță susținută și de o flexibilizare a rigidității reciproc manifestate de Federația Rusă și de America. Chiar dacă această relativă "dezescaladare" în climatul raporturilor dintre cei doi principali jucători pe eșichierul conflictului sirian a fost una șubredă și

vremelnică, se mai putea vorbi de un “proces de pace” desfășurat la Geneva, “de un “proces Astana”... Vladimir Putin a declarat, chiar dacă prea devreme, că “războiul din Siria este, practic, încheiat” și că Rusia va proceda la retragerea mașinii sale de război desfășurată în Siria, ca prim pas consistent către o abordare serioasă a încheierii conflictului și a convenirii unei soluționări politice a dosarului sirian. Dar, ajuns în fața fazei finale, eșichierul sirian a revenit brusc la starea anterioară, cu diferența că războiul, chiar și cel irațional pentru “eliberarea” părții orientale a zonei Goutha (care, la data elaborării acestui articol, trecuse, în proporție de 80%, sub controlul regimului) nu mai este un “război intern”, între armata loialistă și opoziție (redușă și aceasta, la formațiunile islamiste radicale, în frunte cu Al-Qaida), ci a devenit o confruntare, aproape exclusivă, între actorii regionali și extra-regionali. Se vorbește, astfel, nu atât de un “război civil” sirian”, ci de un conflict regional și internațional la scară (deocamdată) redusă. Perspectiva negocierilor pentru o pace în care puterea să fie împărțită între opozanți și regim a devenit, deja, o sintagmă lipsită de conținut și de sens. Rusia a eșuat lamentabil – realitate constatată, mai ales, după “runda Soci” a procesului de negocieri - în rolul de mediator pe care și l-a asumat de a oferi sau de a impune un modus vivendi între regimul de la Damasc și opoziția politico-militară. Așa-numitele zone de “dezescaladare” propuse de Moscova în cadrul “procesului Astana” nu au fost cu adevărat operaționale și au trecut, deja, la capitolul “istorie”, singura excepție care, încă, este viabilă, fiind enclava de “non-conflict” din sud-vestul Siriei. Pe de altă parte, strategia rusească de a menține sub control evoluțiile de pe front a fost edificată, în esența sa, pe recursul la serviciile aviației de bombardament care provoacă pagube și distrugerii disproporționate în comparație cu avantajele tactice obținute. În atari condiții, se poate spune că rolul decisiv în viitoarele evoluții la sol, revine Iranului și într-o măsură mai limitată, Turciei.

Pariul pe care unii analiști și decidenți occidentali îl fac mizând pe apariția unor falii majore în cooperarea și alianța dintre Moscova și Iran este, cel puțin pentru viitorul previzibil, nerealist. Criticii relațiilor dintre Vladimir Putin și regimul teocratic din Teheran ignoră, voi sau nu, că rațiunile care susțin această “alianță” între slavi și persani nu vizează și nu este generată doar de conflictul sirian, ci depășește dimensiunile acestuia prin comunitatea sau contiguitatea de interese pe care cele două state le au la nivel regional și în contextul noului război rece în care Iranul reprezintă o prețioasă “monedă de schimb” în competiția dintre Kremlin și Casa Albă. Iar liantul acestor relații – în Siria- este cu atât mai mult unul menit să dureze, cu cât, în pofida declarațiilor belicoase ale birocratilor de la Casa Albă și Pentagon, Bashar Al-Assad nu mai prezintă interes – așa cum declara chiar generalul american Joseph Votel, șef al Comandamentului Central al armatei americane. Pentru partea americană, Bashar Al-Assad este necesar doar în măsura în care ar putea fi invocat ca autor al unor “atacuri cu gaze letale” care – dovedite sau nu - pot oferi Staelor Unite proleguri prețioase de a se face prezente în Siria sub pretextul “luptei împotriva Statului Islamic”. În general, strategia americană pentru Siria continuă să fie una cețoasă și bazată pe un complex de factori și obiective între care: 1. continuarea campaniei împotriva a ceea ce a mai rămas din “Statul Islamic”, 2. extirparea influenței regionale a Iranului teocratic pentru care Siria constituie un important punct de plecare, renunțarea la frontul sirian fiind văzută, la Washington drept o aruncare definitivă a Siriei în talgerul balanței iraniene și 3. menținerea sine-die a unei prezențe americane în estul Siriei “utile” unde sunt concentrate principalele resurse și rezerve agricole, hidrologice și petroliere ale Siriei, cu prelungiri în zăcămintele energetice din Irak.

Anul care a trecut a fost caracterizat, în raport cu frontul sirian, prin încă doi factori nu lipsiți

de importanță și greutate, respectiv implicarea militară nemijlocită a Turciei în război, cu pretenții de reconfigurări teritoriale justificate de lichidarea amenințărilor pe care minoritatea kurdă din Siria le reprezintă pentru securitatea națională turcă și, în al doilea rând, renunțarea de către Israel la postura de spectator aflat în expectativă și trecerea activă la o poziție ofensivă ca nou actor angajat în evoluțiile interne ale frontului sirian.

Înmulțirea actorilor regionali și internaționali, precum și acerba competiție între aceștia pentru a-și asigura controlul și promovarea intereselor proprii face puțin probabilă – cel puțin pentru viitorul pe termen mediu – o restabilire a controlului și suveranității regimului Bashar Al-Assad pe întregul teritoriu național sirian existent la 17 martie 2011. Astfel încât discursul despre o reconfigurare a hărții politice și geografice a Siriei viitoare rămâne de actualitate.

ACELAȘI "DA'ISH" ...ALTĂ GEOGRAFIE

Dinu COSTESCU

După patru ani de sângeros război împotriva grupării jihadist-teroriste autointitulate "Statul-Islamic – Da'ish", coaliția internațională condusă de Statele Unite ale Americii, la unison cu guvernul irakian și aliații regimului sirian – Federația Rusă, Iranul și Turcia – au putut să proclame, poate cu un entuziasm prematur, moartea falsului "califat islamic". Anunțul acestei victorii venea după eliberarea marilor capitale și fief-uri pe care organizația teroristă le -a deținut în Irak și Siria, la Mossul, Kirkuk, Falluja, Ramadi, Rakka, Palmyra, Kobane și, în general, pe marea parte a teritoriilor naționale ale celor două state arabe menționate

Este evident că pierderea cvasi-totală a

geografiei și demografiei aflate sub ocupația grupării criminale a "califului" Abu Bakr Al-Baghdadi a însemnat privarea acestora de principalele resurse strategice, materiale, economice sau având rezonanțe simbolice, după cum a însemnat, în același timp, blocarea coridoarelor de afluire către "fronturile Da'ish" a migranților arabo-musulmani, occidentali, asiatici sau africani candidați la statutul de "mujahedini" și "martiri pentru cauza lui Allah", cât și o semnificativă diminuare a gradului de pericolitate și amenințare teroristă pentru comunitatea internațională, în general, și pentru Europa occidentală, cu deosebire..

Cu toate acestea, rămâne de actualitate a întrebare cât privește măsura în care pierderile suferite de de "Statul Islamic" în plan spațial geografic constituie prin ele însele un argument destul de puternic pentru susținerea afirmației că gruparea salafistă Da'ish nu a fost, încă, distrusă în profunzime și ireversibil. Cel puțin trei elemente pot fi invocate în acest sens:

1. Controlul totalitar pe care "Da'ish" l-a exercitat vreme de 3-4 ani asupra unor populații măsurând câteva milioane de oameni a permis efemerului "stat" al imamului Al-Baghdadi și sistemului său să implementeze în regiunile și zonele ocupate o vastă și adânc înrădăcinată rețea care să-i permită continuitatea în condițiile războiului de gherilă urbană și rurală de durată și în profunzimea societăților ambiante;

2. În condițiile punctuale în care a apărut, a evoluat și a acționat pretinsul "stat" islamic, pierderea teritorială nu înseamnă cu necesitate și o deconstrucție și o disoluție a fundamentelor doctrinare, ideologice și "morale" pe temelia cărora a fost posibilă apariția și reziliența fenomenului salafist jihadist în forma ultra-radicală a "califatului" din Levant;

3. Abu Bakr Al-Baghdadi și-a organizat "statul" potrivit unei împărțiri teritoriale a acestuia în emirate și "vilayete" atât în perimetrul spațial oferit de Irak și Siria, cât și la nivel regional și global văzut din perspectiva proiectată a viitorului califat musulman mondial.

După modelul matricei siro-irakiene a avut loc o dezvoltare expansivă și multidirecțională a

prezenței "Da'ish" prin crearea unor "francize" ad-hoc, prin afilierea la ideologia și programele "statului islamic" a unor grupări și entități salafist-jihadiste deja existente ca descendenți doctrinari ai rețelei Al-Qaida sau ai altor mișcări și curente islamist-radicale autohtone în diferite țări ale lumii.

În momentul de față se poate constata că "imperiul" "Da'ish" se întinde în teritoriul a două continente – Asia și Africa – unde este reprezentat de peste 20 organizații și grupări care, între anii 2014-2016, și-au declarat afilierea la "califatul lui Abu Bakr Al-Baghdadi sau susținerea acestuia fie prin executarea de acțiuni teroriste, fie prin campanii de prozelitism și diseminare a ideologiei radical-islamiste, fie în alte forme adaptate la specificitățile geografice, demografice și sociale ale mediului în care acestea acționează. Existența acestor filiale locale permite doctrinei jihadiste a "Statului Islamic" să renunțe la teoria lansată de Ossama Bin Laden referitoare la "atragerea inamicului în pământul Islamului" (înțeles la vremea respectivă, ca sinonim al Orientului Mijlociu arab) și înlocuirea acestora cu concepția ofensivă potrivit căreia jihadismul este, de data aceasta cel care se face prezent în "tabăra apostatilor și a cruciaților", prin mijlocirea mozaicului de structuri diseminate pe meridianele continentelor. De altfel, acest lucru a fost, deja, demonstrat prin acțiunile teroriste executate de aceste francize sub emblema "Sa'ish" și în numele acestuia în diferite regiuni ale lumii (vezi imaginea)

În atari conjuncturi și, mai ales, în condițiile în care mișcarea salafist-jihadistă din ariile extreme – Extremul Orient, Asia de sud-est și centrală, Maghrebul și Mashrequl arab, Africa Negră, Cornul Africii și Marea Roșie, sudul Peninsulei Arabice – întâmpină o rezistență redusă, sporadică și inefficientă din partea guvernelor locale sau ale instituțiilor statale aflate în stare de faliment, este de prevăzut mă paradigma "Da'ish" va continua se să manifeste și, implicit, să ofere o bază teritorială, umană și logistică și aceasta într-o măsură suficient de mare pentru a susține afirmația că "fenomenul

“Da’ish” este, încă, departe de orizontul extincției.

Repartiția geograficăa principalelor grupări jihadiste afiliate “Statului Islamic

Țara, regiunea	Gruparea
1. Afghanistan	Între 1.0000 -3.000 combatanți
2. Pakistan	<i>Harakat Al-Khilafa wa-l-Tawhid</i> (Mișcarea pentru Califat și Monoteism)
3. Indonezia	- <i>Jamaat Ansar Al-Tawhid</i> (Gruparea Partizanii Monoteismului) - Mujahidun Indonezia Timur
4. Filipine	- <i>Ansar Al-Khilafa</i> (Partizanii Califatului) - Mujahidinii Musulmani pentru Libertate
5. Uzbekistan	- Mișcarea Islamică din Uzbekistan - Statul Islamic Khorassan
6. Turkestan	Partidul Islamic (Uigur)
7. Tunisia	<i>Kataeb Al-Okba</i> (Brigăzile Al-Okba)
8. Algeria	Mișcarea Al-Murabitun
9. Libia	<i>Majlis Shoura Shabab Al-Islam</i> (Consiliul Consultativ al Tineretului Musulman)
10. Egipt și Gaza	- <i>Jund Al-Khilafa</i> (Armata Califatului) - <i>Ansar Beit Al-Maqdes</i> (Partizanii Ierusalimului), în Sinai - <i>Jaysh Al-Islam</i> (Armata Islamului), în Gaza
11. Sudan	<i>Ansar Al-Tawhid</i> (Partizanii Monoteismului)
12. Mali	Statul Islamic din Marea Sahară (ISGS)
13. Niger	ISGS
14. Nigeria	Boko Haram
15. Burkina Fasso	ISGS
17. Uganda	Statul Islamic- Somalia, Kenya, Tanzania, Uganda (ISSKTU)
18. Camerun	ISSKTU
19. Somalia	- <i>Harakat Al-Shabab</i> (Mișcarea Tinerilor) - <i>Abna' Al-Khalifa</i> (Copiii Califului) - ISSKTU
20. Bangladesh	ISSKTU
21. Liban	<i>Ansar Dawla Al-Khilafa</i> (Partizanii Statului Califat)
22. Yemen	<i>Ansar Al-Dawla Al-Islamiya</i> (Partizanii Statului Islamic)

ERDOGAN ÎȘI DUCE MAI DEPARTE “RAMURA DE MĂSLIN”

Ambasador prof. Dumitru CHICAN

La 21 martie, mijloacele regionale și internaționale de informare în masă își puneau prima pagină a rubricii de știri externe sub un titlu succint: “Afrin a căzut!”. Un titlu care anunța că, după două luni de confruntări acerbe între armata turcă și forțele minoritarilor kurzi din nordul Siriei, orașul strategic Afrin situat în extremitatea nord-vestică a teritoriului sirian apărut de milițiile kurde autointitulate “Forțele Democratice Kurde” (PYD) a fost trecut integral sub controlul atacatorilor turci – vestea fiind primită cu ovații în marile orașe turcești.

Declanșată la 21 ianuarie a.c., sub numele de “Operațiunea Ramura de Măslin”, acțiunea a fost concepută ca o prelungire a unei prime intervenții armate a Turciei lui Recep Teyyp Erdogan - botezată “Operațiunea Scutul Eufratului” – circumscrisă strategiei, de mai multă vreme anunțată de către regimul de la Ankara, de stopare a expansiunii minoritarilor kurzi la vest de apele râului Eufrat și de-a lungul frontierei dintre Turcia și Siria și, pe un plan mai extins, de blocare a perspectivei ca în această regiune să se constituie o entitate statală – cantonală sau într-o altă formă – a separatiștilor kurzi, perspectivă în care Ankara a văzut și continuă să vadă o “amenințare existențială” la adresa intereselor sale de securitate, suveranitate și unitate național-teritorială..

Potrivit informațiilor furnizate de către comandanții militari turci și confirmate în declarații guvernamentale oficiale, în cele două luni de “bătălie pentru Afrin”, pierderile umane înregistrate s-au cifrat la 1.500 de combatanți kurzi și 400 de morți din partea Armatei Siriene Libere, aliată cu Turcia, armata invadatoare înregistrând un număr de 46 de victime. Se cuvine menționat că orașul strategic Afrin din vestul “Kurdistanului sirian, împreună cu orașele din vecinătate Idlib, Manbij, Kobane, Jerabulus și Al-Bab, de o parte și orașul

Qamishli, situat la extremitatea de răsărit a zonei locuite de etnicii kurzi, constituie principalii piloni de sprijin strategic pentru zona pe care milițiile kurde o doresc transformată într-o “Rojava” – stat kurd independent - dar a cărei materializare este respinsă inflexibil Turcia lui Recep Erdogan

Nu au fost puțini observatorii și analiștii care, din perspectiva importanței și a contextului general al evoluțiilor militare pe frontul războiului intern sirian, plasează ofensiva pentru Afrin și cucerirea de către armata turcă a acestui important referențial strategic alături de marile campanii bătălii de la Alep – un important fief al opoziției siriene recucerit după grele lupte de armata loialistă a regimului din Damasc, Rakka, fostă “capitală” a “grupării teroriste “Statul Islamic” sau luptele din jumătatea estică a oazei Ghouta din jurul capitalei Damasc, stabilirea de către atacatorii turci a unui cap de pod la Afrin permițând, într-o perspectivă la care, deja, președintele turc Recep Teyyp Erdogan a făcut referiri cât se poate de transparente, continuarea operațiunii “Ramura de Măslin” către frontiera siro-irakiană, după atacarea și cucerirea preabilă și a altor localități. O perspectivă care, însă, stârnește și îndoieli și îngrijorări, în măsura în care un avans turces către est ar însemna intrarea în contact nemijocit cu cei cca. 2.000 de soldați americani desfășurați în zonă, ceea ce ar putea avea drept consecință imediată un conflict

militar deschis între forțele americane și cele turce.

Câteva elemente sunt, cu deosebire, analizate și subliniate în ceea ce privește dimensiunile strategice, tactice și simbolice ale pierderii de către etnicii kurzi a enclavei Afrin.

Este vorba, în primul rând, de faptul că, după pierderea orașului Kirkuk din Irak și după eșecul referendumului pentru independentă din anul trecut, înfrângerea de la Afrin înseamnă o puternică lovitură dată proiectului kurd de creare a propriei sale entități statale independente. Acest episod dovedește, încă o dată, că, în jocul de interese regionale și al echilibrelor de putere și influență, kurzii se găesc, iarăși, pentru a câta oară?, în ipostaza de victime pentru care aspirațiile naționaliste rămân, încă, un obiectiv prea îndepărtat. Iar situația extremă în care se află minoritarii kurzi a însemnat, pentru aceștia, o marjă foarte îngustă de opțiuni, respectiv între a depune armele în fața invadatorilor turci, a continua o luptă lipsită de șanse și a recurge la nedorita alternativă de a cere sprijin din partea regimului sirian care, în hățișul dependențelor sale de voințele aliaților rus și iranian, a evitat să răspundă chemării kurde care ar fi însemnat, implicit, angajarea armatei siriene într-un război cu armatele lui Recep Teyyp Erdogan. Iar o asemenea variantă era ultima în care Bashar Al-Assad ar fi fost dispus să-și arunce armata – și așa epuizată de lupta simultană pe mai multe fronturi interne. Iar refuzul angajării alături de kurzi ar fi însemnat, pentru sirieni destrămarea speranței ca, prin mijlocirea lui Vladimir Putin, Turcia să recunoască, în cele din urmă, legitimitatea și continuitatea regimului baasist. În fond, “pericolul kurd” care, în principiu, este considerat drept un inamic comun pentru Iran, Turcia, Irak și Siria, este suficient pentru ca, în atari conjuncturi, cele patru țări să-și lase de-o parte neînțelegerile și deosebirile care le separă și să opteze pentru sacrificarea termenului cel mai slab al ecuației regionale –kurzii.

În al doilea rând, “căderea” Afrin-ului înseamnă, din punct de vedere tactic, spulberarea programului de unificare a tuturor regiunilor

kurde într-o unitate cantonală, anunțată de kurzi încă din anul 2014, ceea ce, practic, se traduce prin întreruperea legăturilor de continuitate geografică între regiunile și “cantoanele” locuite de etnicii kurzi sirieni și, prin aceasta, destrămarea proiectului de deschidere a unui coridor de legătură între Kurdistanul sirian și litoralul Mării Mediterane. Iar, privind în perspectivă, o posibilă continuare de către Turcia a operațiunii “Ramura de Măslin” până la frontiera siro-irakiană va duce, inevitabil, și la blocarea legăturilor geografice și relaționale cu co-etnicii din Kurdistanul irakian.

Vorbim, în al treilea rând, de faptul că, după toate probabilitățile, episodul Afrin va fi urmat de deschiderea “dosarului Manbij – un alt oraș strategic atât pentru kurzi cât și pentru intențiile ofensive ale lui Recep Teyyp Erdogan. Or în cazul trecerii la etapa următoare, a “eliberării” și “securizării” orașelor strategice Manbij, Kobane (Ain Al-Arab), Jerabulus și Al-Bab – ultimele bariere în fața avansului turcesc către Rakka și de aici, mai, departe, spre frontiera cu Irakul, pe aliniamentul Rakka-Qamishli, este de așteptat că Ankara va fi nevoită să-și intensifice demersurile și presiunile asupra Washingtonului pentru a-l determina să accepte și chiar să susțină, plecarea minoritarilor kurzi din Manbij și din celelalte așezări învecinate. Se știe că Manbij – oraș cu o veche și sângeroasă istorie a luptelor dintre mai toate taberele beligerante pe frontul sirian, pentru supremație asupra acestei localități – este, din perspectivă demografică, cea mai mare aglomerare de etnici kurzi și, reprezintă, în același timp, un punct principal de legătură între orașele și zonele rurale kurde aflate în perimetrul Afrin și la o distanță relativ redusă de metropolele Alep și Idlib. Având în vedere toate aceste condiții întregesute, se poate estima că victoria Turciei la Afrin nu constituie decât un episod incipient al unui serial mai lung și nu mai puțin violent, în care simbolul pașnic al “ramurii de măslin” nu va fi decât un simplu... simbol.

Considerând că victoria de la Afrin este și o “biriință asupra aliaților occidentali ai Turciei”, un consilier prezidențial turc se adresa “aliaților”, avertizând că “Turcia nu poate să se joace cu propria securitate națională care va fi

apărată indiferent de sacrificiile cerute.... Am făcut aceasta la Afrin, o vom face și la Manbij și în estul Eufratului". La rândul său, în cadrul unei ceremonii organizate la Ankara pentru sărbătorirea victoriei, președintele Erdogan relua aceste idei, declarând că "trupele noastre ținesc acum orașul Manbij, orașul Kobane și alte orașe situate la est de Eufrat, de-a lungul frontierei turcești"

În sfârșit, nu trebuie ignorată realitatea că, la urma urmelor, toate conflictele care se circumscriu "războiului sirian" se desfășoară pe pământ sirian și, în consecință este dificil de operat o delimitare și o separație tranșantă între fronturile pe care se desfășoară acest război. Iar în aceste condiții, funcționează, chiar dacă mai puțin sesizabil, vechea axiomă potrivit căreia orice lucru are un preț care trebuie să fie plătit. În cazul "ramurii de măslin" a lui Recep Teyyp Erdogan, înțelegerea axiomei nu este prea dificilă. Mai întâi, este vorba de faptul că am putea asista la un troc "Afrin în schimbul

libertății lui Bashar Al-Assad de a tranșa "episodul luptelor din Ghouta orientală, după care efortul de război al armatei siriene va schimba direcția giruetei către zona Dera a și Golan și sudul și sud-vestul țării. Or devreme ce Bashar Al-Assad a păstrat neutralitatea față de campania de la Afrin a lui Erdogan, acesta va trebui să înceteze, în schimb, susținerea pentru facțiunile și milițiile de opoziție pe care le subvenționează și în zona capitalei și în regiunile adiacente. Un troc care ar fi fezabil cu sprijinul lui Vladimir Putin, "noul" președinte al Federației Ruse.

În acest context, este de așteptat ca și kurzii să-și reanalizeze abordările și strategiile pentru viitorul imediat. Iar cea mai probabilă măsură, în acest sens, va fi consolidarea pozițiilor și potențialului pentru păstrarea orașului Manbij și, în perspectivă, a regiunii Al-Jazeera de la frontierele cu Irakul și a capitalei districtuale a acesteia, orașul Qamishli.

Cauți analize geopolitice?

Te interesează evoluțiile din Orientul Mijlociu?

Cele din zona extinsă a Mării Negre?

Dar problemele actuale de securitate și serviciile de informații în secolul XXI?

Te interesează tehnica militară de ultimă generație?

Vrei să știi care sunt cele mai importante și noi apariții în geopolitică?

Cauți elemente actuale ale evoluției economiei?

Abonează-te la Pulsul Geostrategic

Un an - 12 numere (numeroase Suplimente, Comentarii, Semnale) apariție lunară

On line: plată securizată pe www.ingepo.ro

Transfer bancar: în contul SC INGEPO Consulting SRL RO76BRDEO80SV35412140800 deschis la BRD sucursala Brasov; SWIFT - BRDEROBU, România

Ramburs: (la primirea primului număr, valabil numai pentru România)

Versiunea PDF prin e-mail: 1.198 RON

Versiunea tipărită: 1.255,20 RON

Pentru informații suplimentare sunați la +4 0268 470070; fax +4 0268 47 00 76 sau contactați-ne pe e-mail: office@ingepo.ro; ingepo.vc@gmail.com

Comerțul mondial sub semnul tensiunilor dintre SUA și China

Dr. Adrian CONSTANTINESCU

Anul 2018 se anunță a fi unul în care liberalizarea în continuare a comerțului internațional cu bunuri și servicii este și va fi serios pusă sub semnul întrebării. Într-adevăr, negocierile desfășurate sub egida Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) în baza Declarației Ministeriale de la Doha¹, inițiate cu mai bine de 16 ani în urmă, bat pasul pe loc. Este, de altfel, și concluzia finală implicită a celei de-a 11-a Conferințe Ministeriale a OMC desfășurată în decembrie trecut la Buenos Aires, Argentina.

O vină esențială în frânarea (dacă nu chiar stoparea, în unele privințe) a procesului de largă liberalizare a schimburilor comerciale internaționale revine SUA, unde Administrația Trump acționează sub imperiul sloganului câștigător de voturi *America First* (America în primul rând – n.a.) fiind dispusă, în ultimă instanță, să recurgă la instrumente protecționiste în vederea prezerării intereselor specifice ale cercurilor de afaceri americane.

Privind retrospectiv, se constată că în mod tradițional problematica liberalizării comerțului este de natură a polariza acțiunile desfășurate în materie de către mediul politic american: în timp ce, încă de la constituirea OMC și semnarea Acordului de Comerț Liber Nord-American (North-American Free Trade Agreement – NAFTA), democrații au insistat asupra introducerii unor reguli și discipline mai stricte în instrumentele juridice subsecvente, republicanii au exercitat presiuni pentru stabilirea unei conexi-

uni biunivoce între comerț și securitatea națională a țării lor.

În atare condiții, ce a făcut președintele Trump? A militat (și, în bună măsură, a reușit) pentru o "fuziune prin topire" a abordării republicane – bazată pe binomul politică externă-siguranță națională – cu tradiționalele idealuri restricționiste ale democrațiilor, rezultând astfel formula "America First". Cu alte cuvinte, fără să elimine complet diferențele de opinii dintre cei doi poli ai scenei politice americane, Trump a reușit totuși, într-o anumită măsură, să atenueze tensiunile altminteri reale dintre republicani și democrați.

Tensiunile amintite reverberează însă și în plan internațional, în condițiile în care noua ordine globală în sfera comerțului internațional – atât de intens urmarită de SUA, în calitatea sa de principal "neguțător" mondial² – se dovedește a fi mult diferită de cea caracteristică perioadei Războiului Rece. Astfel, practic toate țările au adoptat, cel puțin parțial, principiile economiei de piață. În Rusia economia – în cea mai mare parte aflată sub obroc statului – a devenit una hibridă, prin preluarea "pe alese" a unor norme și standarde de piață de sorginte occidentală. La rândul său, economia Chinei dispune de un sector privat în continuă expansiune, acesta asigurând locuri de muncă la peste 80% din totalul angajaților la scară națională și ajungând să contribuie cu peste 60% la crearea PIB³.

Așa se face că actualmente SUA, UE și alte state, altădată fervente susținătoare ale atotputerniciei libertății comerțului mondial, se simt serios amenințate de concurența Chinei și a altor țări

1. Adoptată prin consens de către statele membre ale OMC în noiembrie 2001 la Doha (Qatar), Declarația a marcat lansarea celei de-a 10-a runde de negocieri comerciale multilaterale menite să conducă la liberalizarea în continuare a comerțului mondial. Din punct de vedere tehnic, principalele domenii de negociere sunt: agricultura; accesul pe piețe al produselor neagricole; serviciile; proprietatea intelectuală; comerțul și dezvoltarea; comerțul și mediul înconjurător; facilitarea comerțului; regulile OMC; reglementarea diferendelor. Pentru link-urile la sursele oficiale care tratează aceste subiecte, a se vedea https://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e.htm

2. Din 2012 SUA a pierdut în favoarea Chinei poziția de lider necontestat în comerțul mondial.

3. Inclusiv segmentul privat din agricultură. Vezi Maeromata, Juan, "Why the United States Is Wary of the WTO", în *Stratfor Reflections*, 14 decembrie 2017. Disponibil online la: <https://worldview.stratfor.com/article/why-united-states-wary-wto/entry/jsconnect>. Accesat la 20 decembrie 2017.

unde are loc un proces accelerat de eficientizare a activității economice prin preluarea și implementarea unor mecanisme și instrumente exponente ale economiei de piață. Cu alte cuvinte, tocmai foștii promotori ai neîngrădirii schimburilor comerciale cu bunuri și servicii se erijează astăzi în promotori ai unui evident neoprotecționism motivat de apărarea intereselor naționale.

De aici, de exemplu, și presiunile americane tot mai accentuate asupra Chinei pentru ca aceasta din urmă să respecte cu strictețe principiile economiei de piață în special în ceea ce privește: (I) finanțarea activității întreprinderilor cu capital de stat; (II) protecția drepturilor de proprietate intelectuală; și (III) intervenția statului în stabilirea prețurilor bunurilor și serviciilor pe piața internă. S-a ajuns practic să se sugereze ca, în caz de nevoie, SUA să preseze China din punct de vedere economic, chiar uzând de instrumente și practici neconforme cu principiile, regulile și disciplinele OMC. Mai mult decât atât, ca varianță extremă se vehiculează uneori și ieșirea, pur și simplu, a SUA din OMC!

Evident, o asemenea amenințare nu se poate susține, o eventuală concretizare a sa urmând a avea consecințe catastrofale pentru toți participanții la schimburile comerciale globale, inclusiv și mai ales pentru SUA. Căci adevăratul "tsunami" protecționist care ar urma unei asemenea măsuri ar fi, practic, letal pentru întreaga economie mondială.

Pe de altă parte, chiar dacă apare drept o variantă mai realistă reformarea OMC ar fi extrem de dificilă în condițiile în care principiul de bază

al funcționării organizației este acela al consensului. Or, este dificil de imaginat că eventuale inițiative majore în acest sens ar putea întruni acordul tuturor celor 163 de membri ai OMC.

Din aceste considerente, este de remarcă o inițiativă mai puțin belicoasă a principalilor actori economici occidentali – SUA, UE și Japonia –, respectiv o declarație comună pro-comerț liber adoptată la reuniunea la vârf a OMC de la Buenos Aires. Declarația exprimă hotărârea semnatărilor de a acționa trilateral – prin intermediul OMC și al altor instituții internaționale – în vederea "eliminării practicilor neloiale de distorsionare a pieței și protecționiste (folosite de – n.a.) terțe țări". Documentul menționează în mod expres drept astfel de practici acordarea de subvenții nepermise la export, efectuarea de transferuri forțate de tehnologie, precum și existența unor supracapacități de producție în anumite sectoare industriale⁴.

Declarația tripartită menționată este, fără doar și poate, o atenționare voalată, dar fermă adresată Chinei în legătură cu neîndeplinirea în totalitate a angajamentelor privind introducerea și implementarea regulilor, criteriilor și practicilor economiei de piață. Cei trei semnatari ai Declarației fac astfel aluzie la necesitatea menținerii actualului tratament de țară fără economie de piață față de China (mult mai lesnicios în probarea dumpingului și a practicării subvențiilor nepermise la exporturile chineze). În alți termeni, declarația lovește la punctul sensibil exporturile chineze, multe dintre acestea fiind într-adevăr efectuate la prețuri de dumping sau subvenționate.

Între timp, îngrijorările părților privitoare la declanșarea unui adevărat război comercial între SUA și China s-au acutizat, fiecare din cei doi "protagoniști" aducând argumente în sprijinul propriei poziții. Astfel, Washingtonul susține că practicile comerciale neloiale ale Chinei (inclusiv și mai ales condiționarea investițiilor americane de transferul tehnologiilor aferente către partenerii chinezi în societățile mixte constituite pe teritoriul acestei țări) privează mun-

4. Vezi *Eleventh WTO Ministerial Conference News Archive*. Disponibil online la https://www.wto.org/english/news_e/archive_e/mc11_arc_e.htm. Accesat la 14 februarie 2018.

citorii americani de locurile lor de muncă și contribuie din plin la adâncirea deficitului comercial al SUA. În ceea ce le privește, autoritățile de la Beijing consideră că dezechilibrul comercial amintit se datorește unor factori mai complecși, între care automatizarea proceselor de producție, eficienței sporite a "lanțurilor de aprovizionare" constituite de chinezi, etc., factori ce conduc la creșterea accelerată a competitivității firmelor chineze⁵.

Se conturează, așadar, un război comercial efectiv între cei doi giganți comerciali ai lumii? Se pare că da, din moment ce SUA au făcut deja un prim pas: printr-un recent ordin executiv al președintelui Donald Trump au fost majorate substanțial taxele la importul de produse din oțel și aluminiu.

SPRE UN "RĂZBOI AL GAZELOR" ÎN MEDITERANA ORIENTALĂ?

Lamya FOUAD, Beirut

O geopolitică a gazului natural în Estul Mediteranei

În vreme ce guvernele, mass-media, institutele de cercetare și gupurile de meditație geostrategică discută în seminarii, la mese rotunde și în publicațiile de specialitate despre tranziția energetică, în regiunile care adăpostesc zăcămintele de petrol și gaze naturale se duc, mai mult sau mai

puțin în culise, bătălii surde pentru accesul la noile zăcămintele de hidrocarburi. Iar una dintre zonele care țin capul de afiș în această acerbă confruntare a devenit Mediterana orientală unde, în ultimii ani, a fost confirmată existența unui imens potențial de gaze naturale, statele riverane interesate aflându-se fie în faza incipientă de exploatare, fie în cea a pregătirilor febrile pentru a trece la exploatarea comercială a acestora.

Descoperit în urmă cu numai doi ani, în subsolul zonei economice maritime a Egiptului, la verticala orașului Damietta, câmpul gazeifer Zohr (exploatat, deja de gigantul italian ENI și ruși NOVATEX și ROSNEFT) oferă rezerve de 30.000 de miliarde m.c. care, adăugate la exploatarea mai vechi și de mai mică dimensiune, pot face – potrivit experților – ca Egiptul să devină, în curând "centrul de gaze naturale al Orientului Mijlociu".

La rândul său, prin descoperirea și darea în exploatare a nu mai puțin generoaselor zăcămintele de gaz natural "Tamar" (238 miliarde m.c.) și "Leviathan" (cu o suprafață de 860 km.p și cu rezerve de 539 miliarde m.c.), Israelul aspiră să devină un actor important pe piața mondială a gazelor naturale, ținând spre statutul de furnizor important pentru occidentul european. La același statut ținesc și Cipru și Grecia, cele trei țări având, în acest sens, acțiuni de coordonare împreună cu Uniunea Europeană pentru construcția unui gazoduct submarin care, plecând de la platformele producătoare, să traverseze apele teritoriale cipriote, grecești și, posibil, albaneze, să ajungă în Italia și, implicit, către consumatorii din Europa de Vest. Deocamdată, în fața acestui proiect se ridică două bariere importante: pe de o parte, Bruxelles pare a fi pe cale să renunțe la acest program conceput, inițial, ca măsură de evitare a dependenței de gazele naturale rusești; pe de altă parte, este vorba de un nou actor – Libanul - care revendică în totalitate așa-numitul "Bloc 9" exploatat de Israel. Iar negocierea unui *modus cooperandi* între Tel-Aviv și Beirut se anunță spinoasă, cu atât mai mult cu cât, Libanul, membru al Convenției Internaționale privind dreptul mării, anunță că nu va ceda Israelului "nici o picătură de apă", în vreme ce Israelul, care nu a aderat la sus-amintita convenție încercă – via Administrația Trump - exer-

5.Pentru o discuție mai largă, vezi Ryan Hass, "How to Avert a Trade War With China", *Brookings Institution*, 27 februarie 2018. Disponibil online la <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2018/02/27/>. Accesat la 5 martie 2018.

citarea de presiuni asupra Libanului pentru convenirea unei partajări a rezervelor în dispută.

Deși amploarea reală a potențialului gazeifer total al Mediteranei orientale nu a fost, încă, stabilită cu certitudine, miza este crucială, mai ales pentru Egipt, Israel, Cipru și Liban care vizează nu numai asigurarea unei acoperiri confortabile a nevoilor de consum intern, ci și accesul în clubul exportatorilor importanți de energie convențională pe piața globală.

Față de toate aceste evoluții și pertractări, Turcia nu putea să rămână indiferentă.

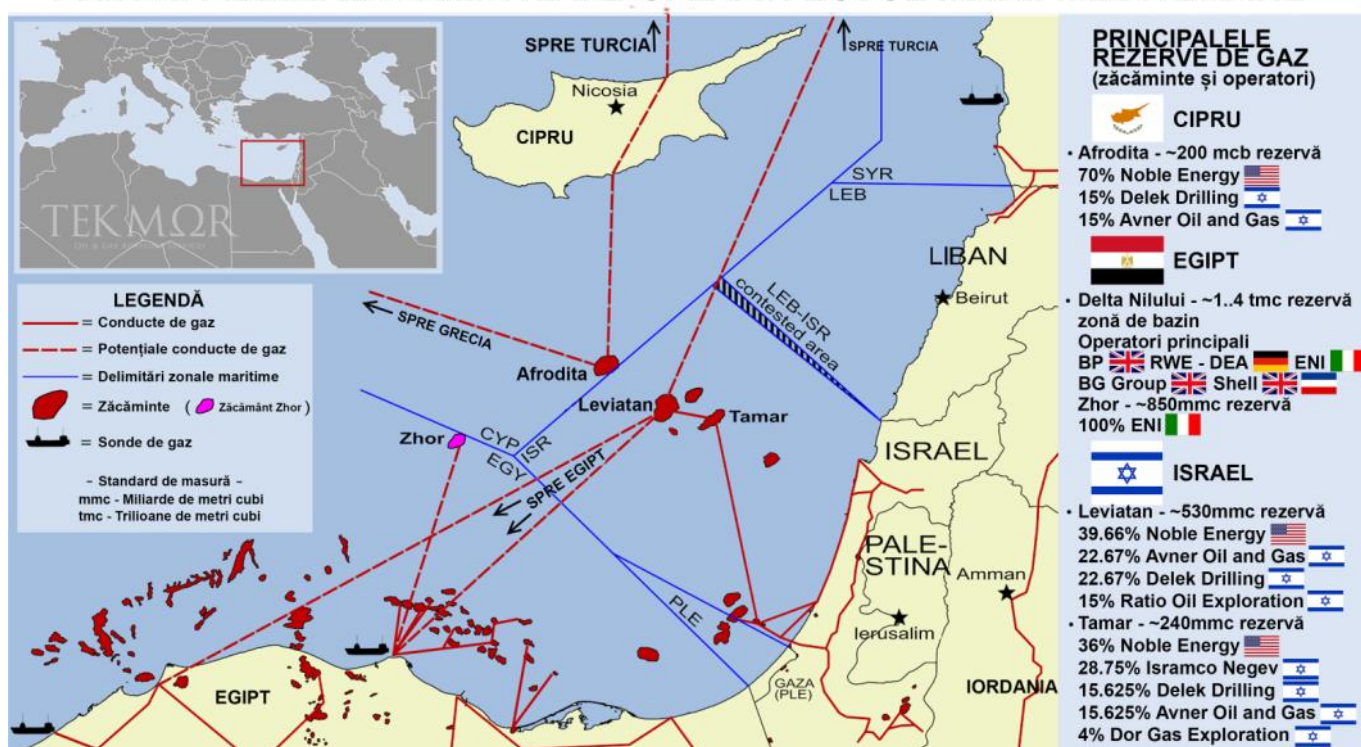
Guvernul turc pretinde, în noile condiții, suspendarea de către Cipru a tuturor exploatărilor proprii de energie fosilă maritimă – aceasta fiind, de altfel, una dintre condițiile agreeate de comunitatea internațională drept cale pentru reluarea procesului politic de reunificare a insulei. La rândul său, Nicosia a solicitat medierea Uniunii Europene afirmând că fragmentarea insulei cipriote a fost rezultat al unei violări de către Ankara a principiilor de drept internațional, astfel încât reunificarea nu trebuie să fie pusă în relație de dependență cu activitățile economice desfășurate de ciprioții greci în apele lor teritoriale. În prezent, Turcia nu își ascunde hotărârea

de a interveni “manu militari” atât împotriva ciprioților greci cât și a Egiptului, în cazul în care “drepturile sale vor fi neglijate, inclusiv printr-o apropiere prea “avansată” în domeniul energiei, între Egipt și Cipru.

Mai la sud, Israelul a anunțat, la 19 februarie 2018, semnarea unui contract “istoric” pentru furnizarea de gaze naturale din câmurile Tamar-Leviatan către Egipt, ceea ce a stârnit reacții de protestat din partea guvernului de la Beirut. Dar, în același timp, semnarea de către statul libanez a unui contract pentru export de hidrocarburi provenite din exploatări offshore de către un grup multinațional francez, rus și italian a stârnit “puternice nedumeriri”.

Nu trebuie să se uite, în acest carusel al intereselor și al calculelor economice și geopolitice, că un rol aflat, deocamdată, “în conservare” îl va avea, într-o etapă post conflict, și Siria în ale cărei zone economice maritime se estimează existența unei nu mai puțin importante rezerve de gaze naturale care, mai devreme sau mai târziu, vor atrage atenția, aducând un nou jucător pe harta energetică a Mediteranei orientale.

PRINCIPALELE ZĂCĂMINTE DE GAZ DIN ESTUL MĂRII MEDITERANE

Un “război pentru “gazelor naturale”. Cazul Israel-Liban

În anul 2013 Libanul a elaborat un studiu cartografic din care rezultă că mai multe perimetre gazeifere (denumite “blocurile” 8, 9 și 10) îi aparțin, Beirutul susținând, pe această bază, că prezența israeliană în arealul Leviathan constituie “o inacceptabilă violare a suveranității teritoriale libaneze”. Nodul gordian cel mai complicat în această dispută îl reprezintă perimetrul sau “blocul” 9, segmentat de frontiera dintre apele teritoriale libaneze și cele israeliene, iar perimetrul a fost obiect, încă din 2012, al unor tentative americane de mediere în care Washingtonul a propus împărțirea arealului între 65% pentru Israel și 35% pentru Liban, avansând, apoi, un procentaj de 60% pentru partea israeliană și 40% pentru Liban, ambele oferte fiind respinse de guvernul de la Beirut. Intervenind în acest joc, secretarul general al Hezbollahului libanez, încurajat de Iran, declara că organizația pe care o conduce este gata, cu acordul Consiliului Suprem al Apărării din Liban, să-și lanseze rachetele împotriva platformelor petroliere instalate de Israel în perimetrul aflat în discuție. În retorica obișnuită, Hassan Nasrallah preciza că “într-o nouă confruntare cu statul evreu, frontul principal va fi axat în jurul frontierelor maritime. Economia Libanului, adăuga liderul Hezbollah, ar putea determina felul în care se va dezvolta economia și potențialul financiar, iar aceasta depinde în mare măsură de exploatarea rezervelor sale de gaz. Pentru libanezi, aceasta este o chestiune de viață sau de moarte...Gazele naturale din estul Mediteranei, aparțin, potrivit lui Hassan Nasrallah, Libanului, Palestinei, Siriei., Egiptului, țărilor arabe și, s-ar putea spune, lumii islamice. Nu ne mai este teamă de avioanele de bombardament israeliano-americane: acum regula jocului s-a schimbat”.

Anul 2018 a adus o acutizare a tensiunilor cu potențial exploziv între Liban și statul evreu și, teoretic, există factori care ar putea să agraveze acest climat până la limita unei confruntări directe, printre aceștia fiind reținuți, cu deosebire:

- Statele Unite nu mai controlează, individual, ecuația energetică a Orientului Mijlociu, aceasta

lipsind partea israeliană de un important punct de sprijin în procesul de soluționare a diferendului.

- În același timp, marile companii petroliere italiene, franceze și rusești sunt implicate în acest proces, fie prin semnarea unor contracte de exploatare cu Libanul, fie prin anunțarea intenției de a face acest lucru în perspectivă.

- Implicarea formației politico-militare Hezbollah în acest dosar, o implicare cu potențial degenerativ, în condițiile în care Israelul nu este interesat – și nu ar avea de câștigat - de implicarea într-un nou conflict militar cu vecinul libanez

- Protestele repetate venite din partea guvernului de la Beirut împotriva deciziei Israelului de construcție a unui zid despărțitor de-a lungul frontierei sale nordice cu Libanul, ceea ce – susțin experții Beirutului, ar presupune, din motive de configurație topografică, includerea unor porțiuni din teritoriul libanez în teritoriul israelian.

Într-o nouă tentativă de aplanare a controverSELor, la 17 februarie a.c. Donald Trump l-a trimis la Ierusalim pe diplomatul David Satterfield, asistentul pentru Orientul Apropiat al Secretarului de Stat care a avut discuții cu ministrul israelian al Energiei, Yuval Steinitz, iar, la puțină vreme, însuși șeful diplomației americane, Rex Tillerson, s-a aflat, în același scop, în capitala libaneză. Nici una dintre cele două inițiative diplomatice nu a reușit să cristalizeze o perspectivă de soluționare a contenciosului energetic.

Dacă Israelul nu are, în prezent, dispoziția și climatul regional și internațional pentru o nouă confruntare armată cu statul libanez și cu milițiile proiraniene Hezbollah, același lucru este valabil, din rațiuni politice și economice interne, și în ceea ce privește Libanul, aflat într-un an electoral complicat și cu o clasă politică profund divizată de interese sectare, partizane și mercantile.

O nouă geopolitică energetică și o competiție în jurul acesteia este pe cale să se dezvolte în regiunea Orientului. Iar competiția pentru resursele energetice se află abia la început.

GAZODUCTUL BRUA – AUTOSTRADA ENERGETICĂ A ROMÂNIEI

Prof.univ.dr.ing. Marian RIZEA

Universitatea Ecologică București/

Facultatea de Inginerie Managerială și a Mediului

Membru titular DIS/CRIFST Academia Română

Este oficial: S-a dat startul pentru cel mai mare proiect românesc de infrastructură energetică strategică din ultimii 30 de ani, gazoductul **BRUA**(Bulgaria-România-Ungaria-Austria). Coordonatele tehnice și financiare sunt prezentate sintetic în figura nr.1

După torpilarea sistematică de către cei care doreau și doresc deținerea supremației în livrarea hidrocarburilor spre vestul Europei prin ocolirea României, respectiv a oleoductului Constanța-Pancevo-Omisalj-Trieste și a gazoductului NABUCO, proiectul gazoductului BRUA este pe cale de a deveni realitate, o veritabilă zvâcnire de orgoliu a urmașilor celor care au nășit în urma cu 160 de ani industria petro-gazieră mondială.

De câțiva ani, o echipă de elită de specialiști din

SC TRANSGAZ Mediaș, condusă de Directorul general ing. drd. Ion STERIAN, a lucrat cu discreție, profesionalism, dăruire și diplomatie și a pus opinia publică românească în fața unui fapt împlinit: demararea lucrărilor gazoductului BRUA(Bulgaria-România-Ungaria-Austria), o adevărată autostradă ce va repune România contemporană pe harta energetică a Europei. Demersurile atât de dificile determinate de restricțiile interne și externe de obținere a resurselor necesare realizării celui mai mare și important proiect post-decembrist (resurse financiare, umane, tehnice și tehnologice) au fost încununat de succes și începând cu data de **14 aprilie 2018**, câștigătorul licitației(99% firme cu capital românesc), semnat al contractului, (Asocierea **INSPET SA Ploiești – lider**, PETROCONST SA – asociat, MOLDOCOR SA – asociat, HABAU PPS PIPELINE SYSTEMS SRL – asociat, IRIGC IMPEX SRL – asociat, SUTECH SRL – asociat, TIAB SA – asociat, ROCONSULT TECH SRL –asociat) va demara execuția lucrărilor gazoductului BRUA - Faza 1 - în valoare de 288 742 446,15 lei fără TVA.

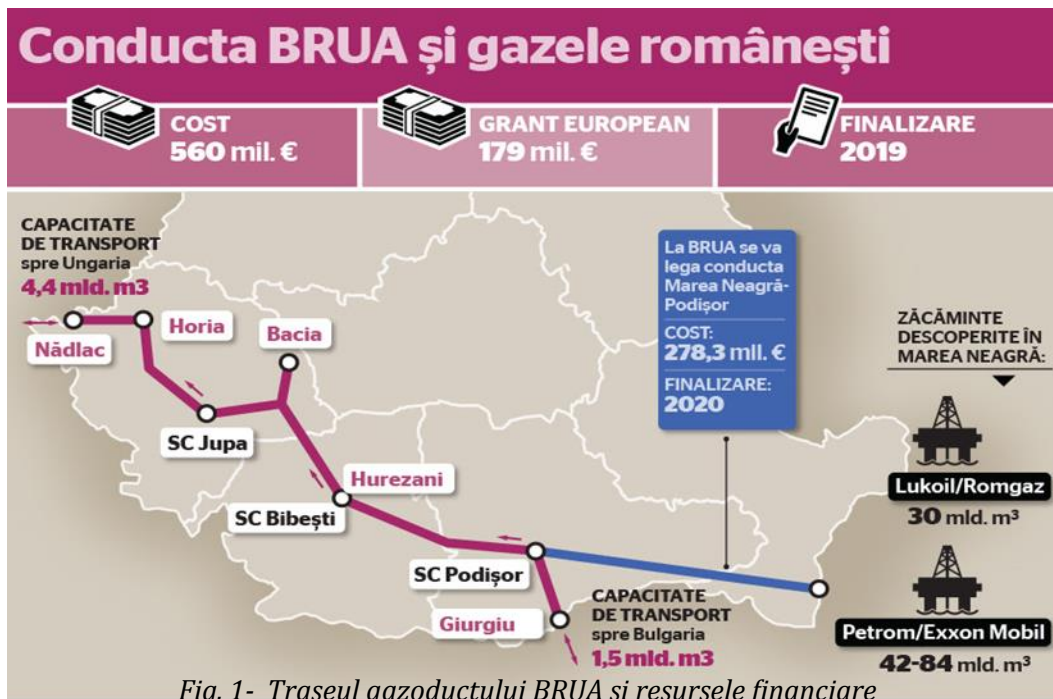

Fig. 1- Traseul gazoductului BRUA și resursele financiare

SURSE: Transgaz, Comisia Europeană, companiile

INFO adevărul financiar©: DANA DONCIU

Pentru specialiștii avizați, **BRUA** reprezintă pentru România de azi și de mâine, ceea ce a însemnat pentru România la început de secol XX, construcția primei conducte de produse petroliere **Buștenari – Băicoi-Ploiești- Fetești-Constanța Port** (1904- un veritabil act de naștere al actualei SC CONPET SA Ploiești), susți-

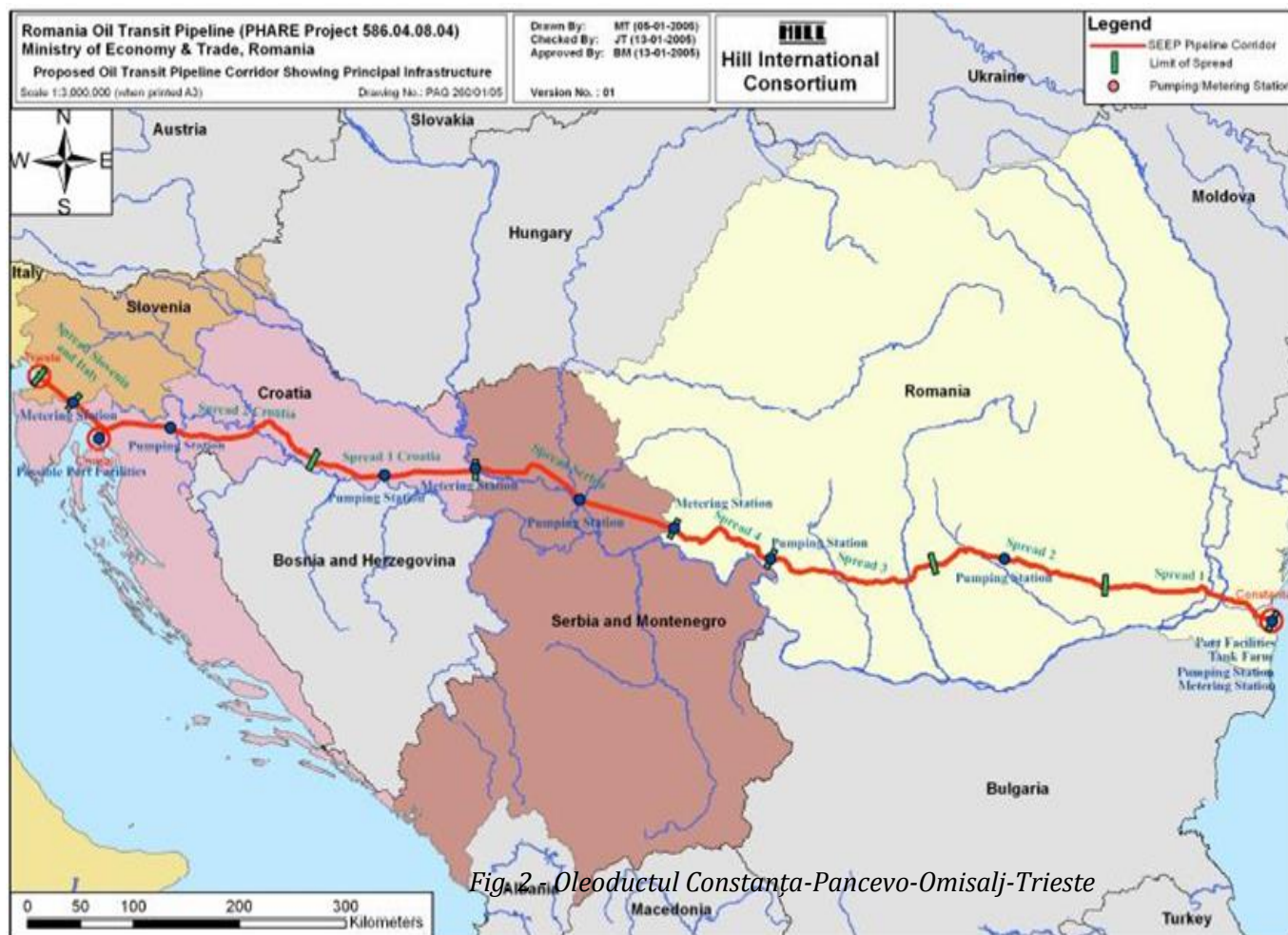

Fig.2- Oleoductul Constanța-Pancevo-Omisalj-Trieste

nută, proiectată și realizată de inginerul, directorul, profesorul universitar, matematicianul, ministrul, academicianul și omul Anghel SALIGNY cel care, cu dăruire, pasiune, patriotism și perseverență specifică genilor, a lăsat generațiilor de după, construcții și opere de artă și azi funcționale, printre care se pot aminti: calea ferată Ploiești-Predeal, podurile c.f. Adjud-Târgu Ocna, Bârlad-Vaslui, podul dublu (rutier și c.f.) de peste Siret de la Cosmești, porturile fluviale Brăila și Galați

și nu în ultimul rând, capodopera Sa, podul dublu de peste Dunăre de la Fetești-Cernavodă (1895), precum și organizarea ca Președinte a celui de-al III-lea Congres Mondial al Petrolului la București(1907), etc.,etc.,etc.

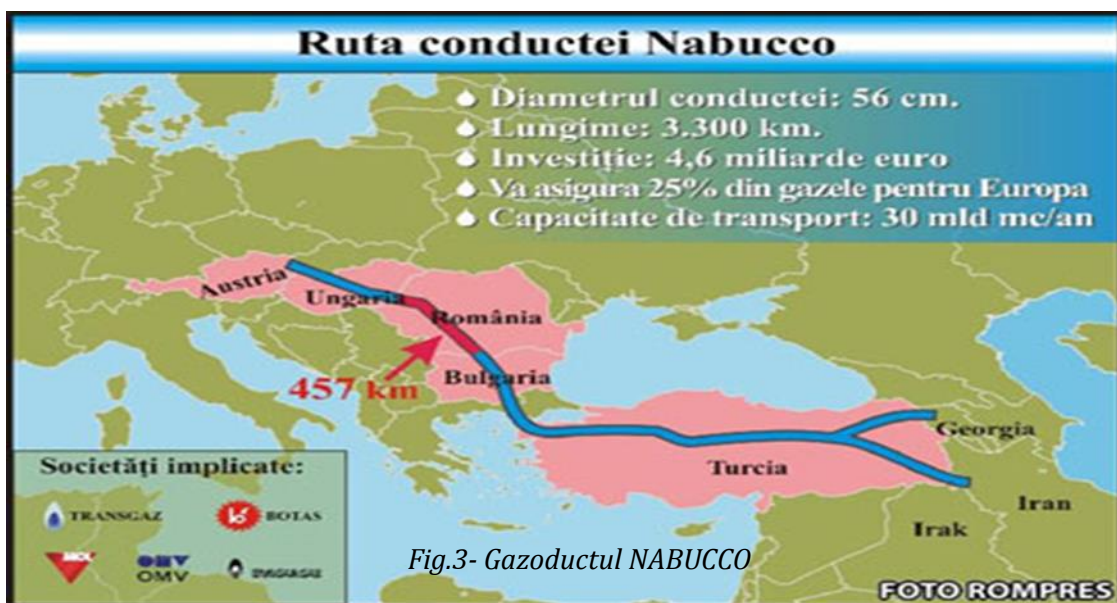

Fig.3- Gazoductul NABUCCO

Născut după eșecul proiectului NABUCO, gazoductul BRUA are coordonate geo-strategice solide și este o șansă unică pentru România că operatorul SC TRANSGAZ SA se implică în acest important proiect cu susținere europeană și nord-americană. Evident, adversarii vor fi pe măsură. Sunt deja *“voci stridente”* și *“apăsate condeie fosforice”* care vorbesc despre jefuirea resurselor de gaze naturale din Marea Neagră, acapararea acestora de Ungaria și Austria, etc., etc., fără a spune că acest gazoduct este important în primul rând pentru România. Vor fi create numeroase locuri de muncă, vom atrage tehnică și tehnologie de top, vom deveni jucători importanți pe piața energetică zonală și europeană și cresc șansele unor dialoguri de cooperare cu terții, inclusiv cu concurentul GAZPROM. Că importante rezerve de gaze naturale descoperite în platoul continental al Mării Negre de către firmele LUKOIL-ROMGAZ Mediaș (peste 32 miliarde smc) și EXXON MOBIL-OMV PETROM (estimate a fi între 42-84 miliarde smc/nmc) vor fi trimise spre occident, nu înseamnă că cineva va împiedica România să le cumpere pentru consum industrial sau casnic înaintea Un-

riei, Austriei, Slovaciei, Sloveniei ori a altor potențiali beneficiari. Formatorii de opinie ar trebui să explice publicului că rezervele de gaze din Marea Neagră nu au legătură cu TRANSGAZ ci cu ANRM care are responsabilitatea să negocieze și cotele redevențelor.

Indiferent de cât de dură va fi competiția pentru accederea pe piața europeană a gazelor, inițiatorii și operatorii gazoductului BRUA, merită respectul și sprijinul tuturor românilor care se mândresc cu trecutul, prezentul și viitorul națiunii și își asumă atât eșecurile cât și victoriile, cu demnitate și responsabilitate!

O analiză la zi a evoluției coordonatelor geopolitice și geostrategice din regiunea Mării Negre și Estul Mediteranei (recentele negocieri ruso-israeliene privind extracția gazelor din zăcămintul Levantin/Leviatan și manevrele de culise ale marilor puteri mondiale de a fi prezente în zonă sub diverse motive) va „fosforiza” și mai mult pe harta mondială a intereselor energetice, gazoductul BRUA.

O DILEMĂ A SERVICIILOR DE INFORMAȚII MODERNE

Dr. Octavian DUMITRESCU

Pe măsură ce serviciile de informații s-au modernizat și și-au perfecționat activitatea au devenit tot mai bine dotate cu aparatură și echipamente moderne sofisticate, bazate pe tehnologii avansate. Concomitent, ca o necesitate, au apărut proceduri și tehnici noi de combinare a activităților de culegere și prelucrare a informațiilor obținute de personalul uman cu capacitățile tehnicii și echipamentelor din dotarea structurilor și elementelor de informații, inclusiv în privința compilării și procesării datelor pentru realizarea produselor de informații. Așa se face că au apărut o serie de componente ale sistemelor de informații diferențiate pe baza modalităților de obținere a acestora: HUMINT, SIGINT, IMINT, ELINT, OSINT, TECHINT etc. În acest context, precizăm succint următoarele: expresia HUMINT (Human intelligence) se referă la datele și informațiile obținute de elemente umane; SIGINT (Signal intelligence) se referă la informațiile obținute prin interceptarea și exploatarea comunicațiilor adversarului; IMINT (Imagery intelligence) se referă la datele și informațiile obținute prin intermediul imaginilor; ELINT (Electronic intelligence) se referă la datele și informațiile obținute prin intermediul mijloacelor electronice; OSINT (Open sources) se referă la datele și informațiile obținute din surse deschise; TECHINT (Technology intelligence) se referă la datele și informațiile obținute de mijloace tehnice, în general.

Așa cum era normal, concomitent cu evoluțiile tehnice și tehnologice, precum și cu perfecționarea procedeele și metodelor de culegere și procesare a informațiilor, a apărut o rivalitate între diversele componente ale serviciilor de informații, probabil venită mai mult din rivalitatea dintre persoanele care conduceau activitatea de informații decât din partea capacităților respective de culegere a informațiilor. În prezent, rivalita-

tea despre care discutăm a dus la unele concluzii mai mult sau mai puțin corecte dar de cele mai multe ori subiective, punându-se problema care din aceste componente este mai eficientă, care să ocupe primul loc în atenția responsabililor și, bineînțeles, în bugetarea activităților. Dilema nu este nouă în activitatea serviciilor de informații moderne, dar acum îmbracă forme noi și determină dezbateri serioase în cadrul acestor structuri.

Evoluția domeniului informațional, întâlnit în limbaj internațional drept „intelligence”, a determinat apariția operațiilor informaționale - componenta esențială a războiului informațional -, care includ acțiuni complexe și de mai mare amploare de culegere de date și informații, de procesare și analiză a acestora, precum și de diseminare a rezultatelor acestor procese. Operațiile informaționale integrează toate formele și procedeele de culegere și prelucrare a datelor și informațiilor, forțele umane implicate, precum și aparatura și echipamentele folosite pentru atingerea scopului acțiunilor. O definiție succintă arată că operațiile informaționale constau într-un ansamblu de acțiuni „desfășurate în scopul afectării informațiilor și sistemelor informaționale ale adversarului, concomitent cu protejarea propriilor informații și sisteme informaționale” (Joint Doctrine for Informational Operations, SUA, 1998). Operațiile informaționale ilustrează cel mai bine modul cum trebuie înțeleasă și soluționată dilema privind presupusa relație antagonică HUMINT - TECHINT.

Un studiu al specialiștilor americani, apărut în ianuarie 2017 - Cyber, Intelligence and Security - analizează detaliat această problemă în capitolul intitulat *An Intelligence Civil War: „HUMINT” vs „TECHINT”*, arătând că rivalitatea dintre componenta umană și cea tehnică ale sistemului informațional poate avea două nivele: pe de o parte, nu există suficient sânge tânăr capabil să utilizeze instrumentele disponibile pentru colectare sau, pe de altă parte și probabil mai

important, nu pare să se fi investit toate eforturile în construirea unui pod de conectare între cele două părți ale informațiilor, cu scopul de a intensifica conținutul acestora, precum și de a maximiza capacitatea talentului lor.

Factorul uman în procesul de colectare a informațiilor este la fel de vechi precum este războiul, fiind cea mai rapidă și adaptabilă metodă de colectare, procesare și acțiune asupra țintelor și obiectivelor, se arată în studiul amintit. Din această perspectivă, există prejudecata că omul joacă rolul primordial în culegerea, procesarea și exploatarea datelor și informațiilor, ceea ce face uneori să fie subestimată valoarea aparaturii și echipamentelor utilizate pentru procesele informaționale, chiar dacă unele din acestea se pot desfășura exclusiv prin intermediul tehnicii. Această prejudecată a avut, uneori, un impact important asupra gândirii celor care utilizau informațiile, inclusiv la nivelul înalt de decizie, la nivelul actorilor politici și guvernamentali tradiționali, care au devenit sceptici în legătură cu informațiile obținute preponderent de la echipamente, în mod automat. Dar să analizăm unele aspecte semnificative privind **importanța factorului uman** în domeniul informațiilor moderne:

- Colectarea este doar o latură a proceselor referitoare la obținerea și utilizarea informațiilor obținute prin factorul uman, iar ce se obține prin procesarea acestora este partea importantă nu numai pentru fundamentarea deciziilor ci și pentru dezvoltarea capacităților operaționale din teren dar, uneori, și pentru alterarea capacităților adversarului;

- Informațiile obținute de factorul uman s-au dovedit cruciale pentru localizarea și neutralizarea adversarului și pentru executarea acțiunilor legate de securitatea națională;

- Adepții prejudecății privind primordialitatea factorului uman în domeniul informațiilor se pot justifica că, în situațiile când capacitățile tehnice nu au putut satisface nevoile de informații, elementele operative umane au reușit chiar în condiții extrem de sensibile ori periculoase, dovedind capacitate de adaptare și flexibilitate în teren;

- Importanța factorului uman pentru sistemele de informații a fost demonstrată și de profesionalismul actorilor operativi, de capacitatea lor de a se integra în mediul ostil, de a acționa cu discreție și eficiență asupra obiectivului, de a identifica noi detalii și de a se adapta la schimbările ce au loc cu mare frecvență în mediul acțiunilor lor. Oportunitatea și acuratețea datelor colectate și transmise, precum și capacitatea de adaptare sunt, de asemenea, specifice factorului uman.

Factorul tehnic ori tehnologic al ecuației informaționale aflată în discuție este materializat de utilizarea aparaturii, echipamentelor, mașinilor de orice fel pentru colectarea, transmiterea, procesarea datelor și informațiilor și pentru realizarea produselor informaționale destinate fundamentării deciziilor. Mijloacele tehnice, în care sunt implementate tehnologii moderne și cucceri științifice avansate, au devenit instrumente convenționale de colectare a informațiilor din multe domenii de activitate. Pe măsură ce nivelul tehnologic al acestor echipamente a evoluat, aceste instrumente au devenit capacități informaționale intrând în tradițiile informaționale, iar în prezent nu mai pot fi concepute acțiuni ori operații informaționale fără implicarea tehnicii și aparaturii. Semnificative pentru **factorul tehnologic al ecuației informaționale** pot fi următoarele aspecte:

- Tehnologia și știința au asigurat noi capacități informaționale în cadrul războaielor și conflictelor armate moderne, în care noile echipamente pot fi folosite, printre altele, și pentru acțiuni convenționale de culegere și procesare a datelor și informațiilor, dar mai ales pentru exploatarea informațională a mediului cibernetic, pentru procurarea de informații cibernetice la nivel tactic, pentru analiza imaginilor satelitare, ori pentru tehnici de localizare a obiectivelor cu ajutorul avioanelor fără pilot și al dronelor;

- Mijloacele tehnologice informaționale permit păstrarea forțelor umane de informații și a luptătorilor la distanță de riscurile și pericolele de pe câmpul de luptă, evitând astfel posibile pierderi de vieți umane;

- Datele și informațiile provenite de la mijloacele tehnice de colectare, în special cele bazate pe imagini pot include infinit mai multe detalii ale obiectivelor și țintelor, acestea pot fi stocate și reutilizate la analize ulterioare ori reinterpretate. Desigur că și informațiile obținute de factorul uman pot avea asemenea utilizare, însă odată ce omul a plecat de la obiectiv nu mai poate adăuga alte detalii la cele obținute inițial;

- Evoluția continuă a tehnologiilor permite extinderea capacității echipamentelor de colectare și prelucrare a datelor și informațiilor, volumul acestora fiind tot mai mare și mai complex, ceea ce altfel ar solicita implicarea unui număr tot mai mare de persoane pentru procesarea, stocarea, utilizarea și eventual refolosirea produselor informaționale realizate;

- Nu în ultimul rând, însuși factorul uman folosește, de cele mai multe ori, mijloace tehnice de colectare și stocare a datelor și informațiilor colectate și pentru transmiterea acestora la beneficiari.

Desigur că detaliile contribuției mijloacelor tehnice în procesele informaționale sunt numeroase, însă nu acest aspect are importanță în acest context. Importanța rezultă din modul cum sunt combinate cele două componente ale domeniului informațional, atât între ele cât și cu alte modalități și procedee de culegere și procesare. Subliniem înainte de toate că *între HUMINT și TECHINT nu este nici o contradicție ori rivalitate*, că acestea sunt două componente complementare și nici una din acestea nu vine cu nimic în detrimentul celeilalte, contribuind fiecare la succesul misiunilor informaționale. Desigur că, în anumite momente sau în condiții specifice, una din aceste componente poate avea preponderență în sistemul informațional, dar acest aspect nu înseamnă că nu există un echilibru logic în importanța și utilizarea lor.

Explozia tehnologică din ultimele decenii în domeniul digital a determinat noi dimensiuni ale domeniului informațional, atât în privința colectării cât și a procesării informațiilor, ceea ce face imposibilă separarea strictă a HUMINT și TECHINT. **Ar fi o mare eroare să se pună cele două componente în contradicție.** Rivalitatea nu

există și *problemele ce apar, probabil nesemnificative, trebuie rezolvate prin combinarea acestora, prin utilizarea inteligentă a posibilităților și capacităților fiecăreia*. Proliferarea tehnologiilor și mijloacelor tehnice de colectare (sateliți, UAV, drone), precum și posibilitatea colectării datelor și informațiilor din surse deschise (Open sources - OSINT) au dus la oportunitatea de a reduce folosirea elementelor HUMINT, dar numai în sensul că, în anumite condiții, pot fi înlocuite de cele tehnice, cu rezultate similare, iar acest aspect nu exclude implicarea omului în toate procesele și momentele informaționale.

Concomitent, structurile și comunitățile de informații se confruntă cu nevoia de a executa timp îndelungat, uneori continuu, misiuni de supraveghere și colectare de informații, care ar supune la eforturi extreme agenții HUMINT, însă capacitățile extinse ale TECHINT pot compensa limitele factorului uman, creând continuitatea corespunzătoare a situațiilor concrete. Desigur că sunt domenii unde factorul uman nu ar avea eficiența posibilităților tehnologice, cum este cazul echipamentelor de supraveghere aeriană ori spațială, care pot asigura colectarea și procesarea datelor și informațiilor pe suprafețe mari, cu acuratețe și mai multe detalii. Dar nici în acest caz factorul uman nu este exclus, fiind implicat în dirijarea echipamentelor respective, în corectarea traseelor de zbor și în completarea ori schimbarea misiunilor acestora.

Dilema serviciilor de informații moderne a atins și latura **financiară** a proceselor de colectare și procesare a datelor și informațiilor. Studiul amintit mai sus arată că, din punctul de vedere al finanțării, factorul uman este de departe mai puțin costisitor decât cel tehnic. Costurile selectării și pregătirii agenților umani pot fi mai benefice decât achiziția mijloacelor tehnice. Folosirea în multe scopuri a elementelor HUMINT aduce flexibilitate, spirit analitic și ingeniozitate în teren față de o mașină rece care are doar o singură utilitate. Sunt și adepți ai variantei opuse, respectiv ai cheltuielilor semnificative cu menținerea cadrelor în formă bună, pregătite pentru misiuni, cu recrutarea și revigorarea acestora, ceea ce nu este greșit și nici departe de adevăr. Dilema nu ar trebui împinsă așa de mult, lucrurile nu trebu-

ie complicate peste o anumită limită. Ca urmare, în unele cazuri, TECHINT a atras o atenție financiară și priorități eronate în comparație cu investițiile și sprijinul HUMINT. Această abordare este incorectă, deoarece prioritățile bugetare trebuie să fie eficiente și echilibrate, astfel încât capacitățile tehnologice să poată beneficia de tehnicile și tacticile fundamentale ale HUMINT, arată studiul menționat la începutul prezentului material. De altfel, *o componentă TECHINT cu o eficiență și relevanță maxime nu poate exista fără o componentă umană la fel de valoroasă*, aceasta trebuie să fie privită ca un avantaj crucial atât pentru operațiunile informaționale cât și pentru analiza datelor și informațiilor, fără a crea o inutilă rivalitate.

Finanțarea trebuie concentrată pe cercetare, dezvoltare și efort operațional, să combine inteligent TECHINT și HUMINT. Realitatea a demonstrat că scopul obținerii de informații adecvate, clare și viabile se atinge cel mai bine atunci când capacitățile HUMINT și TECHINT sunt combinate, iar extinderea confruntării în spațiul cibernetic și în tehnicile de colectare face ca această fuziune să devină inevitabilă. Un pas important în această ecuație ar consta în recunoașterea faptului că oamenii nu vor putea fi complet eliminați din domeniul intelligence, iar implementarea instrumentelor științifice, a capacităților tehnologice previne pierderile umane și sporește capacitățile de culegere și procesare a informațiilor.

Dilema rivalității HUMINT - TECHINT se pare că a apărut artificial, fără a exista o fundamentare realistă, iar separarea celor două domenii ale intelligence este falsă și nu este necesară, dăunând succesului în acest domeniu, în detrimentul prioritizării și inovării în domeniul informațiilor. Comunitățile de informații din țările dezvoltate cum sunt SUA ori Israelul elimină această dispută și acționează pentru prioritizarea tehnicilor care integrează HUMINT și TECHINT în operațiunile și politicile informaționale. Falsa dilemă poate fi depășită doar printr-o abordare integrată a evoluției celor două componente și prin aducerea în acest domeniu a adepților utilizării instrumentelor și metodologiilor relevante. De asemenea, sunt necesari specialiști noi, care să poată aborda ambele componente în mod integrat, să înțeleagă importanța și necesitatea acestei combinații, probabil o nouă generație de oameni de informații.

În concluzie, rivalitatea dintre unele componente ale domeniului informațional nu trebuie să prindă rădăcini pentru a nu afecta eficiența și utilitatea proceselor informaționale sau calitatea produselor informaționale. Dilemele legate de aceste aspecte ar trebui analizate cu atenție de factorii cu responsabilități în domeniu și atenuate până la dispariție, astfel ca în nici o conjunctură să nu fie posibilă apariția unor asemenea confruntări ori contradicții. Rezultatele activității informaționale sunt cele care arată adevărata soluție în ecuația informațională și în eliminarea oricărei dileme.

Trupele de Uscat ale SUA modernizează rețelele de comunicații

Ionuț CALAFETEANU

Rețeaua de Informații a Luptătorului Trupelor de Uscat ale SUA

Programul tactic de comunicații al Trupelor de Uscat ale SUA (TU) denumit "Rețeaua de Informații a Luptătorului", (engl. - Warfighter Information Network-Tactical, prescurtat WIN-T) este un program de comunicații de mare viteză și capacitate la nivel tactic, cu ajutorul căruia pot fi distribuite informații clasificate sau neclasificate la toate eşaloanele de comandă ale Trupelor de Uscat de tip voce, date și video în direct. S-a urmărit implemetarea programului WIN-T în trei etape.

WIN-T Etapa 1 reprezintă o rețea staționară destinată punctelor de comandă la nivel batalion și la nivelurile superioare. Programul asigură gama completă de comunicații de date, voce și comunicații video din puncte staționare. Etapa de dotare a Trupelor de uscat a început în anul 2004 și s-a încheiat în 2012.

WIN-T Etapa 2 vizează să reprezinte rețeaua mobilă inițială a Trupelor de Uscat care asigură vehiculelor de luptă, conducerii misiunii și pentru conștientizarea situației un sistem de comunicații în mișcare. Etapa a început în 2012 și până la începutul anului 2017 au fost dotate cu acest program 14 brigăzi, 7 comandamente de divizie și Școala de transmisiuni a TU. Programul a rămas în dezvoltare, în continuare, cu un ritm de dotare de două unități pe an.

WIN-T Etapa 3 este destinată a fi rețeaua de comunicații pe deplin mobilă a TU destinată să asigure conducerea din mișcare a tuturor comandanților de la nivelul teatrului de operații până la nivel de companie. Programul a fost restructurat în 2014 din cauza îngrijorărilor legate de costul acestuia, iar unele capacități au fost incluse în etapa a doua.

În urma evaluărilor ulterioare au fost identifi-

cate deficiențe legate de integrarea programului la vehiculele de luptă M-1126 Stryker, M-2 Bradley și tancurile M-1 Abrams, precum și vulnerabilități de securitate cibernetică.

Conducerea TU și-a exprimat îngrijorarea față de posibilitatea ca aceste sisteme să nu fie funcționale în condițiile câmpului de luptă modern viitor și a propus încetarea continuării etapei a doua a programului WIN-T. Astfel s-ar obține o economie de peste două miliarde de dolari SUA care ar urma să fie reinvestiți în adaptarea rețelei de comunicații pentru interoperabilitate și eliminarea problemelor de securitate, creșterea gradului de siguranță în războiul electronic, a capacității cibernetice și mobilității punctelor de comandă.

Este posibil ca în viitor rectificarea deficiențelor rețelei WIN-T să devină prioritatea de vârf a TU în ceea ce privește modernizarea acesteia. Pe bună dreptate, se poate considera că deținerea unui parc modern de vehicule de luptă, de unități combatante și comandamente moderne este fără valoare în cazul în care nu se dețin capacitățile potrivite de comunicații, comandă, control și informații.

Echipamentul și sistemele cu care vor opera TU în următorii 20 de ani se planifică și implemtează în prezent, însă spațiul de luptă digital avansează într-un ritm accelerat, așa încât platformele și sistemele implementate în prezent vor fi uzate moral peste două decenii.

TU au nevoie de fonduri între 7 și 9 miliarde de dolari SUA pentru modernizare datorită atacurilor cibernetice care influențează condițiile spațiului de luptă. Pentru a menține continuitatea fluxului de informații TU au nevoie de cele mai avansate tehnologii actuale, prin care să-și poată menține avantajul în era războiului digital. Viteza constituie întotdeauna un factor important în acțiunile de luptă însă, din cauza uriașelor cantități de date care se multiplică continuu, acestea devin tot mai greu de controlat. Analistii TU ar putea pierde indicii importante, dacă le lipsesc

capacitățile de colectare și administrare a informațiilor relevante.

Automatizarea sprijină operativitatea TU și a devenit un factor important al spațiului de luptă cunoscut drept analiza datelor, care ajută la procesarea informațiilor. Prin accelerarea procesului de analiză a datelor se dezvoltă capacitățile analiștilor de transformare a unei cantități imense de date în informații utile și astfel la înțelegerea facilă a amenințărilor.

Pentru a putea elibera analiștii ciberneticieni de sarcina de a acționa activ împotriva amenințărilor, tehnologia apărării și rețelele de comunicații trebuie să fie protejate și sprijinite de programe care se pot autorecupera, care pot detecta și elimina avariile în mod similar cu sistemul imunitar uman. O modernizare susținută permite TU să mențină funcționarea în bune condiții a platformelor și să permită prin automatizare pregătirea unităților pentru acțiunile de luptă moderne viitoare.

Consolidarea rețelei de comunicații a Trupeilor de Uscat și bugetul

La sfârșitul lunii septembrie 2017, în cadrul unei audieri din Subcomitetul Camerei Reprezentanților pentru Serviciile Armate aeriene și terestre, reprezentanții TU au menționat că intenționează să schimbe planificarea privind programul WIN-T și să-l încheie peste un an, dar, în același timp, să achiziționeze noi elemente de aparatură și programe moderne. Această schimbare a planificării a avut loc în urma unei revizuri privind toate rețelele serviciilor ordonată de către Șeful Statului Major, generalul Mark Milley și a fost considerată o schimbare majoră

pentru anul fiscal 2018.

Generalul Milley este de părere că actualele sisteme nu sunt protejate suficient împotriva accesării neautorizate (engl. - hacking) și a bruierii, sunt ușor de lovit cu focul artileriei de către inamic și nu sunt suficient de rapide pentru un conflict de intensitate mare împotriva Rusiei sau Chinei. Schimbarea majoră a strategiei de achiziții a TU nu a constituit o veste îmbucurătoare pentru membrii comitetului care încercau să aprobe bugetul.

În cadrul audierii din Subcomitetul amintit, Ofițerul Șef cu Informațiile din cadrul TU, generalul locotenent Bruce Crawford, a menționat că actuala rețea de comunicații a TU a fost proiectată și realizată pentru zone de operații statice, precum cele din Irak sau Afganistan, însă nu acoperă cerințele unui conflict modern. Prin urmare TU vor înceta achiziționarea tranșei a doua prevăzută pentru "Rețeaua Radio a Vehiculelor de Luptă", a programului deja uzat moral "Punctul de Comandă al Viitorului", precum și a programului WIN-T Etapa a doua, la sfârșitul anului 2018.

TU intenționează să cheltuiască în 2018 peste o jumătate de miliard de dolari SUA ca resursă de reprogramare pentru consolidarea rețelei de comunicații prin creșterea rezistenței față de acțiunile de război electronic, îmbunătățirea capacităților cibernetice și a mobilității punctelor de comandă. În cursul unui exercițiu recent au fost necesare 40 – 50 de ore pentru a pune în funcțiune echipamentul WIN-T în stare de funcționare, pe când rușii pot descoperi un obiectiv cu dronele și lansa rachete de artilerie asupra acestuia în termen de minute.

TU nu sunt dotate cu avioane de vânătoare cu tehnologie "stealth" sau cu submarine nucleare însă de la soldatul care se deplasează pe linia frontului cu ajutorul GPS-ului, la drone care transmit imagini de deasupra forțelor, la ofițerul care întocmește planuri la punctul de comandă și până la funcționarul cu aprovizionarea care solicită piese de schimb bazei toate depind de o rețea complexă de computere care fac un schimb de date cu ajutorul liniilor terestre sau

undelor radio.

Cu toate acestea, liniile terestre de comunicații pot fi întrerupte, undele radio pot fi bruiate și computerele pot fi accesate neautorizat de către inamic. În cursul invaziei neoficiale a Ucrainei, forțele rusești au întrerupt frecvent comunicațiile ucrainiene, lăsând unitățile izolate, surde și oarbe. Într-o lume în care puterea computerelor se dublează la fiecare an și jumătate, nimeni nu și poate permite un ciclu de achiziții care să dureze 15 ani până la implementarea noii tehnologii. Măsurile de securitate cibernetică, îndeosebi, trebuie modernizate constant, în caz contrar acestea devin învechite.

Nu este de așteptat ca TU să propună un mega program global pentru consolidarea rețelelor sale de comunicații, dintr-o singură etapă. În cadrul revizuirii programului este de așteptat să fie analizate modernizări mici, etapizate, pe care TU și industria de profil le pot opera în timp scurt. În același timp, o forță armată aflată în teatrul de operații va fi nevoită să renunțe la unele dintre avantajele rețelelor moderne precum: transmisiuni video în direct ale dronelor, video teleconferințe și pachete ample de prezentări PowerPoint.

TU încearcă, de asemenea, să standardizeze sistemele proprii de computer acoperind peste 400 de unități, în următorii doi ani. Obiectivul acțiunii este de a deține un "software de bază unic" prin care fiecare unitate să dețină același set de tehnologie a informației, însă unele dintre unități nu dețin nici măcar echipamentele fizice (engl. - hardware) pe care să ruleze ultimele actualizări de programe, prin urmare aceste unități au nevoie și de computere.

În mod normal, TU ar dota cu echipamente noi pentru conducerea misiunilor între 80 și 100 de unități în fiecare an și ar dura cinci ani pentru a moderniza toate unitățile componente. Scopul este de a moderniza, prioritar, aproximativ 280 de unități dislocate în SUA și zona Oceanului Pacific, în timp ce unități din Europa, Orientul Mijlociu și cele rămase din SUA să urmeze să fie modernizate în anul 2019.

Pentru a face față acestui ritm, echipa de instruire a conducerii misiunii aparținând TU și-a tri-

plat efectivul și, în loc de a trimite instructori la fiecare unitate pentru a pregăti personalul privind noile echipamente, se vor pune la dispoziție echipei personal al unităților care va veni în câteva locații centralizate, la nivel național. Au fost deja programate ca locații de instruire Fort Campbell, Kentucky și Fort Hood, Texas.

Programul de software logistic intitulat "Sistemul de Comandă și Control Global – Trupele de Uscat" (engl. - Global Command and Control System—Army /abr. GCCS-A) rulează pe echipamente hardware diferite de cele ale "Serviciilor Comune de Conducere a Luptei" (engl. - Battle Command Common Services /abr. BCCS). Planul de standardizare este de a moderniza programul logistic GCCS-A să ruleze pe computere BCCS, eliminând astfel aproximativ 100 de servere dedicate și 1.000 de laptopuri client arondate și asociate cu GCCS-A din cuprinsul TU. În mod similar, există o duzină de versiuni diferite ale programului software "Punctul de Comandă al Viitorului" (engl. - Command Post of the Future/abr. CPOF) utilizat de diferite unități. "Software-ul de bază unic" va reduce totul la un CPOF standard, cu cea mai modernă versiune.

Efortul actual nu se va încheia în anul 2018. În 2019 TU vor lansa o nouă generație a „Mediului de Operare Comun” care va continua să simplifice rețelele proprii. Studiarea de către TU a deficiențelor rețelei sale ar trebui să ducă la crearea unei strategii globale care să poată rezista examinării minuțioase a Congresului. Acesta este obiectivul pe care Secretarul de stat în exercițiu responsabil de TU, Mark Esper, și Șeful Statului Major, generalul Mark A. Milley, ar trebui să-l

urmărească, iar strategia trebuie, de asemenea, să meargă dincolo de simple soluții tehnice și să trateze și modul în care TU dobândesc și finanțează tehnologia.

Senatul a redus drastic fondurile alocate rețelei de comunicații a TU, WIN-T, din cauza îngrijorării legate de faptul că transmisiile sistemului erau prea ușor de detectat, accesat și bruiaat de către un adversar avansat ca Rusia. Una din criticile aduse TU de-a lungul timpului, din

partea Comitetului pentru Servicii Armate ale Senatului a fost că TU nu au o strategie de modernizare și nu pot furniza informații suplimentare. Ca urmare a acelei situații, totul este readus în atenția autorităților pentru a lua deciziile referitoare la buget.

TU dețin un sistem care a fost proiectat să facă față nu doar bruiajului, ci și pulsului electromagnetic rezultat în urma exploziei bombelor nucleare. Sistemul, denumit SMART-T, este un terminal al unui satelit militar modernizat pentru a folosi sateliți avansați de frecvență extrem de înaltă, însă acesta nu a fost pus la dispoziția unităților tactice de nivel redus care l-ar putea folosi, ci doar la nivel de brigadă, divizie sau corp de armată. Nici măcar comandamente de nivel mai înalt nu au fost interesate să folosească sistemul în Afganistan sau Irak, unde amenințarea bruiajului este inexistentă, iar echipamentele au staționat în parcurile auto mai mulți ani.

Conducerea TU consideră că actualul sistem de comunicații este, de asemenea, prea complicat pentru soldați, iar aceștia ar trebui să poată avea acces facil pentru solicitarea sprijinului artileriei, a aprovizionării de urgență sau a evacuării răniților. În cazul unei crize în Coreea sau al unui conflict în Europa de Est, TU ar trebui să desfășoare echipamentul și personalul, să instaleze rețele de comunicații și să le mențină în funcțiune, beneficiind de sprijin minor sau chiar fără niciun sprijin. Cu cât sistemul este mai complex, cu atât vor fi necesare mai multe containe-

re de transport și un număr mai mare de militari pe care unitatea îi desfășoară, hrănește și protejează pentru a menține în funcțiune sistemul.

Un lucru pe care TU îl pot simplifica pe termen scurt este reducerea numărului mare de programe (software) de computer cu care operează. În mod curent, TU folosesc trei programe diferite de comandă și control, fiecare cu versiuni multiple aflate în serviciu și modernizate la niveluri ușor diferite. TU în-

cearcă să poată deține și utiliza un software de bază comun până în anul 2019. Această modernizare este crucială pentru crearea unei armate care poate comunica și lupta ca o forță organizată într-o confruntare cu un adversar cu dotare ultramodernă. Având în vedere constrângerile financiare ale TU, Secretarul de stat în exercițiu responsabil de TU a fost implicat personal în revizuirea situației rețelei de comunicații, în toamna anului 2017.

Asigurarea securității cibernetice, în sens restrâns, nu este suficientă. TU nu se pot concentra asupra hackerilor care transmit viruși pe internet, acestea trebuie să aibă în atenție acțiunile de bruiaj electronic, triangulația focului artileriei sau interceptarea transmisiunilor radio de către inamic.

TU trebuie să fie pregătite să desfășoare trupe rapid, oriunde, oricând, pentru a interveni, preveni și învinge orice inamic, în orice mediu – cibernetic, spațial, aerian, terestru sau maritim și în orice condiții de teren, fie aglomerare urbană, deșert, junglă sau teritoriul arctic. TU doresc să obțină din partea industriei o rețea de comunicații care să fie în măsură să opereze și în care militarii care o folosesc să poată să comunice în siguranță, în toate condiții arătate mai sus, sub orice formă de atac sau amenințare se află, în mișcare, fără a fi nevoiți să se oprească pentru a instala antene radio sau cabluri optice.

Rețeaua de comunicații trebuie să fie simplă și intuitivă, ușor de operat de către militari, fără o

pregătire extinsă sau optimizări constante. Rețeaua trebuie să fie ușor de modernizat pe măsura schimbărilor tehnologice. Rețeaua trebuie să fie sigură împotriva atacurilor cibernetice, rezistentă la daunele provocate de unele dintre acestea și să poată transmite semnale radio într-un mod în care inamicul să nu le poată detecta ușor¹. TU depind de industria de profil pentru sarcina de a deține o astfel de rețea de comunicații.

O componentă cheie pentru conducerea misiunii sau ceea ce este numit comandă și control, o constituie capacitatea de a comunica – în modulele voce, digital, video și așa mai departe – în orice mediu, la nivel global și împotriva oricărui inamic.

Revizuirea războiului electronic

Pe parcursul anului 2017 a fost derulată o revizuire a războiului electronic (RE), într-o formă separată, cu scopul de a asigura comandanților, de la cel de pluton la cel de corp de armată capacitatea de a întrerupe emisiile radio și radar ale inamicului, la fel de ușor precum solicită sprijin aerian sau de artilerie. Aceasta constituie o parte importantă a planului TU de a lovi viitorii inamici simultan, din toate unghiurile posibile, concept ce a fost denumit "Lupta în Multiple Domenii" (LMD).

Revizuirea RE urmărește măsuri active pentru detectarea, inducerea în eroare și întreruperea emisiilor radio și radar ale inamicului. Acestea

sunt capacități pe care TU le-a abandonat aproape complet după anul 1991, doar pentru a reînvia în urma invadării de către Rusia a Ucrainei, în anul 2014, ce efect devastator pot avea.

Actualul plan al TU de a remodela RE se concentrează asupra brigăzilor combatante și acordă mai puțină atenție formațiunilor de nivel superior, precum diviziile sau corpul de armată. Într-un război de gherilă de intensitate redusă și relativ static, ca în Afganistan sau Irak, în care combatanții operează în grupuri cu armament ușor, fiecare brigadă a TU ar putea desfășura acțiuni, mai mult sau mai puțin independente în zona sa de responsabilitate.

Eșaloanele superioare, de cele mai multe ori asigură sprijin. Pe când, într-un conflict de intensitate mare, purtat împotriva unui stat-națiune cum este Rusia, care angrenează forțe uriașe și desfășoară manevre cu acestea pe distanțe mari, o brigadă izolată poate fi ușor copleșită. Comandamente de nivel superior, precum diviziile sau corpul de armată, trebuie să-și direcționeze operațiile în zone mult mai întinse și pe perioade de timp mai exacte.

Există, de asemenea, noi echipe de instruire în domeniul cibernetic și al RE în cadrul brigăzilor, noi specialiști în RE cu programe noi de calculator la comandamentele de brigadă. A fost trimis echipament nou (senzori în mare parte) la o brigadă dispusă pe linia frontului în Europa și se presupune că vor intra în serviciu echipamente de bruiaj cu rază mare, dar nu mai devreme de anul 2023. Scopul urmărit este de a asigura comandamentelor, la orice nivel, propria expertiză în RE, dacă nu neapărat echipament. Fiecare comandament are nevoie de specialiști în măsură să indice comandantului care sunt opțiunile disponibile, iar apoi să transpună ordinele acestuia în efecte specifice. Aceste efecte pot fi apoi produse de către echipamentul propriu unității sau de către o altă unitate care asigură suport.

În sprijinul activității specialiștilor TU a fost elaborat un nou regulament de luptă privind "Operațiunile de Război Electronic și Spațiul Cibernetic" (n.a. - FM 3-12), iar procedurile pentru RE și cibernetic sunt similare cu acțiunile tradiți-

1. Termenii tehnici sunt Probabilitate Redusă de Detecție (PRD) și Probabilitate Redusă de Interceptare (PRI).

onale ale artileriei. Obiectivul urmărit a fost de a nu genera sarcini suplimentare comandanților și statelor majore aparținând eșaloanelor tactice. Cel puțin de la al doilea război mondial încoace, una dintre cele mai puternice caracteristici ale TU a fost abilitatea de a concentra rapid puterea de foc de la multiple obiective și unități în sprijinul unui singur element.

În prezent, TU doresc să facă același lucru cu artileria invizibilă a războiului cibernetic și electronic și de a avea un efect similar în RE și spațiul cibernetic, prin suprapunerea de efecte multiple asupra obiectivelor prioritare.

Rețelele de comunicații ale Marinei și ale Trupelor de Uscat

Marina SUA dorește să obțină sprijinul TU pentru a câștiga un viitor conflict în domenii multiple, însă pentru aceasta, cele două categorii de forțe armate trebuie să fie conectate prin intermediul unei rețele de comunicații simple și robuste care să folosească sateliți mici și care pot fi lansați în timp foarte scurt. Cele două categorii de forțe armate au nevoie de o rețea de comunicații pentru comandă și control regional pentru comenzi vocale și de date, ce poate fi operată prin intermediul unui singur satelit de dimensiuni reduse.

Cele arătate mai sus vin în sprijinul

”Conceptului de Operare” aflat în fază de proiect și dezvoltat prin programul de ”Răspuns Operațional Spațial” (ROS) al Forțelor Aeriene ale SUA. Prin ROS se urmărește încetarea dependenței armatei SUA de sateliți cu capacitate și complexitate mare, la costuri foarte ridicate. Acești sateliți – capodoperă, de valoarea a mai multe miliarde de dolari SUA, necesită luni sau ani pentru a fi înlocuiți în cazul în care ar fi distruși de către inamic.

Autoritățile de la Beijing investesc masiv în rachete instalate la sol, elemente care cu aproximativ doi ani în urmă au fost reunite într-o categorie independentă de forțe armate, denumită Forțele de Rachete ale Armatei de Eliberare Populară. China se bazează pe rachetele instalate la sol pentru asigurarea apărării împotriva aviației, navelor și mijloacelor terestre ale inamicului, tactic cunoscută ca Anti-acces/Interzicerea accesului în zonă (engl. - Anti-Access/Area Denial/abr. A2/AD). SUA ar putea proceda similar în cazul mai multor insule situate în Oceanul Pacific, în loc să depindă în mare măsură de baze aeriene și nave.

TU ar putea îndeplini trei misiuni cheie (1) apărarea antiaeriană și împotriva rachetelor, protejând bazele aeriene ale SUA, (2) atac la sol, prin lovirea lansatoarelor, senzorilor și bazelor inamicului și (3) anti-navă, scufundarea navelor inamicului aflate pe mare. În toate cele trei misiuni amintite, TU dețin aceleași avantaje și anume: deține unități foarte manevrabile și flexibile, care nu sunt fixate la sol, precum un aerodrom.

TU dispun deja de o serie de echipamente pentru acest rol: rachetele învechite ATACMS² care sunt lansate de pe camioanele HIMARS³ și de pe lansatoarele tractate MLRS⁴. TU dezvoltă, de asemenea, un înlocuitor al rachetelor cu rază mai mare de acțiune, LRPF⁵, dar raza de acțiune a acestuia este limitată de Tratatul privind Forțele Nucleare Intermediare la mai puțin de 500 km.

2. Sistemul de Rachete Tactice al Trupelor de Uscat este un sistem de rachete sol – sol. Rachetele au avut inițial o rază de acțiune de 160 de km. cu combustibil solid. Un container de lansare ATACMS are șase locașe pentru rachete, identic cu Sistemul Multiplu de Lansare a Rachetelor.

3. Sistem de Rachete de Artilerie cu Mobilitate Ridicată.

4. Sistemul Multiplu de Lansare a Rachetelor.

5. Focuri de Precizie cu Rază Lungă de Acțiune.

Existența unor "grupări de baze" (n.a. – clustere de baze) ar permite avioanelor să joace un fel de "alba - neagra" cu inamicul prin relocare repetată în cadrul unui grup de aerodromuri apropiate. Acesta ar fi motivul principal pentru care Infanteria Marină a SUA a achiziționat avioane de vânătoare – bombardament de tipul F – 35B, așa încât aparatele să poată fi dispersate în caz de război și să fie în măsură să decoleze dintr-o mare varietate de locații.

Unitățile terestre ar avea unele avantaje față de nave. Navele de luptă sunt permanent în mișcare și se pot deplasa mult mai repede decât unitățile terestre, iar în Oceanul Pacific acestea dispun de mai mult spațiu de manevră. În schimb, navele sunt obiective mari metalice dispuse pe o suprafață plană. Camioanele HIMARS au dimensiuni mult mai mici și se pot ascunde de reflexia radar în confuzia creată de clădiri, copaci și stânci.

Conceptul LMD a câștigat importanță datorită faptului că propune modernizarea efortului comun pentru noua eră reprezentată de conflictul simultan purtat terestru, pe mare, în aer, în spațiu și spațiul cibernetic. Dar pentru a putea duce lupta în comun, categoriile de forțe trebuie să comunice între ele, iar aici intervine rețeaua de comunicații.

Deocamdată frecvențele de lucru ale TU nu sunt optimizate pentru acțiuni maritime și aeriene, iar pentru a fi parte a sistemului "Imaginea Operațională Comună" sunt necesare cheltuieli. Categoriile de forțe trebuie să facă un schimb de date de bază, cum ar fi coordonatele unităților proprii și cele ale obiectivelor inamicului, ordine în formă text – precum transmisiile telegrafice. Transmisiile de bandă îngustă sunt mult mai dificil de detectat, de calculat triangulația, de bruiat, iar minisateliții pot fi lansați pe orbită în număr mare deoarece sunt mult mai ieftini decât sateliții de comunicații.

Interconectarea rețelelor de apărare anti-rachetă ale Trupelor de Uscat și Marinei Militare

Experții Marinei Militare au ajuns, în anul 2017, la concluzia că este pe deplin posibilă conectarea sistemului de apărare anti-rachetă aparținând TU la rețeaua de control al focului aparținând Marinei Militare. Prin aceasta ar putea fi transformat sistemul puțin cunoscut, denumit Controlul Integrat al Focului Naval – Antiaerian (engl. - Naval Integrated Fire Control - Counter-Air/abr. - NIFC-CA) în coloana vertebrală a unei apărări neîntrerupte împotriva loviturilor aeriene și ale rachetelor aparținând Rusiei, Chinei, Iranului sau Coreei de Nord. Noul sistem creat ar putea, de asemenea, fi utilizat la coordonarea loviturilor ofensive.

Comandantul Comandamentului SUA pentru Pacific, amiralul Harry Harris a declarat în cadrul unei conferințe în anul 2017, organizată sub egida Asociației Comunicațiilor și Electronicii a Forțelor Armate (AFCEA)⁶ și a Institutului Naval al SUA, că dorește interconectarea sistemelor celor două categorii de forțe. Singura dificultate în realizarea scopului menționat o constituie conectivitatea.

Apărarea antirachetă necesită obținerea de date extrem de precise despre obiectiv pentru că se urmărește lovirea unei rachete care se deplasează cu sute de km/oră cu o altă rachetă care se deplasează la fel de rapid. O mică eroare poate duce la eșec. Date precise care sunt întârziate de o conexiune înceată constituie același impediment ca și informațiile greșite primite la timp. Prin adăugarea de mai mulți senzori de diferite tipuri, cu locații diferite, se obțin mai multe perspective asupra obiectivului și astfel crește precizia.

În mod ironic, în trecut, la începutul efortului de realizare al sistemului de Control Integrat al Focului Naval – Antiaerian (CIFN - A), Marina Militară a încercat să atragă participarea TU și a

6. AFCEA este o asociație profesională care colaborează cu Guvernul SUA încă din 1946.

Aviației Militare la efortul de realizare în comun a sistemului, dar încercarea a eșuat. În prezent TU dezvoltă propria rețea de apărare antirachetă, denumit IBCS⁷, pentru a face legătura între cele două sisteme disparate, cum sunt Patriot⁸ și THAAD⁹.

Pentru reunirea sistemului de apărare antirachetă al TU cu CIFN – A este posibil să nu fie necesară așteptarea finalizării IBCS, ci în schimb ar putea fi conectat actualul sistem al TU cu CIFN – A printr-o abordare pas cu pas. În cazul în care CIFN – A poate, în mod similar, să reunească și alte sisteme, precum ATACMS al TU, ar putea evolua într-un sistem universal de control al focului al tuturor categoriilor de forțe care poate fie să intercepteze rachetele inamice în zbor sau să le distrugă preventiv la poziția de lansare.

Vulnerabilități ale Apărării Antiaeriene și Antirachetă a Trupelor de Uscat

Rusia dezvoltă noi rachete de croazieră, cu capacități nucleare, prin care încalcă tratatele. Federația Rusă deține sisteme sofisticate de război electronic și cibernetic cu ajutorul cărora poate accesa neautorizat sau bruia sistemele de apărare împotriva rachetelor de croazieră ale SUA. În realitate, nicio misiune militară nu depinde mai mult de rețele de date de mare viteză decât apărarea antiaeriană și antirachetă, și niciun sistem militar nu este mai vulnerabil decât aceste rețea-

le.

TU încearcă în prezent să creeze o forță proprie de apărare antiaeriană și antirachetă, iar conducerea TU consideră că o asemenea rețea este necesară. În apărarea antiaeriană și antirachetă atât amenințările care vin din partea inamicului cât și interceptorii proprii se deplasează cu viteze foarte mari, iar în situația aceasta este necesară aplicarea științei rachetelor în timp real, având la dispoziție câteva secunde pentru a face față unui atac.

În cel mai grav incident care a avut loc în războiul din Golf în 1991, calculatoarele bateriilor de rachete Patriot au fost lăsate prea mult timp fără să fie restartate, fapt ce a dus la apariția unor inexactități minore a componentelor până când programul de urmărire a obiectivelor a întârziat cu 0,3433 secunde, timp suficient pentru a rata pătrunderea unei rachete Scud care a ucis 28 și a rănit 98 de militari americani.

Marea inovare a sistemului IBCS este nu doar că va transmite date despre obiective, dar va integra datele obținute de la mai mulți senzori despre o singură țintă, iar prin obținerea de date punctuale de la toți senzorii și alegerea celor mai buni poate crea o traiectorie compozită în timp și spațiu. IBCS permite TU să se bucure de avantajele oferite de toți senzorii de care dispune împotriva unui inamic care folosește măsuri de bruiaj, mascare electronică și ascundere, fiind deosebit de important de a deține cât mai multe echipamente radar care să urmărească aceiași țintă din unghiuri diferite.

TU au construit la Redstone Arsenal în Alabama un stand de testare a securității cibernetice pe care se poate realiza o rețea de apărare antiaeriană și antirachetă pentru a cunoaște breșele și a îmbunătăți proiectarea unei rețele. În mod similar cu lupta pentru teritoriu și necesitatea de a controla fiecare porțiune de teren este și controlul spațiului cibernetic sau al rețelei de comunicații, ajungându-se la concluzia că cineva nu poate apăra întreg spațiul, acesta fiind prac-

7. Sistemul Integrat de Conducere a Luptei de Apărare Antiaeriană și Antirachetă

8. Sistemul MIM-104 Patriot este un sistem de rachete sol-aer.

9. Terminalul de Apărare a Zonei de Mare Altitudine este un sistem american de apărare împotriva rachetelor balistice destinat să intercepteze rachete balistice cu rază scurtă, medie și intermediară aflate pe porțiunea finală a traiectoriei.

tic imposibil de apărat. Ceea ce comandanții trebuie să fie în măsură să facă este să identifice unde sunt obiectivele critice din cadrul rețelei și să stabilească prioritățile.

Eliberați liderii din lesa electronică

Cheia succesului în câștigarea bătăliilor rapide și brutale ale viitorului este ca generalii TU să-și elibereze subordonații "din lesă", să nu-i mai supra-controleze, să nu le mai specifice de nenumărate ori ce trebuie să facă, permanent. Mai multă inițiativă ar putea avea efecte profunde asupra tacticii, instruirii și tehnologiei. TU trebuie să abordeze o conducere descentralizată în luarea deciziilor atunci când subordonații nu au posibilitatea de a comunica cu eșaloanele superioare.

Regula conducerii misiunii este cea în care superiorii stabilesc obiective clare subordonaților fără a indica cum să ajungă la acestea, însă practica diferă. Arta conducerii misiunii s-a pierdut datorită tehnologiei.

Inamicii care dețin tehnologie înaltă au studiat cum pot fi întrerupte liniile de aprovizionare de care depind TU. Chiar și talibanii au reușit să acceseze imagini video securizate în mod impropriu de la drone Predator. Rusia și China au unități foarte bine echipate pentru RE (care pot bruia transmisiile americane) și dețin drone proprii care pot indica obiective, precum și arme de precizie cu care pot lovi aceste obiective.

Începând cu anul 2011, TU au desfășurat activități de contrainsurgență și contraterorism împotriva unor inamici înzestrați cu armament ușor și care au deținut un nivel tehnologic redus, însă

există multe alte tipuri de războaie, iar cel care probabil este cel mai dificil și provocator este un conflict pe scară largă purtat împotriva unui stat inamic, cel puțin egal sau mult mai capabil, pe un teren accidentat, în spațiul urban sau pe un teren complex. În asemenea condiții, o forță staționară va pierde inițiativa, liniile logistice și cele de comunicații vor fi supuse unui stres intens, spectrul electromagnetic va fi cel puțin deteriorat, dacă nu va fi interupt, iar elementele TU vor fi obligate să lupte în continuare și să câștige lupta.

Pentru a avea succes, TU doresc să acționeze conform conceptului LMD care necesită unități tactice mici, ce pot să se disperseze și să acționeze continuu, în spatele liniilor inamicului, chiar dacă nu au legătură fizică cu eșalonul superior sau electronic, datorită bruiajului sau accesării neautorizate a rețelelor de comunicații de către inamic. Unele situații ar putea impune ca liderii acestor unități să nu respecte un anumit ordin sau o sarcină specifică pentru a îndeplini scopul misiunii.

Rețelele de comunicații ale viitorului vor avea un impact decisiv asupra rezultatului bătăliei, având în vedere conceptul LMD, precum și faptul că acțiunile terestre, maritime, aeriene, spațiale și în spațiul cibernetic se vor derula la viteze foarte mari datorită tehnologiei implicate. Deciziile care sunt luate în prezent și sprijinul bugetar acordat TU vor fi confirmate sau infirmate în anii ce vor urma.

Adaptare după Raytheon – "Trupele de Uscat modernizează rețeaua proprie de comunicații pentru viitorul război".

Tehnologii și echipamente cu întrebuințare militară, noi sisteme de arme

Despre vehiculele aeriene de luptă fără pilot
(UCAV) (I)

Vehiculele aeriene de luptă fără pilot sunt, în fapt, vehicule aeriene fără pilot care transportă, de obicei, artileria sau rachetele care sunt, de regulă, destinate avioanelor de luptă.

Este cunoscut faptul că aceste înlocuitoare a avioanelor de luptă, nu necesită: cabine de pilotaj, un oarecare blindaj și scaun de ejectare, aparate de control a zborului, aparate de control al mediului și presiunii în cabina pilotului, iar viața lor este mult mai mare, știut fiind faptul că aproape 80% din resursa, unui avion de luptă, este folosită în activitățile de pregătire a piloților.

Există multe țări care produc UAV-uri dar numai câteva (SUA, Israel, China, Iran, Italia, India, Pakistan, Rusia și Turcia) sunt cunoscute ca fiind producătoare de UCAV-ri.

Producerea vehiculelor aeriene fără pilot se pare că a început odată cu anul 1940 când John Stuart Foster Jr. un fizician, care a avut ideea folosirii avioanelor fără pilot ca arme, iar în anul 1973 a construit, folosind motorul unei motocicletă, un avion care putea transporta 28 de kilograme și care a rămas în aer două ore.

Israelul a folosit, în anul 1973, în războiul de la Yom Kippur, drone țintă pentru ca apărarea antiaeriană a Egiptului să-și întrebuințeze rachete-

le antiaeriene, aceeași tactică au folosit-o și împotriva apărării antiaeriene siriană, la începutul războiului din Liban din anul 1982. Iranul a folosit o dronă înarmată cu șase aruncătoare de grenade reactive RPG-7, în anul 1980, în războiul cu Irakul. Războiul din Golf, din anul 1991, poate fi considerat un început al întrebuințării pe scară largă a dronelor, iar la 7 octombrie 2001, în Kandahar, a fost întrebuințată prima dată o dronă într-o misiune ucigașă.

Aceste drone și armamentul întrebuințat au fost doar începutul unei noi ere de ducere a acțiunilor militare, până în

anul 2016 peste 6.000 de oameni au fost uciși de drone.

Obiectivul principal al UCAV-urilor l-a constituit suprimarea apărării antiaeriene a inamicului, folosindu-se zborul autonom al aeronavelor fără pilot, acest obiectiv odată atins, a urmat zborul autonom a două aeronave fără pilot, pe trasee diferite de zbor și apoi alăturarea lor și zborul în formație.

Vehiculele aeriene militare fără pilot, sunt împărțite în trei grupe:

- UAV-uri controlate direct printr-o interfață (Predator și Reaper) care sunt urmărite și pilotate folosindu-se un ecran, opțiunile de navigație și tactice sunt efectuate de controlori umani;
- UAV-uri semi-autonome, (RQ-4 Global Hawk) vehiculul fiind pus pe pilot automat și execută comenzile programate sau transmise la un computer, vehiculului poate avea o anumită cantitate de inteligență artificială, dar va cere aprobare pentru executarea misiunii cheie;
- UAV-uri autonome, care pleacă în misiune iar deciziile de navigație și tactice sunt efectuate exclusiv de vehicul, acest sistem poate repera și nimici o țintă fără nici un control uman.

Prezentat de Cornel VAIDA

Vehicule aeriene de luptă fără pilot (II)

Este cunoscut faptul că marile companii americane Northrop și Boeing sunt cele care au dat naștere conceptului de UCAV, devenise chiar suspectă lipsa din competiția dotării forțelor aeriene și ale marinei militare americane a companiei Lockheed Martin și asta până la apariția, în anul 2007, pe aerodromul din Kandahar a unui avion fără pilot care a fost denumit "fiara din Kandahar", care apoi a fost demascată ca fiind RQ-170 Sentinel și care mai târziu a devenit celebru pentru acțiunile sale de spionaj asupra centralelor nucleare iraniene, dar și prin faptul că a ajutat la localizarea lui Osama bin Laden, apoi că un asemenea exemplar a ajuns în mâinile iranienilor, aproape intact.

Se pare că RQ-170 este dotat doar cu senzori, nu a fost observat un loc anume unde să fie amplasate arme, ceea ce nu înseamnă că o altă variantă asemănătoare sau mai mare, nu ar fi fost construită și testată.

Sunt unele păreri referitoare la faptul că și în domeniul UCAV-urilor s-a trecut la construirea și testarea (în paralel cu cele clasice) a unor variante care să înglobeze caracteristicile stealth.

RQ-170 Sentinel

Această supoziție este întărită și de faptul că forțele aeriene americane au renunțat, prea ușor, în anul 2008, la aeronava F-117 Nighthawk, fără să pună nimic în loc.

Despre avantajele UCAV-urilor în raport cu avioanele cu piloți, am mai amintit, dar în continuare ne referim la alte beneficii chiar majore:

- au un preț de achiziție mult mai mic, raportul avion cu echipaj / UCAV este de patru-la-unu sau chiar de șase-la-unu, în funcție de cât de avansat este UCAV-ul;

- reînnoirea flotei aeriene se poate efectua mult mai rapid, durata acum este de cel puțin cinci ani și din acest punct de vedere UCAV-urile oferă alte avantaje calitative și cantitative;

- UCAV-urile pot fi adaptate misiunilor sau seturilor de misiuni mult mai rapid, printr-o serie de configurații unice care nu vor afecta prea mult eficacitatea lor;

- folosite în "roi", unele UCAV-uri pot transporta arme, altele radare, altele senzori ori sisteme de comunicații sau bruiaj, aceste mijloace pot fi și dispuse combinat pe aparate, UCAV-urile fiind în rețea sunt legate între ele în lanț, având și capacitatea de a împărtăși informațiile între ele, în timp real, se obține astfel o imagine de înaltă fidelitate a câmpului de luptă, care este exploatată de întregul "roi", cele care nu au, de exemplu, radar pot beneficia de acest sistem ca în cazul că l-ar avea;

- UCAV-urile au o rază de acțiune mai mare, dar într-un "roi" ar putea exista și UCAV-uri cisternă;

- Nu trebuie ca UCAV-urile să aibă o durată de 8.000 de ore, ca un avion de vânătoare, ci doar o fracțiune din acest timp de zbor.

Prezentat de Cornel VAIDA

Apariții editoriale, studii, materiale noi

**Strategic Survey 2017,
evaluare geopolitică anuală**

Institutul Internațional de Studii Strategice Londra

Sondaj strategic 2017, evaluarea anuală a geopoliticii, face o analiză amplă, imparțială și aprofundată a mediului politic și de securitate global.

Cartea cuprinde 11 capitole și un Index:

Capitolul 1: Perspective, se referă la ceea ce a constituit o fractură, în cadrul relațiilor strategice existente în cadrul NATO, după avertismen-tul Statelor Unite, referitor la creșterea rapidă și reală a contribuției satelor din alianță și partene-re la bugetul alianței și sprijinul de securitate oferit de Washington;

Capitolul 2: conducătorii schimbării strategice, cuprinde analize, ale experților IISS, referitoare la evoluțiile care au avut și au loc în domeniul conducerii strategice în anumite regiuni, precum și în întreaga lume. Cartea face o evaluare anuală a evenimentelor geopolitice pe o perioadă de 12 luni cuprinsă între jumătatea anului anterior și jumătate anului când apare;

Capitolul 3: are patru părți distincte în care sunt analizate viitorul Organizației Mondiale a Comerțului, mediul politic și de securitate global, cu accent pe programul nuclear și de rachete al Coreei de Nord, ur-banizarea, violența și elabora-rea politicilor de conducere în orașe, reapariția războaielor de informații;

Capitolul 4: Asia - Pacific, se referă în special la politica ex-ternă a Chinei, preocupările asupra amenințărilor repre-zentate de Coreea de Nord, de armele nucleare și programele de rachete ale acesteia, aces-tea continuă să domine peisa-jul de securitate în regiunea

Asia - Pacific;

Capitolul 5: Asia de Sud și Afganistan, sunt amintite experimentele în domeniul bunurilor și serviciilor fiscale dar și a denominării bannotelor de 500 și 1.000 de rupii, măsuri care au avut drept scop stoparea corupției prin anularea "banilor negri".

Capitolul 6: Africa Sub-sahariană, schimbări ale mediului de securitate, s-au produs și în această regiune, constrângerile bugetare au restrâns eșecurile democratice și amenințările de securi-tate în special insurgențele;

Capitolul 7: Orientu Mijlociu și Africa de Nord, unde tulburările și războaiele au continuat, cos-tul umanitar a rămas crescut, dar statul islamic (ISIS sau ISIL) s-a erodat, iar oportunismul teri-torial și politic s-a accelerat în zonele eliberate;

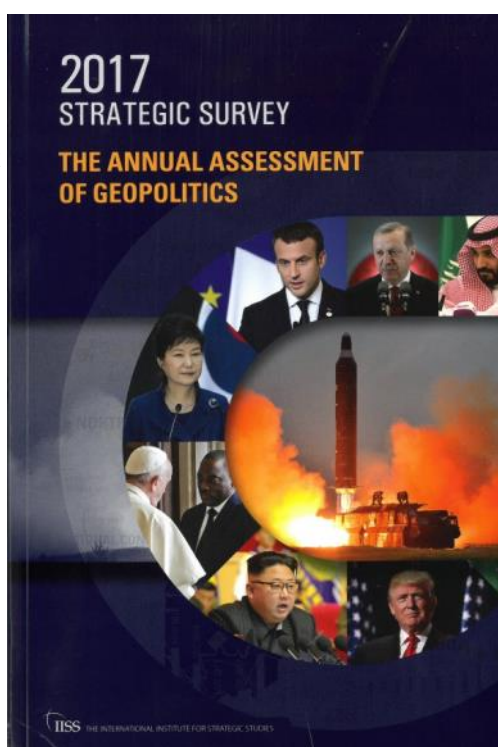
Capitolul 8: Rusia și Eurasia, politica în această zonă a continuat să fie dominată de realția Rusia - Statele Unite, implicarea Rusiei în conflictele din Ucraina și Orientul Mijlociu, a continuat, con-form conceptului de politică externă lansat de Moscova în noiembrie 2016;

Capitolul 9: Europa, cu aprecierea că populis-mul, amenințarea dezintegrării UE și impactul politicii administrației Trump, dar și migrația la sca-ră largă, fragilitatea financia-ră și terorismul au continuat;

Capitolul 10: America Latină, cu șocul referendumului național cu privire la acordul de pace cu FARC, care pune capăt, în Columbia, unui conflict de 52 de ani;

Capitolul 11: America de Nord, alegerea în calitate de președinte a lui Donald Trump, a constituit un șoc, iar după alegere politica acestuia a fost turbulentă cu declarații care au stârnit de multe ori scandal și perturbații.

Prezentată de Cornel VAIDA

REUNIREA

(realități, costuri, beneficii)

Autori: Dan DUNGACIU, Petrișor PEIU

Editura: Litera - București - Chișinău, 2017

“Acest volum nu este în niciun caz o propagandă pentru Reunire. Este doar o discuție lucidă, realistă, despre ce se petrece acum în stânga Prutului și despre viitorul oamenilor de acolo. Dacă nu se va petrece nimic în viitorii ani, Republica Moldova va rămâne un spațiu de frontieră, un *no man's land*, teritoriu fără viitor strategic, depopulat, abandonat de populația cea mai activă, inovatoare și talentată. Și totuși. Atât timp cât aproape opt din zece locuitori dintre Prut și Nistru sunt etnici români (chiar dacă unii se numesc pe sine moldoveni), atât timp cât trei sferturi din populația dintre Prut și Nistru declară limba română ca limbă maternă (chiar dacă unii încă o numesc moldovenească), opțiunea Reunirii României cu Republica Moldova este oricând valabilă”, se arată în descrierea cărții la lansare, în cadrul Târgului Internațional de Carte Gaudeamus de la București, vineri 24 noiembrie 2017.

În prima parte a cărții, în ceea ce se întitulează: *Unirea și Reunirea - povara istoriei noastre*, Ioan - Aurel POP, scrie: “Reunirea este un substantiv care exprimă azi un deziderat și se raportează la soarta politică a românilor, deși acest deziderat ar fi trebuit să se fi împlinit de mult. De fapt, dorința de unire politică a românilor s-a realizat în 1918, dar românii nu au știut, nu au putut sau nu au s-au căznit destul ca să o păstreze neatinsă peste decenii și peste secole. (...) Unirea și unitatea au fost mereu prezente în suflete, “în minte, în inimă și literatură”, cum a spus George Barițiu”.

Iar Nicolae DABIJA, scrie în “*Dumnezeu se bucură când frații sunt împreună*”: “S-au unit cele două Germanii, cele două Vietnamuri, cele două Yemenuri, și doar cele două Românii mai stau hașurate, pe hărțile lumii în culori diferite”.

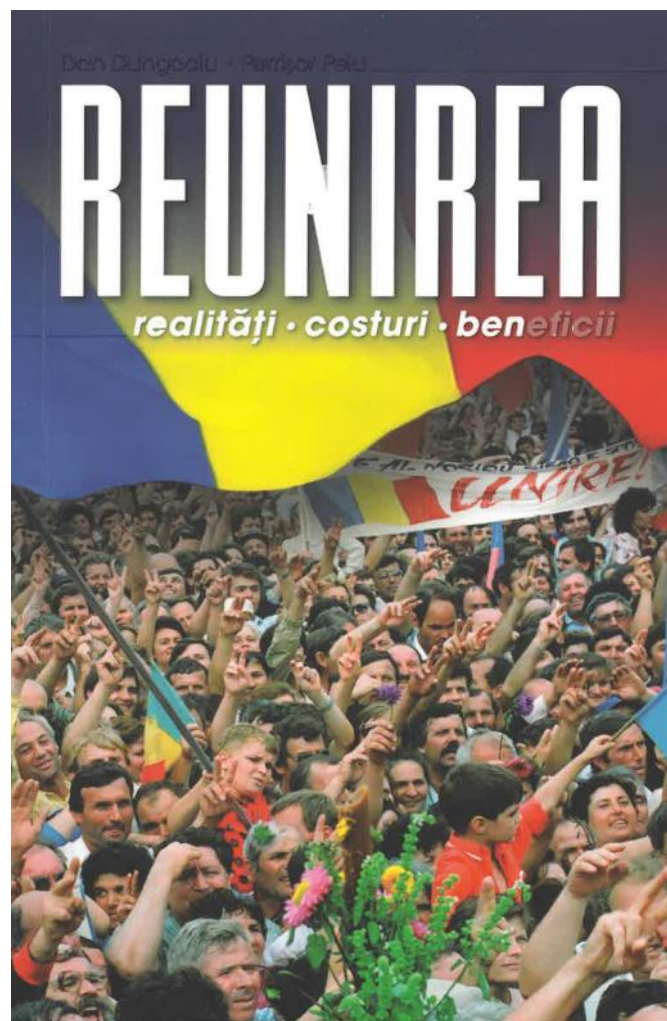
Autorii, în *Introducere - Unirea ca exercițiu de luciditate* - referindu-se la obiectivele urmărite, prin apariția cărții, în prag de Centenar, scriu: *Primul, să pună în fața cititorilor chestiunea re-*

lațiilor dintre cele două state printr-o grilă identitară, furnizând principalele concepte și perspective care permit o mai bună înțelegere a fenomenelor, extrem de complicate, de peste Prut (primele două părți);

În al doilea rând, cartea poate fi citită și ca o analiză și prezentare a evenimentelor politice din Republica Moldova, în special după 2014, ca o continuare a cercetărilor dedicate acestui spațiu în lucrările noastre anterioare (următoarele două părți);

În al treilea rând, volumul cuprinde cea mai amplă analiză de până acum a situației economice a Republicii Moldova și, în subsidiar, o evaluare a costurilor reunificării celor două state, făcute după model german - marca indiscutabilă a Departamentului de Cercetări Economice al Fundației Universitare a Mării Negre (FUMN), inclusiv o foaie de parcurs a acestui proces (partea a V-a).

Prezentată de Cornel VAIDA

Corneliu PIVARIU - Director și Editor
Coordonator al Pulsului Geostrategic
Președinte-Director General INGEPO
Consulting

Autor al unor cărți privind informațiile strategice, terorismul și situația din Irak, al altor studii și articole pe probleme privind informațiile strategice și evoluții geopolitice actuale. Curs de securitate regională la Harvard University - Kennedy School of Government. Membru al Institutului Internațional de Studii Strategice -

Dumitru CHICAN

Ambasador, profesor universitar,
Director pentru Orientul Mijlociu la
Pulsul Geostrategic

O întreagă carieră activă în diplomația românească, cu misiuni permanente în numeroase țări arabe. Alte misiuni externe punctuale, ca emisar al Șefului Statului Român. Unul dintre cei mai buni cunoscători ai limbii, culturii și lumii arabe din România. Autor a numeroase lucrări și traduceri în și din limba arabă, publicate în țară și străinătate. Una din ultimele sale cărți, apărută în Emiratele Arabe Unite, a fost declarată cea mai bună apariție editorială a Târgului Inter-

Doctor Octavian DUMITRESCU
Director pentru zona extinsă a Mării
Negre la Pulsul Geostrategic.

Cornel VAIDA
Director INGEPO Consulting

“PULSUL GEOSTRATEGIC” - fondat de Corneliu PIVARIU în anul 2007

Buletin lunar bilingv, editat de
INGEPO Consulting - Brașov

www.ingepo.ro; Tel: +4-0268 47 00 70

J08/2898/2006, CUI RO19298677/2006

Director și Editor Coordonator: Corneliu PIVARIU - membru al IISS- Londra

Editorial, Puncte de vedere: Corneliu PIVARIU

Actualitatea geostrategică mondială: Mihaiu MĂRGĂRIT, dr. Octavian DUMITRESCU

Situația din Orientul Mijlociu: Dumitru CHICAN, Corneliu PIVARIU, Edmond CHICANI,

Evoluții în zona extinsă a Mării Negre: dr. Dan DUNGACIU, dr. Octavian DUMITRESCU, Vladimir SOCOR

Orizont Economic: Dr. Dorian VLĂDEANU, Vladimir SOCOR,

Serviciile de informații și probleme de securitate: Mihaiu MĂRGĂRIT, Corneliu PIVARIU

Tehnologii și echipamente militare: Cornel VAIDA

Apariții editoriale: Cornel VAIDA

Traduceri din/în limba engleză: Prof. Mădălina GHEORGHECI, prof. Constanța COSTESCU

Tehnoredactare: Ionuț PARASCHIV

Tiparul executat de: S.C. YOLANS S.R.L. Brașov

ISSN: 1843-701X

Coperta: ©blogs.umb.edu

ABONAMENTE (un an - 12 numere)

Versiunea PDF prin e-mail = 1.198,00 RON/ 239,50 Euro/ 299,50 USD

Ediția tipărită = 1.255,20 RON/314,00 Euro/ 390,00 USD

În prețul abonamentului beneficiați gratuit de toate materialele suplimentare editate (Semnal, Comentarii, Suplimente și altele). Prețurile includ TVA, iar pentru ediția tipărită și taxele de expediție prin curier rapid (în România), Par-Avion în străinătate.

Abonamentele includ accesul la site-ul www.ingepo.ro unde pot fi găsite toate numerele publicate, începând cu Martie 2007 (peste 11.000 de pagini) și alte informații de interes.

Anunțuri - Publicitate

Anunțuri și publicitate în cadrul buletinului, pot fi inserate în spațiul disponibil, sau pe pagină/pagini separate.

Pentru detalii și eventuale alte condiții rugăm contactați Departamentul marketing,

la tel. 0268-470076 sau e-mail: office@ingepo.ro.

Ne rezervăm dreptul de a nu da curs unor solicitări care credem că nu corespund profilului acestui buletin.

Acest buletin nu poate fi multiplicat și reprodus fără acordul scris al INGEPO Consulting. Este permisă folosirea unor materiale sau citate cu păstrarea exactității și titlului original, precum și cu menționarea expresă a sursei.

Opiniile exprimate în articole prezintă punctul de vedere al autorilor, care își asumă deplina răspundere asupra conținutului, și nu reflectă în mod obligatoriu pe acelea ale INGEPO Consulting.

Parteneri:

STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE
The independent resource on global security

Stockholm
Beijing
Washington

Academia Română

Institutul de Științe Politice și Relații Internaționale (ISPRI)

World Security Network

NETWORKING A SAFER WORLD

MEDNARODNI INŠTITUT ZA BLIŽNJEVZHODNE IN BALKANSKE ŠTUDIJE
INTERNATIONAL INSTITUTE FOR MIDDLE-EAST AND BALKAN STUDIES

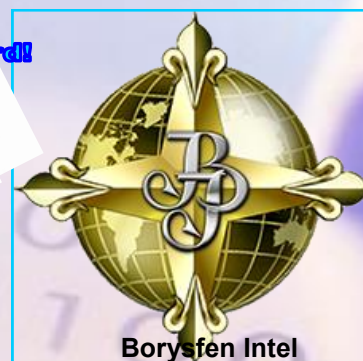
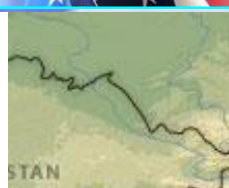
Russian International
Affairs Council

RIEAS Research Institute for
European and American Studies

DIPLOMAT

MAGAZINE
By / For Diplomats
www.diplomatmagazine.nl

Pulsul Geostrategic a fost accesat, în ultima perioadă, în aproape 100 de țări (în ordinea numărului de accesări): România, SUA, China, Australia, India, Turcia, Spania, Iran, Siria, Israel, Rusia, Bangladesh, Germania, Moldova, Chile, Austria, Franța, Marea Britanie, Georgia, Azerbaidjan, Camerun, Venezuela, Argentina, Ucraina, Ungaria, Irlanda, Serbia, Armenia, Italia, Grecia, Liban, Qatar, Polonia, Filipine, Indonezia și altele.

Începând cu Decembrie 2010 **PULSUL GEOSTRATEGIC**
este înregistrat în catalogul internațional
INDEX COPERNICUS JOURNAL MASTERS LIST